

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 ŞUBAT 2008

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2008/02 FİYATI: 3 YTL

2000

**Mustafa Kemal'in
Resmini Yayınılamak
İçin Komutana
Yalan Söylediler**

**Gülbüz Evren'den:
Bir Avrupa
Trajedisi daha-
KAÇAK GÖÇMENLER**

**Toroslar'da
yüz yıllık dost anıtı:**

Hacıkırı Köprüsü

**İnternetçiler
dünyanın "yeni"
yedi harikasını
seçtiler**

**İran'da Mollalar
"VATAN, MİLLET"
DEDİLER
ŞERİAT
GETİRDİLER**

Sağlıkta öncelikli kalite.

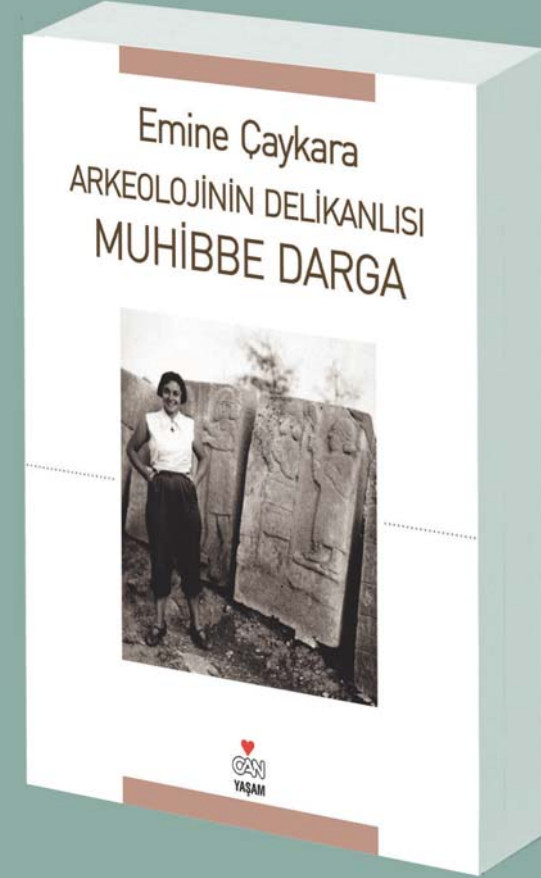
Türkiye'nin en önemli sağlık kuruluşlarınca güvenilir hizmet ve kalitenin simgesi olarak kabul edilen PAG Ltd., hastane, klinik ve laboratuvarlarımızın gereksinimlerini karşılamaya devam ediyor.

PAG Ltd.; geniş bir ürün yelpazesi, güvenilir servis anlayışı, dünyanın en büyük kuruluş ve markalarıyla her an sağlık sektörümüzün yanında.

JMS (Şırınga ve İnfüzyon Pompaları)
Burnshield (Yanık İlk Yardım Ürünleri)
Cobe (Oksijenatör ve Tubing Setleri)
Custidol (Organ Muhafaza Solüsyonu)

PAG Sağlık ve Tedavi Tesisleri Ltd. Şti
11. Sokak No: 40 / 4 06490 Bahçelievler ANKARA
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43 Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Hande Umut

Genel Koordinatör:

Gülçin Orkut

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Çiğdem Ayhan

İşletme Genel Yönetmeni:

Sina Şen

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Redaksiyon:

Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumluları:

Nükhet Alicikoğlu, Emel Kurt

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan),
Prof. Dr. Ahmet Mumcu,
Prof. Dr. Solmaz Doğanca,
Prof. Dr. Sevil Öksüz, Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay, Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Doç. Dr. Levent Peşkirioğlu, Necmi Tanyolaç,
Haluk Cansın, İzzet Tolga, Alaettin Giray,
Ayhan Erten, Nuri Özakyol, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Metin Atamer, Nuray Bartoschek,
Cahit Batum, Prof. Dr. Yüksel Bozer, Sadi Bülbül,
Ali Naili Erdem, Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop,
Gürbüz Evren, Metin Gören, İlyas Halil,
Pelin Hazar, İlker İnal, Mehmet Muhsinoğlu,
Filiz Leloğlu Oskay, Saniye Özden, Yaşar Öztürk,
Erdoğan Sakman, Songül Saydam, İzlen Şen,
Cheryl Tanrıverdi, Eser Tutel, Engin Ünsal,
Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu,
Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sok., No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 8016 (pbx)
Faks: (0312) 234 1216

İletişim Adresi:

Mimoza 4/9, D: 1, Ataşehir, 34750, İstanbul
Tel: (0216) 456 2727 (pbx)
Faks: (0216) 456 2729

Abone Hizmetleri:

(0212) 314 0888

Dağıtım: Yaysat

Renk Ayrımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 31.01. 2008

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

İÇİNDEKİLER

- 7** Bizim Değişikliğimiz,
Yeniliğimizdir
METE AKYOL
- 12** Diplomatik Konuşma
Üzerine
ORHAN VELİDEDEOĞLU
- 19** Dürüstlük Simgesi
Adnan Kahveci
KÂMRAN İNAN
- 21** Olmaz Öyle Şey Diye Diye
MEHMET MUHSİNOĞLU
- 30** Mustafa Kemal'in Basında
Yayımlanan İlk Fotoğrafı
ATILLA ORAL
- 36** Hacıkırı Köprüsü
YÜKSEL OKTAY
- 41** Geleceğin Güvencesi
Öğretmenler
ALİ NAILİ ERDEM
- 45** Toprağımızı Paylaştığımız
Gelmiş Geçmiş
Uygarlıkların Sahipleri
KONUR ERTOP
- 50** Rüzgar Enerjisi
CHERYL TANRIVERDİ
- 57** Kaçak Göçmenler
İnsan Değil mi?
GÜRBÜZ EVREN
- 63** Bir Aşk Öyküsü
METİN GÖREN
- 66** Dünyanın Yeni Yedi Harikası
HANDE UMUR
- 73** Everest Fatihi Edmund
Hillary Kalbine Yenildi
BARIŞ METE
- 77** Yazık Ettik Bizim Şu
Su Muhallebisine!
ESER TUTEL
- 83** Ağabey Donizetti
Kardeş Donizetti
YÜCEL AKSOY
- 87** Biraz Daha Işık!
SONGÜL SAYDAM

Sayfa: 30

*Mustafa Kemal'in
Basında Yayımlanan
İlk Fotoğrafı*

ŞUBAT 2008

- 91** Karınca Aslanı
ERDOĞAN SAKMAN
- 93** Öldürecekse Beni de Öldürsün!
DR. ŞAKİR COŞKUNER
- 95** Sıra Dışı Bir Şeyler Yapın!
NURAY BARTOSCHEK
- 101** İnci, Süslü ve... Melis
MUZAFFER İZGÜ
- 107** Kopuk Kayış
METİN ATAMER
- 115** Edison Ampulü Nasıl Buldu?
SERDAR KALKAN
- 118** Uzungöl
İZLEN ŞEN
- 123** Müzik Kutusu ve Smokin
PELİN HAZAR
- 128** Tadına Doyum Olmayanlar
SADİ BÜLBÜL
- 133** Sürekli Reform Reformu
ALİ MURAT ERKORKMAZ
- 139** Şiir Dizeleri Arasında Aşk
İLYAS HALİL
- 141** Harf Tamircisi
DR. MEHMET UHRİ
- 148** Olsun İsterdim...
ENGİN ÜNSAL
- Sizden Bize* **8**
- İlk Dersimiz Türkçe* **17**
- Şubat SuDokuları* **86**
- Bilginizi Denetleyin* **99**
- 1001 Güzel Söz* **112**
- Mankafa Poldi* **122**
- Anne ve Babalardan* **144**
- Kareler ve Rakamlar* **152**
- Mantık Bilmecesi* **153**
- Satranç* **154**
- Bulmaca* **156**
- Ayın Kitapları* **158**
- Bir Fotoğraf Bin Sözcük* **160**

Sayfa: 123

*Müzik Kutusu
ve Smokin*

zaman kaybetmeyin...

Sabah çayınızı yudumlarken,
güncel basın raporunuz masanızda olsun...

Ajans Press; şahıslar, kuruluşlar, sektörler
ve bilgi toplamayı istediğiniz konular
hakkında basında yer alan tüm
haber ve reklamları yurtiçinde
ve yurtdışında sizin için
takip ediyor...

"Medyadaki Gözünüz"

www.ajanspress.com

Bütün Dünya ²⁰⁰⁰ **DAN SİZE**
 Mete Akyol

BİZİM DEĞİŞİKLİĞİMİZ, YENİLİĞİMİZDİR

Önce kapağımızın, sonra da sayfalarımızın görüntüleri, biliyoruz, Bütün Dünya'nın bugüne değin alışageldiğiniz görüntülerinden çok değişik geldi size.

Bu görünüm değişikliği, aslında yeniliğimizdir.

On yıl önce biz Bütün Dünya'yı yeniden yayımlamaya hazırlanırken, o günlerden elli yıl önce yayım yaşamına başlayan 1948 yılı sonrası Bütün Dünya'nın görsel ve yapısal özelliğini özenle korumayı, ilk adımımız olarak benimsemiştik.

Adı ve boyu, görünümü ve huyu ile bir bütün oluşturan o yılların Bütün Dünya'sını, doğumundan elli yıl sonra 1998 yılında yeniden yaşama geçirdiğimizde, okurlarımızın ilk işi, "eski-meyen eski dost"larının bu yapısal özelliğini ve özellikle de "tatlı dil"ini koruyup korumadığımızı denetlemek olmuştur.

Bütün Dünya, o ilk birkaç ayında böylesi okur denetimlerini ve sınavlarını başarıyla geçtikten ve okurlarıyla bütünleştikten sonra, bu vatana ve ulusa olan yükümlülüğünü, giderek artan ulusal bir sorumlulukla yerine getirmeye başlamıştır.

Evrensel ve ulusal konularda gerekli bilgi donanımını tamamlamak gereksinimindeki çağdaş Türk öğrenci için bir bilgi hazinesi olan Bütün Dünya, özellikle sınır boylarında görev yapan Mehmetçiklerimizin ellerinde ve üniformalarının ceplerinde birer ulusal güç olarak yer almakta, cezaevlerimizin önemli bir bölümünde ise, birçok kader kurbanı için kimi öyküleriyle bir avunma, kimi yazılarıyla bir öğretim ve hatta eğitim aracı işlevi görmektedir.

Bütün Dünya'nız, insansal, evrensel ve ulusal eğitim, bilgi ve güç veren öyküleriyle içeriğinin özünü ve sorumluluğunu her zamanki çizgisinde özenle ve kararlılıkla korumasını sürdürürken, yalnızca 60 yıl öncesi Bütün Dünya'nın yüzeysel görünümünde bir değişiklik yapmaktadır.

Bu görünüm değişikliği, aslında yeniliğimizdir.

Bu yeniliği yapmak da, size karşı sorumluluğumuzun ve size olan yükümlülüğümüzün bir bölümüdür.

Bütün Dünya ile bir bütün oluşturmanız nedeniyle size teşekkürlerimiz yanısıra sevgilerimizi ve saygılarımızı sunuyoruz. •

SİZDEN BİZE MEKTUPLAR

*Bütün Dünya, Mimoza 4/9, D: 1, Ataşehir, 34750, İstanbul
butundunya@butundunya.com.tr Faks: 0216-456 2729*

“Bütün Dünya”, demokrasi yolundaki duyarlılığını bir kez daha kanıtladı 2008 Ocak sayısında... Sizin deyişinizle “Alnından vuruluşunun 5’inci yıldönümünde, Necip Hablemitoğlu’nu saygıyla” anıyorum. Şengül Hablemitoğlu’nun yazısı umuyoruz ki, demokrasi katilleri tarafından okunur ve onları utandırır.

**Şerif Zulfikar,
Adana.**

Yanılmıyorsam, bundan bir ay kadar önce CNN Türk’te Prof. Dr. Şengül Hablemitoğlu’nun anlatımıyla, eşinin katledilişinin öyküsünü, gözlerim dolarak izlemiştim. O kadar etkilenmişim ki, “Keşke bir daha yayınlansa” diye geçirmiştim aklımdan.

Dergide Şengül Hanım’ın yazısını okuduğumda, onların acısını yeniden içimde hissettim. Türkiye bir daha böyle acılar

yaşamasın... Örümcekler güneşe ağ kurmasın!

**Cengiz Dağoğlu,
Trabzon.**

Sayın Gülbüz Evren, Kasım ve Aralık 2007 sayılarında sizin rahmetli dedenizle olan anılarınızı ağlayarak okudum. Ne mutlu ki size öyle bir dedenin torunusunuz. Şimdi dualarımın içinde rahmetli dedenizin ismi de olacak. İşıklar içinde yatsın.

Onlar olmasaydı şimdi bizler nerelerde olurduk kimbilir... Sevgi ve saygıyla,

Zerrin Yücel.

Sayın Gülbüz Evren, “Bütün Dünya” dergisinin ocak sayısındaki yazınız gerçekten çok etkileyici ve de en önemlisi belki de dergideki en farklı yazılardan biriydi.

Belirttiğiniz tarih kitaplarındaki o tuhaf beyanların, Türk milleti olarak farkındaydık; ama

bu kadar korkutucu boyutlarda olduğunu şahsım adına bilmiyordum. Gerçekten çok üzıldüm ve de şaşırdım. Bizi bilgilendirdiğiniz için sonsuz teşekkürler. Emeliğinize sağlık.

Söylemeden geçemeyeceğim, Gülbüz Bey, Kanal B’deki programınızı izledim. Çok başarılısınız. Programınızın devamını dileyerek, tekrar teşekkür ediyorum. Yazılarınızı her ay dört gözle bekliyorum. Saygılarımla,

Özlem Uzun.

2000 yılında ABD, San Francisco’da bulunduğum günlerde, kaldığım evin sigortası atmış ve düğmeleri kaldırmak için evin dışındaki trafo odasına gitmiştim. Kapıyı açar açmaz önüme düşerek beni cıgılık cıgılığa hoplatıp zıplatan yaratığın “yapışkan ayaklı kertenkele Gekko” olduğunu bile senden öğrendim sevgili dergim “Bütün Dünya”... Teşekkürler.

**Tülay Bilgin,
Kadıköy, İstanbul.**

Merhabalar “Bütün Dünya”nın bütün yazarları, bu ayki sayınız da muhteşemdi, çok teşekkür ederim. Özellikle Cheryl Tanrıverdi’nin yazısı çok hoşuma gitti ve Kaunos Tuzlası hakkındaki yazı ilgimi çekti. Bu arada, 10 Ocak 2008 Gazeteciler Günü’nüz kutlu olsun. Başarılarınızın devamını dilerim.

**Özge Güngörürler,
İzmir.**

Ocak 2008 sayısında, Eser Tütel’in “Kaptan Dündüük! Kaptan Dündüük!” yazısını bayırlarak okudum. İkinci Dünya Savaşı’ndaki İstanbul savaş gemilerini ve kaptanlarını müthiş kaleme almış. Orada hissettim kendimi adetâ... Tebrik ediyorum.

**Tanık Kuşçuoğlu,
Yozgat.**

Cheryl Tanrıverdi’nin “Tane Tane Kar Taneleri” yazısı, çocukluğumun en büyük eğlencelerinden biri olan kar tanelerinin, aslında hiç dikkatimi çekmeyen mücevherler olduğunu gösterdi bana. Daha neler öğreneceğiz acaba “Bütün Dünya”dan?.. Bize bu kadar keyifli yazılar sunduğu için Bütün Dünya dergisine teşekkürü borç biliyorum. Emeli geçen herkese sevgiler.

**Sena Ayaydın,
İzmir.**

Yıllar önce babamın kütüphanesindeki “Bütün Dünya” ciltlerini seçip seçip okurken, şimdi her ay yeni bir “Bütün Dünya” okuyor olmak ve onbeş yaşındaki kızımın da “Bütün Dünya” okuduğunu görmek, nasıl tuhaf duygular yaşıtıyor bana bilemezsiniz. Eline kitap almayan kızım, “Bütün Dünya” sayesinde elinden kitap düşürmez oldu. Buradan tüm anne babalara, çocuklarına “Bütün Dünya” okutmasını tavsiye ediyorum. Geçmişe ait birçok değerli bilgi-

nin, geleceği kurtaracak sevgi ve dostluk mesajlarının o kadar yararı var ki bir çocuğun zihinsel gelişiminde... Annelik görevimde bana yardımcı olduğun için teşekkürler "Bütün Dünya"...

Sibel Dikyar,
İstanbul.

Bilgi dağarcığımıza bu kadar katkıda bulunan "Bütün Dünya" dergisinin yayımında emeği geçen herkese binlerce kez teşekkürler. Başarınızın devamını dilerim

Burcu Kaynak,
İstanbul.

"Öğrenmenin yaşı ve sınırı yok" derler ya, sen bunun en canlı kamıtısın; teşekkürler "Bütün Dünya".

Mine Kocaman,
Çorum.

"Küçük yaşlarımdan beri araştırmacı bir yapım yoktur. Ama hep "Şu nasıl icat edildi? Bunu kim akıl etti?.." diye düşünmüşümdür. Bütün sorularımın yanıtlarını her ay, "Bütün Dünya"mda buluyorum! Teşekkürler "Bütün Dünya" ekibi. Başarılarınızın devamını diliyorum.

Nilüfer Gezici,
Ankara.

Çevremdeki herkese "Bütün Dünya" okumasını tavsiye ediyorum. Yaşadıklarımıza karşı bakış açımızı olumlu yöne çevirmenin yanı sıra, bilgilendiriyor,

düşündürüyor ve eğlendiriyor.

Tüm "Bütün Dünya"lılara sevgiler.

Ahmet Aydoğdu,
Sinop.

Bu kadar değişik konuyu, bu kadar bilgiyi, bu kadar eğlenceli öyküyü, kısacası "Bütün Dünya"yı, elimden düşürmeden okuyorum. Başarılarınızın devamını diliyorum...

Murat Bilgiç,
Antalya.

Ellerinize sağlık Şebnem Şen... Ellili yaşlarımdan başlayarak, "Genç Kalmanın Sırları" hakkında yazdıklarınızı zihnime kazıdım.

Nurgül Özmeriç,
Burdur.

Çok mutluyum, duygu ve düşüncelerimin benimsenmesinden, onay görmesinden, aynı duygu ve düşüncelerde olan birilerinin varlığını öğrenmekten, onlardan sevgi ve dostluk dolu mesajlar almaktan... Aralık sayınızda "Sizden Bize Mektuplar"da Niğde'den yazan Gürbüz Turgay kardeşimin, sevgi dolu samimi duygularından... Hiçbir şekilde tanımadığı halde beni ve "Bütün Dünya" okurlarını kardeş olarak hissetmesinden o kadar duygulandım ki anlatamam. Anlatsam zaten sayfalara sığmaz... Yine aralık sayınızda kardeşim Ahmet Aydede, Harvard Üniversitesi kütüphanesinde ailesi ile

Duyuru Tahtası

Çocuklarımla farklı ufuklarda gezinirken, bizim için en büyük eksiğin kütüphane olduğunun farkına vardık. Hemen kolları sıvadık, bir kampanya düzenledik. Çocuklarımla canla başla çalışıyor ve kitap topluyoruz. Onların sizden ricalarını ben dile getirmek istiyorum:
"Bu çorbada sizin de tuzunuz bulunsun istemez misiniz?"
Bu konuda bizlere yardımcı olursanız çok sevineceğiz.

Meryem Kahraman,
Hamsiköy İlköğretim Okulu,
Maçka, Trabzon.

Biz Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İİBF, SEBAT (Sosyo-Ekonomik Bilimsel Araştırmalar Topluluğu) olarak, Kızıldere İlköğretim Okulu'nda (Nazilli, Aydın) "Parıldayan Beyinlere Parıldayan Projeler" kampanyasıyla bir kütüphane kurmak için çalışmalara başladık. Ama, kitap sayımız çok az olduğundan yardımlarınıza ihtiyacımız var, sizlerden gelen desteklerle çok daha güzel bir kütüphane olacağına inanıyoruz, desteğinizi bekliyoruz.

Tuğba Akkay ve Mehmet Bölükbaş,
Çetinkaya Kız Öğrenci Yurdu,
Sümer Mah. 405 Sok. No: 4,
Nazilli, Aydın.
mehmetbolukbas@mynet.com

yaşadığı olayı o kadar güzel anlatmış ki gözlerimin önünde canlandı adeta... O andaki duygularına ortak oldum, ben de yurt dışında öyle bir olay yaşasam onlardan farklı duygular hissetmezdim, aynı tepkileri verir aynı heyecanı duyardım. "Bütün Dünya"mla gurur duydum, varlığını denizaşırı ülkelere taşıyabildiği için...

Aynı duygu ve düşüncede olduğum bir kardeşimin yazdıklarını da burada bahsetmeden edemeyeceğim. Ekim sayınızda Ankara'dan kardeşim Gülden Çulha'ya katılıyorum. "Bütün Dünya" okuru olmak gerçekten bizleri özel bir kimlik sahibi yapıyor.

Bugün yine bir kişiyi "Bütün Dünya" ile tanıştırdım, o da aile-

siyle tanıştıracak çok mutluyum, her geçen gün zincire bir halka daha ekleniyor. Hepimiz "Bütün Dünya"nın ışığında aydınlanacağız, etrafımıza ışıklar saçacağız.

"Bütün Dünya"m seni çok seviyorum, oluşmasında emeği geçen çok değerli ekibini ve "Bütün Dünya" okuru kardeşlerimi çok seviyorum.

Fatma Pekpayzın,
İzmir.

Özellikle gençler tarafından çok kötü kullanılan dilimizin önemini ve köklerini öğretiyorsunuz bizlere... Dilimizin doğru kullanılması için gösterdiğiniz titizlikten ötürü kutluyorum sizleri...

Doğan Şuşut,
İstanbul.

TÜRK DİLİ

Orhan Velidedeoğlu

DİPLOMATİK KONUŞMA ÜZERİNE

Güzel ve etkili konuşma bir sanat olduğu kadar, topluma seslenme durumunda olan insanların, özellikle de politikacıların başarılarını destekleyen büyük ve sihirli bir kuvvettir. Geçmişin ünlü politikacı / yazarlarından Cihat Baban “Diplomat, geleneksel olarak, fikirlere temkinli duraklamalarla yaklaşır, kelimelerini ölçülü kullanır, tartışmaları, gereklerine uygun biçimde yapar” der.

Yıl 1976; Dışişleri Bakanlığı “Dışişleri Akademisi”nin yayını “Dışişleri Akademisi Dergisi”nde yayımlanan yazılarından biri, diplomatik konuşma sanatıyla ilgili. Yazımı, Akademi Başkan Yardımcısı Aziz Yakın Bey’e vermek için Dışişleri Akademisi’ne gittiğimde odasında, kendisi gibi diplomat iki konuğu vardı. Sayın Yakın bizleri tanıştırtırken TBMM’de görevli olduğumu söyleyince konu politikaya kaydı ve söyleşi arasında şöyle bir saptamada birleşildi:

Üç özellik tek kişide toplanabilse çok başarılı bir dışişleri bakanı olur: O günün Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil’in **idareciliği**; eski dışişleri bakanı, Büyükelçi Ümit Haluk Bayülken’in **çalışkanlığı**; Kıbrıs Barış Hareketi sırasında Ecevit Hükümeti’nin dışişleri bakanı Prof. Dr. Turan Güneş’in **müzakereciliği** (konuşma, tartışma yeteneği).

Bu üçleme üzerine kendilerine, sonuçta yine **konuşma gücü**’ne dayanan, bir başka üçlemeyi anımsatmıştım:

Amerika devriminin şu üç

kuvvetle başarıya ulaştığı ileri sürülür: George Washington’un **kılıç**’ı, Thomas Jefferson’un **kalem**’i, Patrick Henry’nin **dil**’i (güzel ve etkili konuşma gücü).

Güzel ve etkili konuşma bir sanat olduğu kadar, topluma seslenme durumunda olan insanların, özellikle de politikacıların başarılarını destekleyen büyük ve sihirli bir kuvvettir.

Geçmişin ünlü politikacı / yazarlarından Cihat Baban “Diplomat, geleneksel olarak, fikirlere temkinli duraklamalarla yaklaşır, kelimelerini ölçülü kullanır, tartışmaları, gereklerine uygun biçimde yapar” der.

Hiç beklenmedik biçimde, olağanüstü durumlarla karşılaşabilecek olan bir diplomat, her an meydan savaşı vermeye hazır güçlü komutanlar gibi, konuşma yeteneğini dinç, sözcüklerini her türlü saldırı ya da manevraya hazır tutmalıdır. Büyük liderlerin, komutanların başarı veya başarısızlıklarında olduğu gibi, diplomatların da dillerinin ucunda bütün bir ulusun kaderinin parladığı veya söndüğü, tarihte az görülen olaylardan değildir.

İşte Kore faciası: Kore Savaşı diplomatik bir söylev hatası nedeniyle başladı. Zamanın Amerika Dışişleri Bakanı Dean Acheson’ın bir konuşmasında, parmak dokunulduğu zaman Amerika’nın tepki göstereceği bölgele-

ri sıralarken –bir dalgınlık ya da iyi değerlendirememesi sonucu– Kore’den söz etmemesi, “Kore Savaşı”na yol açar.

Acheson’ın anı kitabında yer alan bu olay, 1970’lerde TBMM Karma Bütçe Komisyonu’nda Dışişleri Bakanlığı bütçesinin görüşülmesi sırasında; Emekli Büyükelçi ve Bitlis Senatörü Sayın Kâmrân İnan tarafından da, diplomatların değil konuşmalarına, ağızlarından çıkacak tek bir sözcüğe bile çok dikkat etmeleri gerektiği uyarısına örnek olarak dile getirilmişti.

15 Kasım 2007 tarihli Cumhuriyet gazetesinde iri harflerle bir başlık: “Dışişleri Bakanlığı, **İstihbarat paylaşımı bugün başladı**” diyen bakanın sözlerini **düzeltilti**

Alt başlık daha iri ve kalın harflerle yazılmış: “**Babacan kafa karıştırdı**”

Haber şöyle veriliyor: “Dışişleri Bakanı Ali Babacan’ın ABD ile gerçek zamanlı istihbarat uygulamasının başladığını **Uygulamalar bugünden itibaren başladı**” sözleriyle açıklaması **Ankara’da heyecan yarattı**. Bunun üzerine bir açıklama yapan Dışişleri Bakanlığı, Babacan’ın kullandığı **bugün** ifadesinin esasen başlatılmış olan çalışmalara dikkat çekmek amacını taşıdığını belirtti. (...)

“Bakanlık, yaptığı yazılı açıklamada: **Sayın Bakanımızın bu-**

**gün TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda iki ülke arasında istihbarat değişiminin bugün itibarıyla [itibariyle] başladığına ilişkin ifadesi esasen başlatılmış olan bu çalışmalara dikkat çekmek amacı-
nı taşımaktadır** denildi."

Oysa, yine aynı haberdan öğreniyoruz ki süreç, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile ABD Başkanı Bush'un 5 Kasım'daki görüşmesinden itibaren başlamış... Sayın Babacan o toplantıya katılmamış mıydı?!

O bir tek **bugün** sözcüğü, ABD ile ilişkilerde ne kadar önemli ki –tepki ABD'den mi, Başbakandan mı geldi bilinmez– Dışişleri Bakanlığı, konuşmanın hemen ardından, böyle bir düzeltmeye gerek duymuş.

Umarım bu olay, çok genç ve deneyimsiz Dışişleri Bakanımız için iyi bir öğreti oluşturur.

Ya Sayın Abdullah Gül?..

Eski ve deneyimli bir milletvekili; dört yıl dışişleri bakanlığı yaptıktan sonra bugün Cumhurbaşkanı...

28 Kasım 2007 tarihli Cumhuriyet'ten okuyoruz:

"İzmir'e destek için Paris'e gelen Cumhurbaşkanı Gül, **'Ya alacağız ya alacağız'** diye güç verdi" başlığı altında;

"İzmir'in Milano ile yarıştığı EXPO 2015 [ticari fuar organizasyonu] için Paris'te temaslarda bulunan Gül, EXPO için en

üst seviyede destek verdiklerini (...) belirterek 'Biz bu işe baş koyduk. **Bu işi ya alacağız ya alacağız.** Kayseri'de bir deyim vardır; el içinde yemin ettik, almazsak olmaz. Bizimki de böyle' dedi."

Günlük üç-dört yüz sözcükle konuşması basında da söz konusu edilen bir "güzel bayan" politikacının "Terör ya bitecek ya bitecek", "Enflasyon ya inecek ya inecek", "Güneydoğu ya kalkınacak ya kalkınacak" biçiminde sözde güçlendirme, pekiştirme havası verilmek istenen anlamsız sözlerini andıran **Ya alacağız ya alacağız** gibi bir yinelenmeyi, Sayın Cumhurbaşkanı'nın da kullanmasını yadırgadım.

Nâbî: *Kokusuz lâleye benzer o sühan / Ki ola lafzı tehi manâdan* (Anlamsız söz, kokusuz laleye benzer) diyor. Söz, anlamlı; çiçek, kokulu olmalı...

Dilimizde böylesi bir kalıp söz yok mu? Var, ama şöyle: Örneğin, cumhurbaşkanı bir dış ülkeye gitmek ister de hükümet –politikası gereği– karşı çıkar. Cumhurbaşkanı direnir ve der ki "Ya giderim, ya giderim." Bu kalıp sözde ilk eylem gerçek anlamda "gitmek"tir; yinelenen ikinci eylem ise değişmecelidir, gerçek anlamının dışında bir anlam taşır: "Ya o ülkeye giderim, ya da cumhurbaşkanlığından giderim, çekilirim."

Gerçek bir örnekse: CHP, 1973 genel seçimlerinden birinci parti olarak çıkınca, lideri Bülent Ecevit, üçüncü parti MSP ile koalisyon hükümeti kurmak ister; ama çalışmalar Necmettin Erbakan'ın bitmeyen istekleri nedeniyle içinden çıkılmaz hâle gelir ve Ecevit artık dayanamaz, "Bu iş ya biter, ya biter!.." diye tepki gösterir. Bu söz, "Ya artık istekler sona erer, hükümet kurulur, iş biter; ya da hükümet kurma işi biter, hükümeti kurmaktan vazgeçeriz" anlamındadır ki doğru ve yerinde kullanılmıştır. Nitekim, bu tepkiden sonra Erbakan yumuşar ve hükümet kurulur (Şubat 1974).

Bu söyleyiş biçimiyle aslında, yapılmak istenen işte engel tanımama direnci, istenci belirtilmek istenir. Söz kalıbının bu amaçla ve doğru kullanılışının en güzel örneğini Kartacalı General Annibal da buluruz: İkinci Pön Savaşı'nda (İ.S. 218-201) Annibal, yüz bin kişilik ordusu ve 37 fil ile Pirene'leri aşıp Alp Dağları eteklerine vardığında komutanlarının, bu dağları aşmanın olanaksız olduğunu ileri sürmelerine karşın onun, "**Ya -yol bulup- aşacağız, ya -yol yapıp- aşacağız**" anlamına gelen sözü tarihe geçmiştir. Annibal, ordusunun yarısını kaybetmesine karşın, o geçit vermez Alp Dağları'nı aşar ve Roma üzerine yürüme-ye devam eder.

Sayın Gül, kişisel bir ticaret anlaşması için değil, yetmiş mil-

yon Türk adına, yetmiş milyon Türk'ün cumhurbaşkanı olarak uluslararası bir organizasyona destek vermek için Paris'e gidiyor. Milanolular da bu fuarı kendi kentlerine taşımak için çaba harcıyorlar. Ya karar onlardan yana çıkarsa?.. Sayın Gül'ün sözüne karşı Milanoluların vereceği tepkiyi düşünmek dahi istemem.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Cumhurbaşkanı; benim Cumhurbaşkanım, aklına geleni değil, bizlerin aklımıza gelmeyenleri söylemeli.

Şeyhî de, *Kişi ne aş bulursa yemek olmaz / Dile ne söz gelirse demek olmaz* demiyor mu?

17 Aralık 2007, Cumhuriyet'te yine bir üst başlık:

"Babacan, **AB'yi uyararak**, tam üyelikten vazgeçilmeyeceğini söyledi"

İri kalın harflerle alt başlık: **'Farklı tepki koyarız'**

Haber: "Dışişleri Bakanı ve Başmüzakereci **Ali Babacan**, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile müzakereler konusunda gerektiği zaman çok daha farklı tepkiler ortaya koyacağını belirterek, **Tam üyelik hedefimizle ilgili hukuki herhangi bir gevşeme olduğu anda, Türkiye işte o zaman, gerçek anlamda çok farklı bir tepki ortaya koymasını bilir. Bunu defalarca yaptık** diye konuştu."

İddialı ve düşündürücü bir

konuşma. Bu konuşmada bir göz-
dağı da mı var ne?..

Ciddi konular soğuk olur; bir
fıkra ile ısıtılır:

Hoca şehirden köyüne döner-
ken karanlık bastırılmış ve ilk rast-
ladığı handa geceleymiş. Sabah
uyandığında bakar ki eşeği, bağ-
ladığı yerde yok. Başta hancı,
kimse de eşeği görmemiş. (!)

Hoca sakalını sıvazlar, çevre-
sindekilerin üzerinde gözlerini
şöyle bir gezdirir ve tok bir sesle:
“Bana bakın” der. “Derhal eşeği-
mi bulup getirin. Alimallah, eşeği

çalındığı zaman babamın yaptığı-
nı yaparım, haberiniz olsun!”

Handakiler, kafa kafaya verir-
ler ve “Ne olur ne olmaz, belki
hoca çok kötü bir şeyler yapar”
korkusuyla eşeği getirirler. Hoca
eşegine kurulup tam “Deeh!” di-
yecekken biri dayanamayıp sorar:

“Hoca Efendi, eşeği kayboldu-
ğu zaman baban ne yapmıştı?”

“Ne yapabilirdi ki? Köye yürü-
yerek dönmüştü...”

“.....” (!)

Diplomatlık zor meslek, zor... •

OrhanVelidedeoglu@butundunya.com.tr

Bir iş adamı, gazetesini okurken, gazetenin ekonomi say-
fasında kendi şirketiyle ilgili olumsuz bir haberle karşılaştı. Şir-
ketinin mali tabloları olduğu gibi gazetede yayımlanmıştı. İş
adamı telefonla hemen genel müdürü arayarak bu durumun
nasıl geliştiğini öğrenmek istedi:

“Bu bilgileri kim gazeteye sızdırdı?” diye sordu. “Hemen araş-
tır ve bana bildir.”

Araştırmalar bitince genel müdür, patronunu aradı ve ona bu
konuyla ilgili raporunu sundu:

“Bilgiler internet sitemizden alınmış efendim” dedi. “Sizin ta-
limatınızla şirkete ilişkin tüm mali tablolar internete girilmiş. Ga-
zete de oradan alarak yayımlanmış, efendim...” •

Hasta akıl hastanesine kendisini ziyarete gelen arkadaşına
dert yandı:

“Sorma dostum...” dedi. “Motora meraklı olduğum için getirip
beni buraya yatırdılar. Söyle bana, sen de arabaları sevmeyi misin?”

Arkadaşı “Tabii ki, çok severim” dedi. “Erkekler genellikle ara-
baları severler.”

Bu yanıtı duyan hasta beyecanlanıp bir soru daha sordu:

“Peki o zaman söyle” dedi. “Zeytinyağından mı boşlanırsın,
tereyağından mı?..” •

İLK DERSİMİZ TÜRKÇE

Saniye Özden

Sözcük bilginizi denetledikten sonra, doğru yanıtlar için 18'inci sayfamıza bakınız

1. orijin (fransızca) –

- a) özgün b) taklit olmayan
- c) köken ç) orijinal

2. müzikal (fransızca) –

- a) müzikli b) müzikle ilgili
- c) enstrümantal ç) sesli

3. kompleks (fransızca) –

- a) aşağılık duygusu
- b) karmaşık c) karışık
- ç) psikolojik bozukluk

4. kompozisyon (fransızca) –

- a) yazı metni b) çiçek demeti
- oluşturma c) düzenleme
- ç) derleme

5. komple (fransızca) –

- a) üstün nitelikli b) eksiksiz,
- tam c) çoklu ç) parçasız

6. kompetan (fransızca) –

- a) cambaz b) hünerli
- c) uzman ç) zevk sahibi

7. kronik (fransızca) –

- a) takıntılı b) güncel
- c) zamandizimli ç) süregelen

8. lider (fransızca) –

- a) birinci b) önder
- c) ünlü ç) başkan

9. mit ya da mitos (fransızca)

- a) yalan b) söylenti
- c) efsane-söylence
- ç) uydurma

10. psişik (fransızca) –

- a) psikolojik b) ruhsal
- c) ruhsal bozukluk
- ç) ruh hastalığı

11. fındık (yunanca) –

- a) fındık b) bir tür ağaç
- c) bir tür meyve ç) hileli zar

12. fastfood (ingilizce) –

- a) ayaküstü karın doyurma
- b) oturmadan yemek yeme
- c) zararlı yiyecekler
- ç) atıştırma

13. pastoral (fransızca) –

- a) kısıt b) çobanlık
- ç) yabansı ç) doğal

14. natürel (fransızca) –

- a) kendi halinde b) olduğu
- gibi c) doğal ç) sade

15. dilemma (yunanca) –

- a) çelişki b) ikilem
- c) tutarsızlık
- ç) “sen de haklısın”

İLK DERSİMİZ TÜRKÇE YANITLAR

17'nci sayfamızda yer alan sözcüklerin doğru karşılıkları

1. **orijin** (fransızca) – c) köken.
“Orijin”, yerini büyük oranda “köken”e bıraktı.
2. **müzikal** (fransızca) –
b) müzikle ilgili. Yerleşmiş bir sözcük “müzikal”, “müzik” gibi evrensel olmuş.
3. **kompleks** (fransızca) –
b) karmaşık. Türkçe’de “aşâğılık karmaşası” kavramının karşılığı olarak kullanıldı. Yeni yeni “karmaşık” kullanılıyor.
4. **kompozisyon** (fransızca) –
c) düzenleme. “Düzenli yazı yazma dersi” olarak yerleşen sözcüğün Türkçe’si yaygınlaşıyor.
5. **komple** (fransızca) –
b) eksiksiz, tam. “Bana komple yaptılar” diye kullanan ünlüler bile oldu.
6. **kompetan** (fransızca) –
c) uzman. “Bu işin kompetanı” nitelemesi için kullanılan sözcük, bir süre daha direnecek gibi.
7. **kronik** (fransızca) –
ç) süreğen. Tıp alanı en zor Türkçeleşen bir alan. Ama özenli hekimler de var.
8. **lider** (fransızca) – b) önder.
Henüz tam kabul görmeyen “önder”den daha iyi Türkçe karşılık olamaz.
9. **mit ya da mitos** (fransızca) –
c) efsane-söylence. “Söylence” “mit”in yerini alacak gibi.
10. **psişik** (fransızca) – b) ruhsal.
Psikiyatrların ve psikologların ısrarlı davranmasıyla “ruhsal” sözcüğü yerleşecektir.
11. **fındık** (yunanca) –
a) fındık.
12. **fastfood** (ingilizce) –
a) ayaküstü karın doyurma.
Tek sözcüklük bir Türkçe karşılık gerek.
13. **pastoral** (fransızca) –
b) çobanıl. Bir dönem çok kullanılırdı, “Çobanıl şiirler” gibi. Ama bu özen kayboldu.
4. **natürel** (fransızca) –
c) doğal. Kuaförler, berberler ısrar etmese, “doğal” yerleşecek “natürel”in yerine.
15. **dilemma** (yunanca) –
b) ikilem. Felsefecilerin “ikilem”de ısrarıyla yerleşecek bir Türkçe karşılık daha.

DÜRÜSTLÜK SİMGESİ ADNAN KAHVECİ

KÂMRAN İNAN

Adnan Kahveci bu toplumun yetişirdiği müstesna bir insandı. Onun gibiler az yetişir.

Kahveci’nin şahsında Türkiye büyük bir evladını kaybetti. Kahveci, gece, gündüz, Türkiye için düşünen, çalışan bir insandı. Anadolu’nun en ücra köşesine kadar gider, insanların hayatını paylaşır, anlamaya çalışır, görüşlerini alırdı. Toplumun bütün kesimleri ile temas eder, görüşür, tepkilerini alır, düşüncelerini öğrenmeye çalışırdı. Devamlı çözüm arayışı içindeydi. İn-

Türkiye’nin önde gelen bürokrat ve politikacılarından Kâmrân İnan’ın kaleme aldığı ve eski hükümet üyesi arkadaşlarından merhum Adnan Kahveci’yi, kendine özgü özellikleriyle yakından tanıttığı, onu genç kuşaklara örnek olarak gösterdiği aşağıdaki yazısını Bütün Dünya okurlarıyla paylaşırken merhum Adnan Kahveci’yi biz de saygıyla ve özlemle anıyoruz.

sanımızı en iyi tanıyan, rahat diyalog kurabilen, fakirin dilinden anlayan, onun hayatını rahatlıkla paylaşabilen bir insandı.

Adnan Kahveci, aynı zamanda, dürüstlüğü gün sembolüydü; dürüstlüğü galibiyeti için çalıştı, mücadele verdi. Bu alanda hiç ödün vermedi. Makamı, bir ikbal vasıtası olarak değil, hizmet aracı olarak gördü. Hep hizmet verdi, daha fazlasını vermek için çırpındı.

Kahveci, devlet hayatındaki aşırı israf ile de mücadele etti. Bu mücadeleyi verirken içme suyu bulunmayan, çamur içinde yaşamayı kader olarak kabul eden in-

sanların hakkını düşünüyordu. Bu mücadelesini yakından takip ettim; beraber oldum. Ancak bu mücadelede başarılı olduğumuzu söyleyemem. Kahveci birçok mücadeleyi neticelendirmeden aramızdan ayrıldı, erken ayrıldı.

Kendisini bu derece millete hizmet için vakfeden, çırpınan, kalbi insan sevgisi ve hizmet arzusu ile dolu başka bir Kahveci bulmak zordur. Kendisini yakından tanıdım, hayran oldum, takdir ettim. Güzel bir memleket evladıydı. Hatırasını yaşatmak, kendisini saygıyla anmak hepimizin vazifesidir. Kahveci unutulmamalıdır. Gençlerimiz Kahveci'yi örnek almalıdır. Kahveci'lere ihtiyacımız var. •

Adam garsona öfkeyle tabağını gösterdi:

"Bunun bir açıklamasını istiyorum" dedi. "Dün akşam da bu lokantada yemek yedim; ama getirdiğiniz porsiyon bunun iki katıydı. Bir günde porsiyonları nasıl bu denli küçültebilirsiniz anlamıyorum."

Garson adamın yüzüne anımsamak istercesine dikkatle baktı: "Affedersiniz beyefendi" dedi. "Dün akşam hangi masada oturuyordunuz acaba?"

Adam dün akşam oturduğu yeri eliyle gösterdi:

"Şurada" dedi. "Tam cam kenarında oturuyordum."

Garson gülümsedi "O zaman baklısınız efendim" dedi. "Cam kenarında oturan müşterilerimize dışarıya karşı reklam olsun diye çift porsiyon veriyoruz da..." •

Öğretmen derste Yerçekimi Yasası'nı anlatmaya başladı:

"Biz dünya üzerinde nasıl duruyoruz biliyor musunuz, çocuklar" dedi. "Yerçekimi Yasası bunu sağlıyor."

Ön sıralarda oturan bir öğrenci hemen parmağını kaldırdı:

"Peki öğretmenim" dedi. "Bu yasa kabul edilmeden önce nasıl duruyorduk?"

KÖŞEDEN BUCAKTAN

Mehmet Muhsinoğlu

"Olmaz Öyle Şey!" Diye Diye...

"Biz bunları söylerken, **kadın ve erkeklerin yan yana yüzemeyecekleri, okullarda aynı sınıflarda olmayacakları, birlikte spor yapamayacakları gibi gerici kararlar mollalar tarafından ardı ardına alınmaya başlandı. 'Müslüman kadınların yanında fahişelerin yeri yoktur' denilerek başları açık kadınlara örtünme zorunluluğu getirildi.** Özellikle üniversitelerde bu yüzden çatışmalar çıktı."

Yurt dışında 15 yıl "sür-gün" yaşamı süreci yaşayan Ayetullah Humeyni, 1 Şubat 1979 Perşembe günü Paris'ten İran'a döndüğünde, kendisine "özgürlükçü umutlar" bağlayan solcular ve uzun etekli mollalar, başkent Tahran caddelerinde zafer turu atıyorlardı.

Çok kısa bir süre sonra, yere yatırılıp ensesinden kesilen generallerin "kanlı kelleleri" ve

kurşuna dizilen "solcu enteller" in cesetleri üzerinde aynı mollaların uzun etekleri, "İslam Cumhuriyeti"nin sancağı olarak dalgalanacaktı.

O güne değin İranlı generaller tarafından ne de çok nutuk atılmıştı!..

Ocak ayının ilk günlerinde ABD büyükelçisinin saraya yaptığı son ziyaret, şahın da, saltanatın

İran'ın son şahı Rıza Pehlevi

da sona erdiğinin, “diplomatik dille” ifadesi olmuştu. İran’ı işgal eden güçlerin petrol uğruna tahta oturttuğu Şah Muhammed Rıza Pehlevi, günü geldiğinde işi bitmiş tüm piyonlar gibi, Washington tarafından bir anda “delikten aşağı” süpürülmüştü.

ABD büyükelçisi, Muhammed Rıza Pehlevi’yi ziyaretinde Beyaz Saray’ın “Şah ve Pehlevi Ailesi’nin ülkeyi terk etmesi tavsiyesini” –ya da talimatını– iletliyordu.

Şahın Tahran’dan ayrılmasından iki hafta sonra, İran’ın her tarafında coşkulu gösteriler yapan solcular, mollalar ve

militanlar, Ayetullah Humeyni’nin liderliği altında, giderek aşırılık dozunu artıran tutucu İslam hükümetini kurmak için sabırsızlanıyorlardı.

24 Eylül 1902’de Humeyn kentinde doğan, 3 Haziran 1989’da Tahran’ın kalp hastanesinde ölen Humeyni, İran’da çoğunlukta olan Şii mezhebindendi. Gençlik yıllarında Kuran’ı ezberledikten sonra, Kum kentinde kendini Şii mezhebinin öğretisine adadı. Bir din adamı olarak Şii hiyerarşisi içinde sürekli yükseldi ve birçok mürid edindi.

1941 yılında İngiliz ve Sovyet birlikleri İran’ı işgal ettiğinde, Muhammed Rıza Pehlevi, İran’ın ikinci “çağdaş” şahı olarak tahta oturuldu. Yeni Şah, Batı’yla yakın ilişkiler kurdu.

1953 yılında İngiliz ve ABD haberalma servisleri ajanlarının yardımıyla, önde gelen politik karşıtlarını tasfiye eden ve Batı dünyasının kimi “idealleri”ni benimseyen şah, 1963 yılında “Beyaz Devrim”i ilan etti. Bu kapsamlı program, dini kişi ve vakıflara ilişkin toprakların yoksul köylülere dağıtılmasını, kadınlara eşit haklar tanınmasını ve önceki çağdaş reformların gerçekleştirilmesini öngörüyordu.

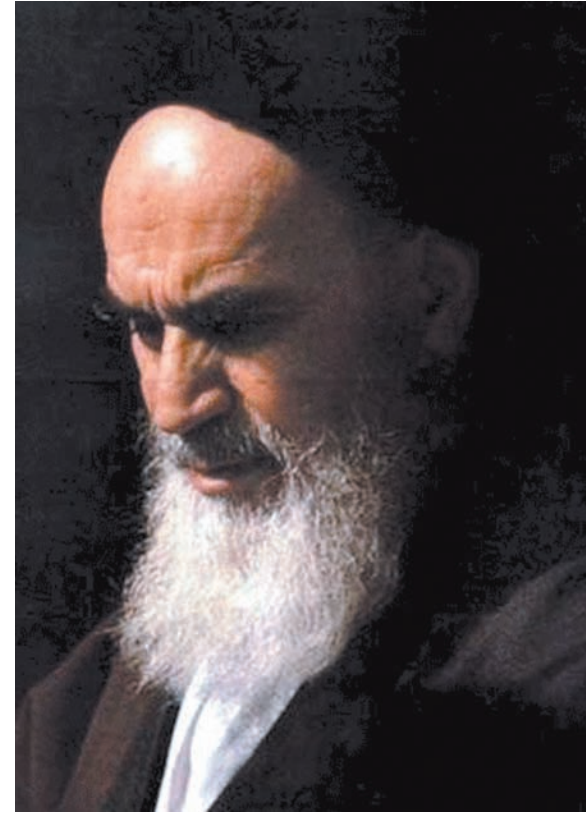
Bu yıllarda Şii mezhebinin “Ayetullah” unvanına ulaşan Humeyni, şahın Batılılaşma programını açıkça kınayan ilk dini lider oldu. Kum kentindeki dini eğitim merkezinden yayımladığı öfkeli mesajlarında, şahın devrilmesi ve bir İslam devleti kurulması için halka sürekli çağrılar yapmaya başladı.

1963 yılında Ayetullah Humeyni’yi cezaevine attıran şah, bu kararının ülke genelinde büyük kargaşaya neden olması üzerine, daha sert bir önleme başvurdu ve 4 Kasım 1964 Çarşamba günü, Humeyni’yi İran’dan kovdu, sürgüne gönderdi.

Irak’ın başkenti Bağdat’ın 160 km. güneyindeki Necef, Şiiler için kutsal bir kent olarak ünlüydü. Humeyni, bu kente yerleşti ve ilerideki yıllarda başka ülkelerin TV’lerinde örneği sık görülen “banda alınmış vaazlar”ını ülkesine göndermeye, öğrencilerini ve müridlerini “uzaktan kumandayla” kışkırtmaya başladı.

Humeyni, din adamlarının hükümet işlerine karışmamasını öneren mezhep geleneğini bir tarafa bırakıyor, Şii liderlerini İran’ın yönetimini üstlenmeye çağırıyordu.

1970’li yıllarda Şah Pehlevi’nin genel uygulamaları yanında, Pers Krallığı’nın 2.500’üncü yıldönü-

İran’ın dini ve siyasi lideri Humeyni

münü kutlamak amacıyla düzenlediği abartılı törenler, radikal İslamcılar daha da öfkeliyor, bu öfkenin karşısında Şah Pehlevi de ülkedeki İslam takvimini kaldırıp yerine Farsî takvimi getirerek radikal İslamcılara bir çeşit meydan okuyordu.

Bu ve benzeri nedenlerle hoşnutsuzluk yaygınlaşırken, şah baskıcı tutumunu gün geçtikçe sertleştiriyor, tüm bu gelişmeler halk arasında Humeyni’ye yönelik desteği güçlendiriyordu.

1978 yılında İran’ın büyük kentlerinde şah karşıtı gösteriler patlak verdi. Yaşam standardı ve

15 yıllık sürgünden Tahran'a dönen Ayetullah Humeyni, İran Devrimi'nin lideri olarak büyük sevgi gösterileriyle karşılandı.

genel beklentileri açısından doyumsuzluk tepkilerini dışı vuran alt ve orta sınıf, radikal öğrenci gruplarının sokak gösterilerini destekliyor, bu ortamda Humeyni, şahın zaman yitirilmeden devrilmesi çağrılarını yineliyordu.

Aralık 1978'de silahlı kuvvetler de ayaklanmaya katılınca şah, ABD büyükelçisinin "tavsiyesi"ni yerine getirdi, 14 Ocak 1979 Pazar günü ülkesinden ayrılmak ya da daha gerçekçi bir tanımla, "kaçmak" zorunda kaldı.

1 Şubat 1979'da 15 yıllık sür-

günden Tahran'a dönen Ayetullah Humeyni, İran Devrimi'nin lideri olarak büyük sevgi gösterileriyle karşılanıyor, kökten dincilik ateşi tüm ülkeyi kasıp kavuruyordu. Toplumun geniş katmanlarını otoritesi çevresinde birleştiren Humeyni, İran'ı zaman geçirmeden din devletine dönüştürmeye başladı.

Humeyni'nin şah tarafından sürgüne gönderilmesinin 15'inci yıldönümü olan 4 Kasım 1979 Pazar günü, gösterici öğrenciler ABD'nin Tahran Büyükelçiliği'ni basıp diplomatları ve elçilik çalı-

Humeyni'nin yönetimi altına geçen İran'da kadınlar, erkeklerle eşit olarak sahip oldukları haklarını yitirdiler ve çarşaf giymeye zorlandılar.

şanlarını rehin alıyorlar, Humeyni'nin onayladığı bu eylemi gerçekleştiren radikal grup, şahın İran'a gönderilip kendilerine teslim edilmesini istiyor, bu isteklerini gerçekleştirmek için Amerikalı 52 diplomat ve görevliyi 444 gün rehin tutuyordu.

Muhammed Rıza Pehlevi, Temmuz 1980'de Mısır'da kanserden öldü.

Aralık 1979'da İran'ın yeni anayasası onaylandı ve Humeyni, bu anayasaya göre yaşam boyu dini ve politik lider ilan edildi.

Artık Ayetullah'ın yönetimi altına geçen İran'da kadınlar, erkeklerle eşit olarak sahip oldukları haklarını yitirdiler, çarşaf giymeye zorlandılar, Batı kültüründen esinlenen yaşam tarzılarını tümüyle unutmak zorunda bırakıldılar.

Şeriat yasaları ve acımasız cezalandırma yöntemlerinin uygulandığı Humeyni rejiminde baskıcı nitelik, giderek şah döneminde olduğundan daha da ağırlaşıyordu. Muhafetinin önce susturulması, sonra tümüyle ezilip ortadan kaldırılması amacıyla binlerce kişi

idam ediliyor, kimse sesini çıkaramıyor, bu olup bitenlere, kendine dokunulmadığı sürece, seyirci kalmayı yeğliyordu.

1980 sonbaharında İran'ın güneybatısındaki petrol bölgesi,

ler oldu. ılımlı reformist kimliğiyle tanınan Mohammed Khatami devlet başkanı seçildi.

Daha sonraki dönemlerde radikal grupların ve mollaların, iç ve dış politikadaki ağırlıkları da ha da arttı.

“Bize yeryüzünde cenneti vaat etti. Demokrasi gelecek, kimse fikirleri ve siyasal görüşleri yüzünden tutuklanmayacaktı.”

Şimdi de, İranlı gazeteci-yazar Bahman Nirumand'ın kaleme aldığı “İran” adlı kitaptan derlenen ve gazeteci

Irak diktatörü Saddam Hüseyin'in ordusu tarafından işgal edildi. Bu işgal, Ortadoğu'nun en kanlı ve en uzun savaşının başlamasına yol açtı.

1982'de kendi rızasıyla bölgeden çekilen Irak'ın, barış anlaşması imzalanması önerisini reddeden Humeyni, komşu ülkeyle savaşı sürdürdü.

Her iki tarafın yeni silah altına aldığı binlerce genç askerin de ölümünden sonra, Humeyni, Ağustos 1988'de Birleşmiş Milletler'in ateşkes çağrısını kabul etmek zorunda kaldı.

Humeyni'nin 3 Haziran 1989 tarihinde ölümü üzerine, 2 milyondan fazla taraftarı cenaze törenine katıldı.

Ülkenin dini liderliğine şimdi, Ayetullah Ali Hamaney getirilmişti.

1990'lı yılların başında çok yavaş da olsa, demokratikleşme sürecine geçiş yaşanan İran'da, bu sürecin ulaştığı en son nokta 1997'de yapılan özgür seçim-

Soner Yalçın'ın 23.10.2007 tarihli “ensonhaber.com” sitesinde yayımlanan yazısında yer alan “komşu ülkede yaşanan dramatik gelişmeler”in kısa bir özetini okuyalım birlikte ve dikkatle:

“Merhaba... Benim adım Bahman Nirumand. İranlı bir gazeteci-yazarım. Şahın devrilmesinde aktif rol oynayanlardanım. Ve aynı zamanda mollaların, demokrasi ve özgürlük getireceğine inanan milyonlarca solcu, demokrat, liberal ve milliyetçi insandan biriyim. Evet, Humeyni yeryüzünde cenneti vaat etti bize... Demokrasi gelecek, kimse fikirleri ve siyasal görüşleri yüzünden tutuklanmayacak, işkence yapılmayacak, kadınlara eşit haklar verilecek, giyim serbest olacaktı. Şahı devirdikten sonra mollaların camiye geri döneceklerinden emindik. Devleti yönetecek durumda olduklarına inanmıyorduk. Yanıl-

dık. Kitaplardan ezberlediğimiz cümleleri, içi boş kavramları birbimize söyleyip duruyorduk.

“Herşey 14 Ocak 1979 tarihinde değişti. Şah, İran'ı terk etti. Ardından Tahran'da, İran tarihinin en büyük yürüyüşü yapıldı. Sansür, yasak yoktu, istediğimiz gibi bağırıyorduk. Fakat mitingde ilk dikkatimi çeken, kim liberal Mussaddık ya da solcu şehitlerin resimlerini taşıyorsa, mollalarca dövülüyordu. Pek üzerinde durmadık bu olayın. ‘Hele bir kurtlarını döksünler, sonra sakinleşirler’ diye düşündük.

“Ertesi gün gazetede, bir hırslının genç mollalar tarafından yakalanıp, adına ‘İslam Mahkemesi’ denilen bir mahalli heyet tarafından 35 kamçı cezasına çaptırıldığı haberini okuduk. Bu haberi de ciddiye almadık. ‘Üç beş sapsızın işi’ dedik.

“Bu arada bira, şarap fabrikalarının yıkılması, sinemaların tahrip edilip filmlerin sokaklara atılması gibi olayların üzerinde ise, nedense, hiç durmadık. ‘Ufak tefek şeylerin’ toplumun demokrasi ve ulusal bağımsızlık yolundaki çabalarını etkilemesini istemiyorduk.

“Biz bunları söylerken, kadın ve erkeklerin yan yana yüzemeyecekleri, okullarda aynı sınıflar-

da olamayacakları, birlikte spor yapamayacakları gibi gerici kararlar mollalar tarafından ardı ardına alınmaya başlandı. ‘Müslüman kadınların yanında fahişelerin yeri yoktur’ denilerek kadınlara örtünme zorunluluğu getirildi. Özellikle üniversitelerde bu yüzden çatışmalar çıktı.

“Bu çatışmalardan rahatsız olduk. Kadın sorununun güncelleşip ön plana geçmesini istemiyorduk! ‘Asıl mücadele, emperyalizme ve kapitalizme karşı verilmelidir’ diyorduk.

“Kadın sorunu bir yan çelişkiydi, ana çelişki sömürüydü. Kadının giyim sorunu, emperyalizme karşı verilen mücadeleyi baltalamamalıydı!

“Peçesiz, başörtüsüz sokağa çıkan kadınlar artık açıkça, gözümüzün önünde dövülüyordu. Bazı kadınların yüzüne kezzap atılıyordu. Biz ise hâlâ büyük laflar ediyorduk; bu tür olayları devri-

“Peçesiz, başörtüsüz sokağa çıkan kadınlar artık açıkça, gözümüzün önünde dövülüyor, yüzlerine kezzap atılıyordu.”

min kaçınılmaz sancıları olarak görüp umursamıyorduk! ‘İttifak’, ‘Eylem Birliği’ gibi terimlerin peşinden koşup duruyorduk.

“Humeyni, ‘Bütün sorunlarımızın sebebi, cemiyetimizdeki ahlaksızlıklardır. Bunların kökünü kazımalıyız’ diyor, genç mol-

lalar terör estiriyordu. Kitabevleri yağmalanıyor; gazete bayileri ateşe veriliyordu. Şiraz'da 'İslam Mahkemesi' eşcinsel ve fahişe olduğu gerekçesiyle dört kişiyi idam ediyordu. Benzer olay Tahran'da da gerçekleşiyor, üç fahişe ve üç eşcinsel kurşuna diziliyordu. Sesleri ve görüntüleriyle

“Şiraz'da eşcinsel ve fahişe olduğu gerekçesiyle dört kişiyi idam ettiler. Benzer olay Tahran'da da gerçekleşti.”

erkekleri tahrik ettikleri için kadın spikerler televizyondan kovuluyor; uyuşturucu olarak görülen müzik yasaklanıyordu. Alkol içen, kırbaça cezasına çaptırılıyordu. Şimdi düşünüyorum da, insan zamanla her türlü aşağılanmaya alışıyor galiba... Hiçbirini görmüyorduk; basmakalıp analizlerimizin doğru olduğuna o kadar inanıyorduk ki!..

Oysa toplum hızla dincileştiriliyordu. Alınan her kararda ‘Tamam bu sonuncusu’ diyorlardık. Ama arkası hep geliyordu. Kızların evlenme yaşı 18’den 13’e düşürüldü. Parfüm, ruj, saç boyası, mücevher gibi kadın malzemelerinin yurda girişi yasaklandı. Kadın çamaşırı satan mağazaların vitrinlerine sütyen, kombinezon vs. koymasına bile

izin yoktu. Kamu dairelerinde kadın memurlara tesettüre girme emri çıkarıldı. Aslında birçok aydın kadının üye olduğu kadın dernekleri vardı. Onlar kendi küçük çevrelerinde ‘hamilelik tatilinin uzatılması’, ‘eşit işe eşit ücret’ gibi talepleri tartışıyorlardı.

“Biz aydınlar ise hep aynı düşünceydik: Demokrasi ve özgürlüğe geçiş sancılarıydı bu tür vakalar! Abartmaya gerek yoktu. Hepimiz ‘ana çelişki’ üzerinde duruyorduk; öncelikle dışa bağımlılık ve ekonomik

krizden kurtulmalıydık.

“Üç ay önce Humeyni, Paris’te komünistler de dahil olmak üzere her görüşün rahatça örgütleneceği bir demokrasiden, özgürlükten bahsederken, şimdi tüm solcu, milliyetçi ve liberalleri İslam düşmanı ilan etmişti. Bu sözler üzerine ilk protestomuzu yaptık. Mitinimize bir milyonu aşkın insan geldi. Mollaların en iyi tarafları siyasi stratejileriydi; işlerine gelmediği zaman hemen gündemi değiştiriyorlardı. Referandum meselesini gündeme getirdiler. Halka soracaklardı: ‘İslam Cumhuriyeti’ni istiyor musunuz, istemiyor musunuz?’ Kuşkusuz bu bir oyundu; halkın yüzde 65’inin okuryazar olmadığı bir ülkede kim ne anlardı cumhuriyetten? Yapılan propaganda belliydi; dediler ki: ‘İslam’a “Evet” mi, “Hayır” mı diyorsunuz?’ Biz bu oyunu biliyor-

duk; ama şöyle düşünüyorduk: ‘Önemli olan cumhuriyettir; serbest seçimlerdir; demokratik haklardır; özgürlüklerdir. İslam Cumhuriyeti bunu sağlayacaksa neden karşı çıkalım?’ Ancak bazı küçük kesimler bu oyuna gelmemek için referandumu boykot ettiler. Sonuçta, ‘Evet’ diyen 20 milyon, ‘Hayır’ diyen ise sadece 140 bindi. Mollalar bu referandum sonucunu çok iyi kullandılar. Güya tüm ülke yaptıklarını onaylıyordu. Artık televizyondan sonra basın da ellerine geçmişti. Sanki tüm muhaliflerin sayısı 140 bin kişiymiş gibi gösterdiler. Halbuki 20 milyon içinde bizim oyumuz da vardı. Ama artık bizim sesimizin çıkmasına izin verilmiyordu.

“Mollalar güçlendikçe saldırıganlaştılar. Örneğin, tirajı bir milyon olan liberal ‘Ayendegan’ gazetesini kapattırdılar. Sıra sonra ‘Keyhan’ gazetesine geldi; muhalif yazarların işten çıkarılmasını sağladılar. Tüm bu olanları protesto etmek için mitingler düzenlemeye başladık. Ama iş işten geçmişti artık; insanlar yılmıştı, korkuyordu. Özgürlük, demokra-

si ve bağımsızlık için ayaklanan halkın, bu kadar kısa sürede değişeceğini düşünememiştik. Sanmıştık ki, mollaların gerici yasalarına ve kurallarına halk karşı çıkacak. Halbuki tersi oldu; mollalar yasak, sansür getirdikçe arkalarından gidenlerin sayısı arttı. Örtünmek moda oldu! Tüm bunlara ‘gelip geçici bir fırtına’ diye bakmak ne büyük yanılgıydı. Komünistlerden, solculardan, demokratlardan, milliyetçilerden sonra liberal İslamcılar da zamanla mollaların hedefi oldu. Şah döneminden daha çok insan cezaevlerine konuldu; idam edildi. Milyonlarca insan canını kurtarmak için yurt dışına kaçtı. Kaçanlardan biri de bendim.”

İranlı gazeteci-yazar Bahman Nirumand’ın yazdıkları, şu tümceyle bitiyor:

“Dilerim bizim hatalarımızdan birileri ders çıkarır...”

İranlı meslektaşımızın bu dileğine biz de katılıyoruz, onun bu dileğini biz de yankılıyoruz ve biz de yineliyoruz:

“Dileriz öyle olsun...”•

Bir aktör yaşamında ilk kez içi aslanlarla dolu olan bir kafese girecekti ve bundan çok korkuyordu. Onun korktuğunu anlatan yönetmen aktöre cesaret vermek istedi:

“Korkacak hiçbir şey yok bunda” dedi. “Hem bu aslanlar sütle beslenip büyütüldü.”

Aktör yönetmenin sözlerine hemen yanıt verdi:

“Olabilir” dedi. “Ben de sütle büyütüldüm; ama şimdi et de yiyebiliyorum...”•

KONUK YAZAR

Atilla Oral

Mustafa Kemal'in Basında Yayınlanan İlk Fotoğrafı

Albay Mustafa Kemal'in adı, Çanakkale Savaşı sırasında inanılmaz cesareti, üstün ve başarılı kumanda yeteneğiyle düşmanı yenen komutan tanımının bir simgesi olarak öne çıktı.

Mustafa Kemal adı ve Çanakkale Savaşı'ndaki kahramanlığı dilden dile anlatılarak bir anda tüm Osmanlı ülkesinde yayıldı. Osmanlı halkı, bu efsane ada karşı büyük bir ilgi ve sevgi gösterdi.

Birinci Dünya Savaşı'nın devam ettiği uzun yıllar boyunca ve Çanakkale Savaşı'nda yayımlanmış olan gazete ve dergilerde, Çanakkale'de çok büyük hizmeti geçen Mustafa Kemal ile ilgili olarak ne yazık ki çok az

bilgi bulunmaktadır. Bunun nedeni Enver Paşa'nın kıskançlığı ve gazetelere özel olarak koyduğu sansürdü. Mustafa Kemal'in adını ve fotoğrafını yayımlamak o tarihte sansür nedeniyle yasaktı ve bu sansürün doğal sonucu olarak da olanaksızdı. Yasak ve olanaksızlık bu kadarla kalmıyor, Mustafa Kemal'in adını ve fotoğrafını yayımlamak, bu uygulamaya göre aynı zamanda bir suç da oluyordu.

Gazeteler onun Çanakkale'deki kahramanlıklarını anlatmak şöyle dursun bir fotoğrafını, hatta bir resmini bile yayımlayamıyorlardı.

"Tasvir-i Efkâr" gazetesi bu ürkütücü sansür engelini, bir gazetecilik zekâsıyla aşarak Mustafa Kemal'in savaş sırasında bir

Karşı sayfadaki bu özel fotograftan edinmek isteyen okurlarımız www.butundunya.com.tr adresimizden alabilirler.

Birinci Dünya Savaşı'nın birinci yıldönümü nedeniyle "Tasvir-i Efkâr" gazetesinde yayımlanan Mustafa Kemal'in ilk fotoğrafı (sağda)

Mustafa Kemal'in, "Tasvir-i Efkâr'da, dönemin teknik olanaksızlıkları nedeniyle "bozuk görünümlü" yayımlanan ilk fotoğrafı (sağda) ve aslı

fotoğrafını yayımlamayı başardı. Bu fotoğraf, Mustafa Kemal'in basında çıkan ilk fotoğrafıydı.

29 Ekim 1915'de yayımlanan bu fotoğraf Mustafa Kemal'in Sofya'da Askeri Ataşe olduğu dönemde çektiği bir fotograftı.

Yayın Genel Yönetmeninin notu: Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı'na girişinin birinci yıldönümü nedeniyle "Tasvir-i Efkâr" gazetesinin 29 Ekim 1915 tarihli sayısında yayımlanan "Mustafa Kemal'in basında yer alan bu ilk fotoğrafı"nı Bütün Dünya, Mayıs 2006 tarihli sayısında armağan olarak verdiği "Tasvir-i Efkâr"ın söz konusu sayısının bi-

rinci sayfasının görüntüsünde okurlarıyla paylaşmıştır.

O yıllarda "Tasvir-i Efkâr" gazetesinde yardımcı muharrir olarak çalışan Abidin Daver; Mustafa Kemal'in basında çıkan bu ilk fotoğrafının hangi koşullarda yayımlandığını şöyle anlatmaktadır:

"1914 Dünya Savaşı'nın başlangıcında 'Tasvir-i Efkâr'ın Başyazarı Yunus Nadi Bey'di. Çanakkale savaşları yeni başlamıştı. Boğaz Müstahkem Mevki Kumandanı Cevat Paşa idi, ihtiyatta bulunan 19'uncu tümen kumandanı Mustafa Kemal Bey (Atatürk merhum) karaya çıkan düşmanın üstüne kimseden emir almadan atılmış, 'Anzaklar' denilen Avust-

ralyalı, Yeni Zelandalı düşman birliklerini Arıburnu mıntıkasında bir avuç yere tıkamış, ilk defa İstanbul'u O kurtarmıştı.

"Mustafa Kemal Bey, Yunus Nadi Bey'le tanışıyorlar ve mektuplaşıyorlardı. Gazetede bu kahramanca müdafaayı canlandırmak için büyük resimli ve haritalı bir yazı hazırladık. Haritanın bir tarafındaki yuvarlağın içine, Boğaz'ın deniz cephesinin kahraman müdafii Cevat Paşa'nın resmini, ikinci yuvarlağa da kara cephesinin celâdetli müdafii (cesur koruyucusu) Mustafa Kemal Bey'in resmini koyduk. Askeri sansür zabiti, Mustafa Kemal Bey'in resmini çıkardı. Meğer devrin Harbiye Nâzırı ve Başkumandan Vekili meşhur En-

ver Paşa, Mustafa Kemal Bey'den hoşlanmaz, onu kıskanırmış.

"B izim bunlardan haberimiz yok ya, bu resmin çıkarılması bizi çok üzdü. Evvelâ o resmi bin bir müşkülâtla elde etmiş ve güzel bir sayfa hazırlamıştık, sonra da Çanakkale haritasının iki tarafındaki yuvarlaklardan biri boş kalıyor, gazetenin tenazuru (görünüm dengesi) bozuluyor, bilhassa müdafaanın (özellikle savunmanın) gerçek kahramanını gerçek olarak tanıtmak imkanı kalmıyordu.

"Telefonla sansür zabitelerinin âmirini aradık:

"Ben müsaade edemem. Ka-

"Tasviri Efkar"ın Başyazarı Yunus Nadi Bey

sansür zabıtine müracaat edin; o bana söyle-sin!" dedi.

"Sansür zabıtine müdürün böyle dediğini söyledik:

"Aman beni mazur görün! Ben ona bir şey söyleyemem, korkarım!" deyip kestirdi, attı.

"Bu durum karşısın-da taarruza geçmek lâ-zım geldiğini anladık; kararı da verdik. Biraz sonra sansür zabıtine tekrar müracaat ederek Karargâhı Umumi İstih-barat Şubesi müdürü beyefendinin telefonla res-min neşri müsaadesini verdiğini söyledik. Za-vallı da inandı, amirine

rargâhı Umumi İkinci İstihbarat Şubesi müdürü beyefendiye müracaat ediniz!" cevabını aldı.

"O zamanki istih-barat şubesi müdürü Kay-makam Seyfi Bey ise gazetecileri, kendi 'hiz-met neferi' sayan mağrur, sert bir zattı. Bizimle konuşmaya bile yanaşmaz, silsile-i meratibe riayet edilmesine (rütbe sırasına uyul-masına) son derecede riayet ederdi. Her müracaatımıza da, 'Sansüre müracaat ediniz!' cevabını verirdi.

"Nitekim telefonla 'Bir ricamız var beyefendi!' diye daha söze başlarken, 'Sizinle konuşmam,

bir şey sormaktan çekinerek pro-vanın kenarına imzayı bastı. Ertesi gün de gazetede Anıburnu kah-ramanının yani Mustafa Kemal'in ilk resmi yayımlandı. Sansürü at-latmıştık, diğer gazeteleri de... Bizdeki sevince diyecek yoktu.

"Enver Paşa'nın Mustafa Ke-mal'i fena halde kıskanıp çekeme-diğini söylemişim ya, paşa mer-hum bu resmi görünce küplere binmiş; İstihbarat Şubesi Müdürü Seyfi Bey de esasen fena halde köpürmüş. Önce sansür zabıtini üç gün hapsedtiler, bizi de cephe-ye göndermek tehdidiyle müthiş surette haşladılar. Bereket versin ki, Yunus Nadi Bey mebastu. Bu yüzden gazeteyi kapatmaktan çe-

kindiler. Fakat sonra bir bahane icat ettiler, 'Tasvir-i Efkar'ı on gün müddetle kapattılar. Buldukları bahane şuydu: Şehremini (Beledi-ye Başkanı) İsmet Bey'in kardeşi Avni Bey, Yeniköy dairesi beledi-ye reisi tayin edilmişti.

"Vay efendim, 'Bu haberi "kardeşi" kelimesini ilave ede-rek yazdınız, bunda kötü niyet var' dedilerdi."•

Yayın Genel Yönetmeninin notu:

Mustafa Kemal'in basında ilk kez yayımlanan fotoğrafının altında, O'nun bir yıl içindeki başarısını özetleyen yazı, bugün kullanılan Türkçe'yle şöyledir: "Çanakkale Kara Savaşları'nda fevkalade yararlıkları görülen ve savunmadaki iktidar ve maharetiyle hakkıyla şan ve şeref ka-zanarak Boğazlar'ı ve hilafet maka-mını kurtaran kumandanlarımız-dan, yaradılıştaki kabramanlığı ve harika cesaretiyle seçkin Albay Mustafa Kemal Bey Efendi."•

Bir avcı, arkadaşlarına dert yanmaya başladı:

"Avcıların 'Yalan söylerler' diye adları çıkmış" dedi. "Onun için bugün başımdan geçenleri size anlatmaya çekiniyorum."

Arkadaşları ısrarla başından geçenleri anlatmasını istediler. Avcı biraz nazlandıktan sonra başından geçenleri anlatmaya başladı:

"Kekliğin konduğu yeri görerek oraya yaklaştım" dedi. "Bu sırada keklik havalandı. Tüfeğimi çektim, tam ateş edecekken bak-tım ki, ortaya bir tavşan çıktı. İkisini aynı bızaya getirip ateş ettim ve tek atışla ikisini de vurdum."

Olayı dinleyen arkadaşlarından biri beyecanlanarak or-taya atıldı:

"İlahi arkadaşım" dedi. "Bu olayın neresi yalan olabilir ki?.."•

Kötü sesli bir kadın şarkıcı, sahnede şarkı söylerken onu dinleyenlerden biri yanındaki kişiye alçak sesle sordu:

"Bu kadın, şarkı söylerken neden gözlerini yumuyor, acaba?"

Yanındaki kişi hemen yanıt verdi:

"Çok yufka yürekli bir kadın da ondan..."

Soruyu soran kişi bu yanıtı anlamadı ve yeniden sordu:

"Anlayamadım" dedi. "Bunun yufka yürekli olmakla ne il-gisi var?"

Yanındaki kişi, bu soruya da hemen yanıt verdi:

"Anlayamayacak, ne var?" dedi. "Bizlere çektiirdiği acıyı gör-memek için..."•

KONUK YAZAR

Yüksel Oktay

AYIRDINDA OLMADIĞIMIZ:

HACIKIRI KÖPRÜSÜ

Düşmanın geçmesini önlemek için köprünün “uçurulması” gerekiyordu. Ayaklarının çevresine dinamit lokumları yerleştirilirken Avusturyalı bir mühendis koşarak geldi ve Kuva-yı Milliye’cilere “Yapmayın” diye yalvardı. “Bu köprü bir sanat yapıtıdır. Buna dokunmayın. İlerideki irili ufaklı köprülerden birini uçurmanız da düşmanın geçmesini önleyebilir.” Müfreze komutanı yüksek sesle emir verdi: “Lokumları sökün, yukarı çıkın.” Dinamit lokumları söküldü ve Hacıkırı Köprüsü “havaya uçurulmak”tan kurtuldu.

BİR SANAT YAPITI: **HACIKIRI KÖPRÜSÜ**

Orta Anadolu'dan trenle Adana'ya giden yolcular, tren Toroslar'ı aşarken kısa aralıklarla birbirlerini izleyen tünellere girip çıktıklarının ayırdına varırlar, vadilerin üzerinden geçen bir ara uçakta olduklarını sanabilirler ama...

Yalnızca tren yolu köprüleri arasında değil, yeryüzünün tüm mimari yapıtları arasında özel bir

sanatsal konuma sahip yüz metre yükseklikteki bir köprünün, kendine özgü özelliklerinin pek ayır-dına varmazlar.

1880'li yılların ikinci yarısında başlayan yapımı 1905 yılında tamamlanan 200 metre uzunluğunda ve 99 metre yüksekliğindeki bu "sanat yapıtı" köprü, Toroslar'ın Pozantı bölümünde Karaisalı ilçesindedir ve "Hacıkırı" adıyla anılmaktadır.

Malcolm Peakman tarafından Toros Dağları'nda Hacıkırı Köprüsü'ne açılan bir tünelden çekilen yukarıdaki fotoğrafta aynı sıradaki 4 tünel görülmektedir.

Hacıkırı Köprüsü'ne "sanat yapıtı" kimliği kazandıran üstün özelliği, sarp kayalar üzerinde "taş duvar örme" yöntemiyle yükselen dört ayağı ve bu ayaklar arasında aynı yöntemle yapılan iç içe geçmiş kemerleridir.

Hacıkırı Köprüsü'nün yüzyılı aşkın bir süre, hiçbir özel bakım görmesine gerek kalmaksızın görkemli "canlılığını" bugün de sürdürebilmesinin ana nedeni, bu ayakların ve kemerlerin kusursuz mimari tasarımları ve yapıışlarındaki kusursuz işçiliktir.

Bu "sağlamlığı"na karşın Hacıkırı Köprüsü, Adana'nın işgali günlerinde çok önemli bir tehli-ke atlatmış, sözcüğün tam anla-

mıyla, "ölümden dönmüştür".

Onun başından geçen bu tehlike, Birinci Büyük Millet Meclisi Adana milletvekillerinden merhum Damar Arıkoğlu'nun, Milli Mücadele yıllarındaki Adana'yı anlattığı "Hatıralarım" adlı kitabında açıklanmaktadır:

"Müfrezelerimizden bir bölük, Hacıkırı tren hattının meşhur Taş Köprüsü'nü berhava edeceği sırada, Avusturya tebaalı bir mühendis karşı duruyor:

"Bu köprü tamamen bir sanat eseridir. Uzun emeklerle meydana gelmiştir, eşi enderdir.

Bu sizin kendi malınızdır, yazık değil mi? Bunu yok etmeyin. Bir daha eşini yapmak imkansızdır' demiş ve Hacıkırı Köprüsü'nü havaya uçurulmaktan, bulduğu şu çareyle kurtarmıştır:

“Eğer maksadınız tren hattının çalışmasına mani olmak ise, ileride diğer küçük köprülerin herhangi birisini atabilirsiniz, fakat bu köprüye dokunmak günah değil, aynı zamanda cinayet olur. Çok yazıktır, kıymanız bu köprüye...

“Onun yalvararak söylediği bu sözler, müfreze komutanına mantıklı gelmiş ve dinamitleri, yerleştirdiği köprü'nün temelinden çıkardıktan sonra da, her türlü kötü olasılığı göz önüne alarak, köprü'nün korunmasını da sağlamıştır.”

Binbir emekle ve döneminin tüm teknik yetersizliklerine karşın oluşturulmuş bu kültür hazinesi, Avusturyalı mühendisin bu girişimi ve Türk askerlerinin sağduyusu sonucu yalnızca yok olmaktan kurtarılmakla kalmamış, Doğu ile Batı arasındaki bu

“bağ”ın kopması da önlenmiştir.

Hacıkırı Köprüsü, Alman mühendisler ve Türk işçiler tarafından son derece ilkel koşullarda ortaya çıkarılmıştır. Karşılıklı iki dağ arasına, inşaat makinelerini taşıyan çelik teller gerilmiş, onlardan yararlanılarak taş, kum, çimento gibi yapımda gerekli malzemeler aşağıya indirilmiştir. Köprü'nün yapımı, bu koşullar ve olanaksızlıklar nedeniyle uzamış, yapım 20'nci yüzyılın başlarında tamamlanabilmiştir.

Hacıkırı Köprüsü, Almanlar tarafından yapılan “Bağdat Demiryolu”nun bir bölümünü oluşturmaktadır.

İstanbul'dan başlayarak Bağdat'a ulaşım Hicaz'da sonlanan bu hattın yapımı anlaşması, Alman İmparatoru II. Kayzer Wilhelm ile dönemin Osmanlı padişahı II. Abdülhamid arasında 1888 yılında karşılıklı imzalanmıştır.

Almanlar'ın petrol kaynaklarına kolaylıkla ulaşımını sağlayan bu demiryolu, Osmanlı İmparatorluğu'nun ise ülkenin dört bir yanına asker, eşya ve yolcu taşıyabilmesini kolaylaştırıyordu. •

Dalgın fen bilgisi öğretmeni, öğrencilerine elektrik akımının kurbağa üzerinde nasıl bir etki yaptığını göstermek istiyordu:

“Bu deneyi yapabilmek için de...” dedi. “Sizlere çok yakından tanıdığımız bu sevimli hayvanlardan birini getirdim.”

Ceplerini karıştırdı, karıştırdı ve... Çıkara çıkara kurbağa yerine bir sosisli sandviç çıkardı. Sonra şaşkın şaşkın sandviçe baktı ve şunları söyledi:

“Saat onikide bu sosisli sandviçi yememiş miydim?” •

YAŞAMDAN GÖZLEMLER

Ali Naili Erdem

Geleceğimizin Güvencesi: Öğretmenler

Öğretmenlerimiz yalnızca akılları donatan kişiler değillerdir. Onlar aynı zamanda vicdanları aydınlatan kişilerdir de. Eğitici ve aynı ölçüde bir terbiyecidirler. Bu nedenle öğretmenler, ulusumuzun geleceğinin sigortasıdır.

“Eti senin kemiği benim” diyerek başlanırdı okula... Öğretmenin önüne geçilip yürünmezdi, gül biterdi vurduğu yerde... Fatih Sultan Mehmet, 29 Mayıs 1453'te İstanbul'a hocası Akşemsettin'in arkasından girmişti. Ulu önderimiz Atatürk de “Öğretmenler yeni nesil sizin eseriniz olacaktır” sözleriyle öğretmenin toplumdaki önemini ve onlara duyduğu güveni belirtmiştir.

Evrenin efendisi olan insana bilgi verdiği gibi kimlik kazandıran da anne ve babaların yanında

yer almış olan öğretmenlerdir. Bu nedenledir ki, dünyamız güzelliklerle doluyorsa bilmeliyiz ki, bu öğretmenlerin güzelliğidir.

Öğretmen yalnızca akıllı donatan insan değildir. O aynı zamanda vicdanı aydınlatan kişidir. Bir eğitici ve aynı ölçüde bir terbiyecidir. Bu iki özelliğiyle de öğretmen, bir ulusun geleceğinin sigortasıdır. Yavuz Sultan Selim, Mısır seferi sırasında hocasının atının ayağından sıçrayan çamurla kaftanını kirlendiğinde “Bir ilim adamının atının ayağından sıçrayan çamur bir ziynettir. Bu kaftanı, öldüğümde tabutumun üzeri-

ne örtsünler” diyerek öğretmenin yüceliğini ifade etmiştir.

Yedi yüz bine yakın öğretmenimizle şu anda çağdaşlaşma savaşını veriyoruz. Gerçekten eli öpülecek öğretmenlerimizle övünüyoruz. Aydınlık bir Türkiye’yi var etmede kafa ve gönül birliği yapmış olanlar iftiharlarımızdır.

Otuz yıl öncesine değin evde ve okulda “Nasıl adam olunur?” anlatılırdı. Şimdi “En kısa yoldan nasıl zengin olunur?” anlatılıyor. Böylece eğitim gündemden düşmüş ve yalnızca öğretim ayakta kalmıştır. Böylesi bir uygulama Türkiye’yi yiyip bitirmektedir. Zengin olmak kötü bir şey değildir. Ancak zengin olma pahasına insan olma, saygın olma ve kişilikli olmaktan vazgeçmek yanlıştır. İyi insan ve iyi vatandaşın yetiştirilmesi devletin en üst noktadan görevidir. Bu da öğretimle değil, eğitimle gerçekleşebilir. Ve bu hiç aksatılmadan sürdürülmelidir. Çünkü nasıl bir toplum istediğimizin yanıtını öğretmen verecektir. Bu nedenledir ki, Türk ulusunun geleceği ve var oluşu da Türk öğretmenin yapısı olacaktır.

Yine ulusumuza bir felaket gelecekse bunun da öğretmen eliyle geleceğini bilmeliyiz. Nitekim Fransız General Veygande “Fransız Faciası” adlı yapıtında “İkinci Dünya Savaşı’ndaki Fran-

sız faciasının suçluları ilkokul öğretmenleridir” demiştir.

Bu gerçeği Gazi Mustafa Kemal Atatürk, daha yıllar önce “Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir” sözleriyle dile getirmiştir.

Bireylerin yaşamında olduğu gibi toplumların yaşamında da şanssızlıklar vardır. Bunlardan biri eğitimimizde olmaktadır. 1992 ve sonrasında ilköğretimdeki öğretmen gereksinimini karşılamak için yeterli özel alan eğitimi gibi pedagoji formasyonu bulunmayan ve iş arayan 150 binden çok üniversite mezunu sınıf öğretmenliğine atanmıştır. Bu olay devletten iyi öğretmen ve iyi eğitim bekleyen çocuklarımıza yapılabilecek en büyük kötülüktür. Kim ne derse desin öğretmenin herşeyden önce Türk insanının hizmetinde, Türkiye’nin gelişmesinde ruh, kafa, gönül ve irade seferberliğini duyacak bir içerikle yetiştirilmesi zorunludur. Bu yüce hedef zaman zaman göz ardı edilmiş olup acısı bugün de tüm şiddetiyle sürmektedir.

Geçen ay liselerimizin birindeki olayı gazeteler manşetten vermiş ve “Bilmem ne çocuklarınsınız ha!”, “Çık geri zekalı hayvan!”, “Aç sen başka yere gül!”, “Dangalaklar sürüsü...” sözlerini söylediği iddia edilen öğretmeni fotoğrafıyla birlikte yayımlayınca “Eyvah, ey-

vah” diye haykırmıştım, “Bu bir öğretmen olamaz!”

Avrupa iki yüzyıldır Russo’nun, Emili’nin yani terbiyenin peşinde koşuyor. Mevlâna’nın giriş kapısında “Edep ya hu” yazılıdır. Okuldaki eğitim de budur. Bizi biz yapan değer yargılarımızı hiçbir ideolojik saplantıya girmeden doğrudan veren öğretmeni yetiştirmek ko-

rumak ve gelecek korkusundan uzak ekonomik, sosyal bir ortamda saygın bir mesleğin cefakâr ve vefakâr insanı olarak selamlamak tüm ulusun görevidir. Terör belasına iki yüz öğretmeni şehit veren irfan ordusunu la-yık olduğu yerde görmenin beklentisi içinde 2008 yılının dünyamıza esenlikler getirmesini diliyorum. •

Uluslararası genetik yarışmasında, İngiliz temsilci projesini açıkladı:

“Levrek balığıyla balinanın genlerinden yeni bir tür oluşturduk” dedi ve bu çalışmasının ana amacını da söyledi:

“Levrek lezzetinde ve balina büyüklüğünde bir balık ürettik.”

Fransız temsilci ise, fil ve dana genlerinden oluşturdukları yeni tür bir hayvanı tanıttı:

“Fil boyutunda ve dana eti lezzetindeki bu hayvan, tek başına bir gıda deposudur” diyerek de övündü.

Yarışmada sıra, bir bitki ve bir canlı hayvan geninden yepyeni bir tür oluşturduğu bilinen Türk temsilciye geldiğinde, salondaki heyecan çok yükselmişti.

Herkes, Türk genetikçinin hangi bitki ve hayvanın genlerini birleştirdiğini ve bu birleşmeden nasıl bir ürün elde edildiğini merak ediyordu.

“Biz, karpuz genleriyle, hamamböceği genlerini birleştirdik” diye açıkladı projesini Türk temsilci ve çalışmasının ana amacını şöyle açıkladı:

“Karpuzu kesiyorsunuz ve... Gün ışığını görür görmez tüm çekirdekler dört bir yana kaçıyor...” •

Adam gazeteye bir ilan verdi:

“300 besili inek satılıktır. Çiftlikte yardımcı olmadığı için yükleme ve taşıma alıcıya aittir.”

Adam bu ilanın gazetede çıkmasından bir gün sonra abır karpısında bir not buldu. Notta şunlar yazılıydı:

“Sayın çiftlik sahibi, yol gösterici ilanınızdan dolayı teşekkür ederiz. Yükleme ve taşıma işlerini kendimiz yaptık.

Hırsız H.” •

Doğayla Barış Sözleşmesi

Ben, çevrenin korunmasına ve yaşadığımız dünyayı daha yaşanır biçime getirmek için elimden geleni yapacağıma, yaşadığım çevreye ve içindekilere karşı şiddet kullanmayacağıma ve saldırganlık yapmayacağıma, iş ve özel yaşamımda ekonomik kaygılarla çevreme dolaylı ve dolaysız zarar vermeyeceğime, teknolojinin çevreyi kirliletecek biçimde kullanılmasına karşı çıkacağıma ve toplumsal olarak karşı çıkılması için gereken savaşı vereceğime, öteki insanlarla paylaştığım dünya kaynaklarının sınırlı olduğu düşüncesinden yola çıkarak, bu kaynakların yok edilmesine karşı çıkacağıma, kirliliğin kaynağında yok edilmesi için tüketimi azaltmaya, yeniden kullanmaya, yeniden değerlendirmeye, yeniden değerlendirilmeyen ve kalıcı atık üreten ürünlerin kullanılmaması için gerekli çabayı göstereceğime gelecek kuşaklara daha temiz bir dünya bırakmak için bu sözleşmenin tüm maddelerine uyacağıma söz veririm.

İmza: İnsan

BÜYÜK YAPITLARIMIZ

Konur Ertop

Toprağımızı Paylaştığımız Gelmiş Geçmiş Uygarlıkların Sahipleri

Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, "Biz Hattilerin, Hititlerin, Hurri ve Urartuların, Fryglerin, Kariyalıların, Lykialıların ve daha Anadolu'da yaşamış bütün ulusların çocuklarıyız" der.

Türkiye'de arkeolojinin en önemli temsilcilerinden olan bilim adamı, Atatürk'ün Anadolu uygarlıklarının araştırılmasını hedef gösterdiği 1930'larda bu doğrultuda öğrenim gördü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ndeki öğretim görevi yıllarında üniversiteye yeni bilim insanları, kazı alanlarına yeni arkeologlar yetistirdi.

Kazı çalışmalarında Ege'de Foça, Çandarlı, Eriythrai (Çeşme'de İldırı Köyü), İzmir antik kentlerini ortaya çıkardı. Bilimsel yapıtlarının yanısıra Anadolu uygarlıklarını geniş okur topluluğuna tanıtan, bu uygarlıklarla ilgili sorunları tartışan yapıtlar yayımladı:

"Anadolu Uygarlıkları" (Net Turistik Yayınlar A.Ş., 1988), "Eskiçağda Ege ve İzmir" (Yaşar Holding, 1993), "Hatti ve Hitit Uygarlıkları" (Yaşar Holding, 1995), "Anadolu Kültür Tarihi" (TÜBİTAK, 1998), "Türkiye'nin Kültür Sorunları" (Bilgi Yayınevi, 1998).

“Bugünkü Türkler Anadolu tarihinde yaşamış bütün kavimlerin çocuklarıdır. Türkler bu nedenle ülkelerindeki eski uygarlıkları yalnız kendi ulusal varlıkları değil, aynı zamanda bütün insanlığın ortak mirası olarak kabul etmektedirler” diyen Akurgal, cumhuriyet aydınlanmasının önemli

“Atatürk’ün çizdiği demokratik, laik davranışlardan en küçük bir ödün vermekten kesinlikle kaçınmak zorundayız.”

bir temsilcisidir. Atatürk’ün tarih tezini açıklayıp değerlendirirken sunları söyler:

“Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Türk yurdunu ele geçirmek isteyen güçler bazı tarihsel nedenler öne sürerek hareket ettiler. Bir zamanlar Batı Anadolu’da büyük bir uygarlık kurmuş olan Yunanlılar’a ‘Bu topraklar sizindir’ diyerek onları, tarihsel emperyalist düşüncelere alet etmek istediler. Faşizm de aynı şekilde Akdeniz’e ‘Mare Nostrum’ (‘Bizim Deniz’) diyerek ve Anadolu’nun bazı kısımlarının bir zamanlar ‘Imperium Romanum’a (Roma İmparatorluğu’na) ait olduğunu işaret ederek Anadolu kıyılarına göz dikmişti. Bunlara karşı Atatürk tarih tezini ortaya koydu. Ve eğer Anadolu’yu eski sakinlerinin çocuklarına vermek gerekirse bunu herkesten çok Türkler’in hak ettiğini karşı sav olarak ileri sür-

dü. Çünkü Anadolu’nun en eski sakinleri Hititler’di ve Hititler de Türkler’in atası idi. Böylece Atatürk, düşmanının silahına aynı silahlarla karşılık verdi.

“Fakat Atatürk yeni bir tarih tezi oraya koyarken ve bunu da siyasal emeller karşı bir savunma silahı olarak oluştururken hiçbir zaman bilimsel yöntemden, gerçeklikten ve mantıktan ayrılmayı düşünmemiştir.”

Tarihin doğru biçimde incelenmesi, içinde yaşanan günlere de önemli katkıda bulunur. Bilimi, özgür düşünceyi geliştirmiş eski Anadolu uygarlıklarını araştıran bilim adamı, bu bakımdan günümüze yol gösterir:

“İnsanlar doğa felaketlerinden, ayrıca ölümden korktukları ve ölümden sonra yaşam özleminde oldukları için, dinsel inançlara büyük gereksinime duyarlar. Bu inançlar siyasete ve ticarete araç edilmedikleri sürece insanlar huzura kavuşmuşlar, çıkar çevrelerinin tutsağı oldukları dönemlerdeyse bunalımlara ve felakete sürüklenmişlerdir. Bu nedenle barış, mutluluk ve huzur içinde yaşam istiyorsak dinsel inançlara saygı göstermek, buna karşılık Atatürk’ün çizdiği demokratik, laik davranışlardan en küçük bir ödün vermekten kesinlikle kaçınmak zorundayız.”

Bilimsel tarih görüşü tarih kaynaklarına, arkeolojik kazı buluntularına, tarih boyunca yaşayıp gelmiş verilere dayanır. Atatürk bu amaçla Türk Tarih Kurumu’nu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’ni kurdurmuş, Avrupalı bilim adamlarına Türk üniversitelerinin kürsülerini açmış, Avrupa’ya öğrenci gönderilerek tarihçi, arkeolog, dilci yetiştirilmesini sağlamıştı. O koşullar içinde, o olanaklarla yetişen Ekrem Akurgal Türklüğün Orta Asya geleneğiyle Anadolu toprağındaki birikimi nasıl birleştirdiğini şöyle açıklar:

“Türkler 1071’den sonra Anadolu’ya yerleştikleri sırada karşılarında buldukları türlü kavimlerin aracılığı ile yarımadaının tarih öncesi çağlara giden birçok yerli geleneklerini tanıdılar. Bunlar genellikle günlük yaşamı oluşturan somut kültür kalıntılarıdır. Sözelimi Hitit tipi düz damlı kerpiç evler, Güneybatı Anadolu’daki beşik çatılı, Lykia türü ağaç yapılar, Hititler’den beri değişmeyen duvar tekniği ya da her birini Hitit çağında gördüğümüz üstü paralarla ve pullarla süslü fes biçimi kadın başlığı, uzun Mevlevi külahı, Karagöz ışıklağı, sivri uçlu kalkık çarık, kağı, kökeni Karia uygarlığından gelen iki yüzlü Bektashi baltası, kaynakları Fryglerle değin giden halk ezgileri gibi.”

Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Anadolu’da oluşmuş çok renkli “kültür mozayığı”ni ayrıntılarıyla betimler. Bu değerlerin günümüzde taşıdığı anlam üzerinde durur:

“Anadolu’nun ‘uygarlıklar mozayığı’ oluşu Türkler’in Anadolu’ya gelişleri ile aşamalı olarak bir kültür ve mekan birliğine doğru yönelmiştir. Selçuklular bakımlı yollar, taş köprüler ve kervansaraylarla ulaşımı kolaylaştırarak Anadolu’ya büyük ölçüde mekan birliği sağlamıştı. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Anadolu’da yanyana yaşayan Hristiyanlık ve Müslümanlık ‘uygarlık mozayığı’nin çeşitliliğini ikiye indirme yolunda bir adım olmuştur. Ancak Anadolu’nun doğaya tutsak olmaktan kurtuluşu, yani tam anlamıyla bir mekan ve kültür birliğine ulaşması Türkiye Cumhuri-

“Anadolu’nun tam anlamıyla bir mekan ve kültür birliğine ulaşması, Türkiye Cumhuriyeti döneminde gerçekleşmiştir.”

yeti döneminde gerçekleşmiştir.”

Arkeoloji profesörü, kazıları, buluntuları, Anadolu’da birbirini izlemiş uygarlıkların maddesel öğelerini sayıp dökerken yaşama biçimlerine uzak durmaz:

“Hitit uygarlığını Yakındoğu’daki komşularından ayıran en önemli özelliği, insan haklarına duyulan saygıda belirgin olmaktadır. Hititler insan yaşa-

mına ve kişilik haklarına büyük önem veriyorlardı. Onur kırıcı cezalar, Assur yasalarında görülen acımasız yargılar Hitit hukukuna yabancı idi.”

“Hitit uygarlığının en ilginç özelliklerinden biri de Mezopotamya’da erkeklerin baskısı altında

tır. Bu bir doğa olayının önceden hesaplanarak saptanmasının dünya tarihindeki ilk örneğidir. Bir başka deyişle İ.Ö. 600 sıralarında dünyanın kültür liderliği Ortadoğu’da Batı Anadolu’ya geçmiştir.”

Arkeoloji profesörü, tarihin gelişme çizgilerini belirleyip tartışmaya açar:

“Anadolu’ya Hitit döneminden sonra da Türkler’in gelişine değin, istisnasız olarak hep Hind-Avrupa kökenli kavimler göç

etmiştir. Bunlar, gelişleri sırası ile şunlardır:

Phrygler, Hellenler, Galatlar ve Romalılar. Böylece Anadolu’da İ.Ö. 2200’den İ.S. 1071’e değin 3270 yıl boyunca Avrupa kökenli toplulukların oturduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır.

Bu durum böyle olduğuna göre bugünkü Türkiye halkı Hattilerle birlikte, çeşitli Avrupa kökenli boyların ve Orta Asya’dan gelen Selçuklu ile Oğuz topluluklarının oluşturduğu etnik bir mozayiktir. İlginç olan bir diğer gerçek de Türkler’in Osmanlı İmparatorluğu zamanında devşirme yolu ile Balkanlar’daki Slav toplulukları ile kaynaşmış olmalarıdır. Sayageldiğimiz bu gerçeklerin değerlendirilmesi aydın politikacılarımızı düşen önemli bir görevdir.”

Troya’nın bulunması, Hitit uygarlığına ilgili araştırmaların geliştirilmesi, Hitit hiyerogliflerinin çö-

zümü, kitabın ilgiyle okunan bölümleri arasındadır.

Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, söz konusu çok zengin, çok ilginç alanı “Anadolu Uygarlıkları” kitabında ayrıntılı biçimde konu edinmektedir. Yapıtının kapsadığı alanı şöyle açıklar:

“Anadolu Uygarlıkları cildi, yazarın kırk yılı aşkın süre boyunca Avrupa’da ve Amerika’da yabancı dillerde yayımladığı eserlerin özünü oluşturur. Kitapta Anadolu’nun İ.Ö. 2500-İ.S. 395 tarihleri arasındaki uygarlıkları ayrıntılı bir biçimde ele alınmış, ayrıca tarihten önceki çağlar ile Bizans, Selçuklu ve Osmanlı kültürleri de toplu bakış halinde sunulmuştur.”

Kitapta bol resim, bol çizimle Hatti-Hitit, Hurri, Troya, Urartu, Frygia, Lydia, Karia, Lykia, Hellen uygarlıkları, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı çağları kazı sonuçlarına, buluntulara, günümüze kalmış yapıtlara dayanılarak incelenmiştir.

Yapıt boyunca İ.Ö. 8000’den İ.S. 395’e doğru uzanan eski Anadolu kentleri bir bir ele alınır. Bu ayrıntılı açıklamalar Alacahöyük, Aphrodisias, Asklepieion, Aspen-

dos, Bergama, Boğazköy, Didyma, Ephesos, Gordion, Halikarnassos, Hattuşaş, Karatepe, Komagene, Kültepe, Nemrud Dağı, Pamukkale, Pergamon, Perge, Priene, Sardes, Side, Smyrna, Troya, Yazılıkaya gibi ünlü merkezlerden öteki alanlara doğru uzanır. Ankara, İstanbul Arkeoloji Müzelerinde sergilenen buluntularla, buralardaki yapıtlarla ilgili geniş bilgi verilir. Bu niteliğiyle kitap yurt gezileri boyunca elden düşürülmeyecek bir kılavuzdur.

Ord. Prof. Dr. Akurgal, kitabında Anadolu’da gelişen Türk uygarlığının Orta Asya, Anadolu, Arap-İran, Avrupa kaynaklı öğelerini tek tek açıklamıştır. Bu ortamda günümüz için geçerli olacak gelişme doğrultusunu da göstermiştir:

“Modern Türk kültürünün oluşmasına katkıda bulunmuş olan uygarlıklar arasında bugün yalnız Batı etkilerinden yararlanmaktayız. Buna karşılık Türk kültürünün özünü biçimlendirmiş olan Orta Asya ve Eski Anadolu ile Selçuklu ve Osmanlı kültür hazinelerine sırtımızı çevirmiş bulunmaktayız.

Oysa yeniden özgün bir kültür yaratmamız daha çok bu dört ana kaynaktan beslenmemize bağlıdır.”•

Bir memleketin nasıl yönetildiğini anlamak mı istiyorsunuz? Onun müziğine kulak verin. Nerede güzel yapıtlardan oluşmuş uyum vardır, orada adalet ve erdem egemen olur. •

Konfüçyus

“Anadolu Uygarlıkları” adlı yapıtta İ.Ö. 8000’den İ.S. 395’e doğru uzanan eski Anadolu kentleri tek tek ele alınır.

yaşayan kadının Hitit ülkesinde sahip olduğu saygınlıkta görülmektedir. Kraliçelerin nerede ise krallar kadar haklara sahip olmalarından anlıyoruz ki Hititler’de erkek ve kadın eşdeğerde idi.”

Bilim ve düşüncenin gelişmelerini açıklar:

“Miletoslu doğa filozofları dinsel kaygılardan, yani mitolojik inançlardan sıyrılarak objektif araştırma yöntemi ile Mezopotamya ve Mısır’dan aldıkları bilgiyi bilime dönüştürdüler. Egeli doğa filozofları böylece matematik, astronomi, geometri ve daha sonra tıp bilimlerinin esaslarını kurdular.

Söz konusu özgür düşünce yöntemiyle Karyalı Hexamyes’in oğlu Miletoslu Thales, İ.Ö. 28 Mayıs 585 tarihinde olagelen güneş tutulmasını önceden hesaplamış-

BİR BAŞKA BAKIŞ
Cheryl Tanrıverdi

ÇAĞDAŞ ZAMANLAR
İÇİN ESKİ BİR DÜŞÜNCE:

RÜZGAR ENERJİSİ

Kimi zaman rahatlatıcı, kimi zaman ürkütücü bir biçimde rüzgar günlük yaşamımızı etkiler. Soluk aldığımız havanın ta kendisidir! Dünyanın çeşitli yerlerindeki farklı rüzgarlara verilen adlara bakılırsa rüzgar hep önemli olmuştur. “Keçileri öldüren rüzgar”, “Şeytan rüzgarı”, “Tuğlacı”, “Gökyüzü süpüren” ya da “Yüzyirmi gün rüzgarı” gibi adlar akla canlı imgeler getiriyor.

Basit bir tanımla rüzgar, hareket halindeki havadır. Güneşin, dünyanın yüzeyini düzensiz bir biçimde ısıtması sonucu oluşur. Gün boyunca karanın üzerindeki hava suyun üzerindekienden daha hızlı ısınır. Isınan hava genleşir ve yükselir. Ağır ve soğuk hava onun yerini almak için hareket eder ve rüzgarı oluşturur. Geceleri ise tam tersi gerçekleşir; çünkü karanın üzerindeki hava suyun üzerindekienden daha çabuk soğur. Dağlar, vadiler ve adalar da ışın içine girince rüzgar biçimleri çok karmaşık

olabiliyor. Dünyanın üst atmosferindeki dairesel rüzgarlar da hava koşullarını etkiliyor.

Eski zamanlardan bu yana rüzgarla enerji üretiliyor. Mısırlılar 5 bin yıl önce Nil Nehri'nde gemileriyle yol almak için rüzgardan yararlanmış. İ.S. 600'lü yıllarda Ortadoğu'da tahıl öğütmek ve su pompalamak için yel değirmenleri kullanılmaya başlanmış. Yüzyıllar sonra Avrupalılar da yel değirmeninden yararlanmaya başlamışlar. Hollandalılar onları bataklık arazileri kurutup sulama suyu pompalamada kullanmışlar. 1900 yılına gelindiğinde Danimarka'da 2500 tane yel değirmeni bulunuyormuş.

Elektrik üretmek için kullanılan ilk yel değirmeni 1887 yılında İskoçya'da yapılmış. Sonraki yıllarda yel değirmenleri kırsal bölgelerde elektrik üretimi için yaygın olarak kullanılmış.

20'nci yüzyıla geldiğindeyse elektrik daha kolay ulaşılabilir bir biçim alınca yel değirmenlerinin kullanımı azaldı. 1970'lerdeki petrol kıtlığı tabloyu değiştirdi. Alternatif enerji kaynakları aniden çok gözde oldu ve birçok ülkede yeni yel değirmenleri yapıldı. Türkiye'nin ilk modern rüzgar makinesi 1984 yılında Çeşme'de yapılmıştı.

1990'lı yıllarda petrol fiyatları düşmeye başlayınca rüzgar enerjisine olan ilgi azaldı. Son yıllardaysa ilgi yeniden iyice art-

maya başladı. Küresel ısınmanın ve fosil yakıtı tüketiminin yarattığı tehlikeler hükümeti ve halkı harekete geçirdi. Yeni enerji kaynakları arayışı hiç bu denli ivedilik kazanmamıştı. Var olan rüzgar enerjisi projeleri arasında, karadakinden daha fazla enerji üretebilmek ve daha sıkı çalışabilmek için denizde büyük makineler yapmak bile yer alıyor.

Eski yel değirmenlerinde olduğu gibi, modern rüzgar makinelerinde de rüzgarın enerjisinden yararlanmak için pervane kanadı kullanılır. Rüzgar makinesi vantilatör gibi çalışır; tek bir farkla, ters yönde... Vantilatör rüzgar üretmek için elektrikten yararlanırken, rüzgar makinesi elektrik üretmek için rüz-

gardan yararlanır. Rüzgar makinesinin pervaneleri rüzgarın hızını azaltır ve enerji toplar. Pervaneler döndükçe çevirme milini döndürür, o da elektrik jeneratörünü döndürerek elektrik üretimini sağlar.

Verimliliği en üst düzeye çıkarabilmek için, rüzgar makineleri (ya da sıklıkla adlandırıldıkları gibi "türbinler") rüzgarın sürekli ve güçlü olarak estiği bölgelerde kurulur. Uygun yer seçimi büyük önem taşır; çünkü en gelişmiş makineler bile kötü bir bölgeye kurulduklarında bir işe yaramazlar. Yer seçiminde fikir vermesi için birçok ülke rüzgar

hızı ve yönüyle ilgili veriler içeren “rüzgar atlas”ları hazırlıyor. Türkiye rüzgar atlasını 2002 yılında tamamladı.

Türbinler, Avustralya Mawson İstasyonu’nun rüzgar enerjisinden elektrik ve ısı ürettiği Antarktika’da da olmak üzere her kıtada kullanılıyor. Kimi zaman yüzlerce türbin tek bir yerde, “rüzgar çiftliği” olarak bilinen alanlarda toplanıyor. Rüzgar çiftliklerine en çok Avrupa ve Amerika’da rastlamak olanaklı. Ayrıca Kanada, Yeni Ze-

landa, Güney Afrika, Japonya ve Brezilya gibi birçok ülkede de kısıtlı sayılarda rüzgar çiftlikleri bulunuyor. Hükümet programları rüzgardan enerji elde etmenin geliştirilmesini desteklediğinde sonuca genellikle daha çabuk ulaşıyor ve sonuç olumlu oluyor.

Geçen yüzyılların görkemli yel değirmenlerinin yerini artık dev mühendislik harikaları aldı. Bugünkü yel değirmeni üç bölümden oluşuyor: Kule ve pervane kanatları (genellikle üç adet) ile hareket eden mekanizmalardan oluşan ve

tepede yer alan bir kutu. Bugün en gelişmiş rüzgar türbini beş milyon vat elektrik üretebiliyor. Kulenin yüksekliği 120 metre. 61,5 metre uzunluğundaki pervaneler, çapı 126 metre olan daire oluşturuyor. Gerçek bir futbol sahasının gökyüzünde kendi merkezinde yavaşça dönmelerini zihninizde canlandırırsanız, bu dev makinelerin büyüklüğünü daha iyi anlayabilirsiniz.

Almanya, rüzgar enerjisi kapasitesi bakımından dünyanın lideri durumunda. İki yıl önce Almanya’ya gittiğimde kırsal bölgeleri kaplayan yel değirmenlerinin

ne kadar arttığını görünce çok şaşırılmışım. İspanya, Amerika ve Hindistan dünya sıralamasında Almanya’yı izliyorlar. Modern rüzgar enerjisi geliştirmenin öncüsü Danimarka ise beşinci sırada; ilk ciddi adımlarını 1970’lerde attı ve şu an enerjisinin yüzde 20’sini rüzgardan elde ediyor. Büyük rüzgar türbini üreticilerinin çoğu Danimarkalı.

Rüzgar enerjisi savunucularına göre sistemin olumlu yanları ortada. En önemlisi, rüzgar temiz ve yenilenebilir bir enerji kaynağı. Rüzgar çiftlikleri yapıyı yıllar süren kömür ve hidroelektrik santralleriyle nükleer santrallara oranla daha kısa zamanda oluşturulabiliyor. Rüzgar çiftliklerinin ortasında tarım sürdürülebiliyor, bu da kırsal kesimlere ek gelir ve iş olanağı sağlıyor.

Rüzgar gücünün olumsuz yanları da yok değil. Bugünkü modelleri eskiler denli yüksek ses çıkarmasa da, makineler gürültüye neden oluyor. Birçok kişi rüzgar makinelerinin doğal görünümünü bozmasından şikayetçi. En büyük olumsuzluğu ise maliyeti. Rüzgar enerjisinin maddi yanı Almanya’yı bile düşündürüyor. Son olarak da, her zaman rüzgar esecek diye bir kural yok. Öteki enerji kaynaklarını kullanmak yedek bir yöntem gerekli.

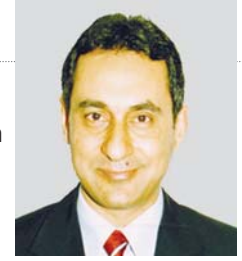
Dünyanın enerji sorunlarını çözenin tek bir yolu yok. Ancak, tüm enerji düzeninin bir parçası olarak rüzgar ve güneş gibi doğal kaynakları da hesaba katmak akıllıca olur. Fosil yakıtları sonsuza değin var olmayacak, bu tür yakıtların kullanılması çevreye zarar veriyor zaten. Nükleer enerjinin temiz olduğu düşünülse de, bir kaza olması durumunda büyük tehlikeyle karşı karşıya kalınabilir. Ayrıca, radyoaktif atık sorunu hâlâ çözülmedi.

Türkiye doğal enerji kaynakları bakımından zengin olsa da, onlardan küçük ölçüde yararlanılıyor. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü’ne göre Türkiye’de özellikle kıyı bölgelerinde rüzgar enerjisinden elektrik üretimine uygun birçok alan var. Dünyanın en hızlı büyüyen enerji pazarlarından biri olduğu da hesaba katılırsa, Türkiye’deki güçlü doğal rüzgarlardan yararlanmak mantıklı geliyor.

Zengin tarihi ve çeşitli kültürleriyle Akdeniz Bölgesi, bizleri her gün etkileyen ve hep var olan rüzgarlar için kendi uzun ad listesini oluşturdu. Kimi zaman sıcak kimi zaman soğuk, kimi zaman rahatlık kimi zaman rahatsızlık getiren Akdeniz rüzgarları giderek daha da çok bölge sakinine elektrik sağlıyor. Rüzgar enerjisinin geleceği iyi görünüyor. •

Çeviri: Pelin Hazar

CherylTanrıverdi@butundunya.com.tr

KAÇAK GÖÇMENLER İnsan Değil mi?

9 Aralık 2007 tarihinde İzmir'in Seferihisar ilçesi yakınlarındaki Sığacık bölgesi açıklarında, kaçak göçmenleri taşıyan bir tekne, şiddetli lodos nedeniyle batmış, 50 kişi boğularak ölümlen, 6 kişi de kurtulmuştu. 17 Aralık 2007 tarihinde ise, bu kez Bodrum yakınlarında, yine kaçak göçmenleri taşıyan bir teknenin batması sonucu boğularak ölen 9 kişinin cesedi bulunmuştu. Bu acı olaylar yalnızca Türkiye'de değil, dünya kamuoyunda da kısa bir süre konuşuldu ve hemen unutuldu. Ülkelerindeki zor yaşam koşullarından kaçan milyonlarca insanın, ellerindeki son parayı yatıarak çıktıkları umut yolculuğu ne yazık ki birçok kez acı bir sonla noktalıyor. Dünya onların varlığını bir dakika bile sürmeyen televizyon haberlerindeki görüntülerden ve gazetelerin iç sayfaları

na sıkıştırılmış birkaç tümcelik haberlerden öğreniyor.

Hiç kimse, ortada bir neden yokken ülkesini terk etmek istemez. Yalnızca yoksulluk değil, siyasi nedenler de insanları ülkelerini terk etmeye zorluyor. Gitmek istedikleri ülkelere yasal yollardan ulaşmaları olanaksız olan insanların kaderini, bu işin ticaretini yapan organizatörler belirliyor. Ne yazık ki, kaçak göçmen pazarını denetleyenler, insanların can güvenliğinden önce, kazanacakları parayı düşünüyorlar. Ulaşacakları noktaya dek birçok ülkeyi kimi zaman yürüyerek, kimi zaman kamyon kasasında, kimi zaman da derme çatma deniz araçlarıyla geçmeye çalışan çaresiz insanlar, çoğu kez kendilerini bekleyen tehlikeleri biliyorlar; ama yine de yaşamlarından başka kaybedecek bir şeyleri olmadığından, "Umuda

Dokuz yaşındaki kızımız, bana ve babasına bir bisiklet istediğini söylediğinde yeni yıla iki ay vardı. Yılbaşı yaklaştıkça onun bisiklet tutkusu yavaş yavaş yok olmaya başladı ya da bize öyle geldi. Bunun üzerine ona armağan olarak, son günlerde kız çocukları arasında büyük beğeni toplayan bir bebek ve bebek evi satın aldık.

Fakat, 31 Aralık'ta birden, bir bisikleti olmasını herşeyden çok istediğini dile getirdi. Artık çok geçti. Küçük kızımızın istediği bisikleti seçmek için yeterli zamanımız kalmamıştı.

Gece saat 9 olduğunda ise kızım ve küçük kardeşi mışıl mışıl yataklarında uyuyorlardı. O anda düşlediği bisiklet aklımıza geldi, suçluluk duymaya başladık. Anne baba olarak çocuğumuzu düş kırıklığına uğratmak bizi çok üzüyordu. Babası, "Ne dersin, bilmiyorum, aklıma şöyle bir şey geldi" dedi. "Kilden bir bisiklet yapayım ve üzerine bu bisikleti verip, yerine gerçek bir bisiklet alabileceğini yazalım."

BİSİKLET

GÖNDERİ: PERİ BERKİN

Bulduğumuz çözüm çok hoşumuza gitmişti; çünkü kızımız artık büyümüşü ve istediği bisikleti kendisinin seçmesi çok mantıklıydı.

Eşim, tam dört saat uğraştıktan sonra kilden minyatür bir bisiklet yaptı. Sabah kızımızın kalp biçimindeki paketi açıp, içinden kırmızı renkli kil bisikleti eline almasını heyecanla izledik.

Üzerindeki notu yüksek sesle okuduktan sonra bize dönüp sordu:

"Yani bir bisikletçiye gidip, babamın yaptığı bisikletin yerine gerçek bir bisiklet mi alabileceğim?" dedi.

Gülümseyerek "Evet" dedim.

Gözleri doldu ve başını "Hayır, olmaz" anlamında iki yana salladı:

"Ben, babamın yaptığı bu güzel bisikleti kimseye vermem" dedi.

Kızımız, gerçek bir bisiklet istemiyordu. Babasının ona özel olarak yaptığı kilden bisiklet, yeryüzündeki tüm bisikletlerden üstündü.

Eşim de, ben de büyük bir mutluluk içinde kızımıza sarılıp onu öperken, gözyaşlarımızı birbirimizden ve ondan saklamaya çalışıyorduk. •

yolculuk” olarak adlandırılan bu çok tehlikeli serüvene atılıyorlar.

Her yıl, “18 Aralık Uluslararası Göçmenler Günü” nedeniyle bildiriy yayımlayan Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, göçmenlerin geldikleri

lere değer vermedikleri, hatta onları insan olarak bile görmedikleri anlaşılabilmektedir. Yaratacağı ekonomik ve sosyal problemleri düşünerek kaçak göçü önleyecek önlemler almak Avrupa’nın en doğal hakkıdır. Ama bunu yaparken, savunucusu olduğu insan

haklarını hiçe sayması ise kabul edilemez.

“Avrupa Sınırları” adlı bir kuruluşun açıkladığı bilgilere göre, 1988 yılından buyana Avrupa ülkelerine yasa dışı yollardan ulaşmaya

çalışan 11 bin 263 kişi öldü. Afrika ülkelerinin yanı sıra, Irak, Filistin, Afganistan, Pakistan, Bangladeş gibi ülkelere Avrupa’ya geçmeye çalışan bu insanların yaşamlarını nasıl yitirdiklerine baktığımızda, karşımıza yürek parçalayan gerçekler çıkmaktadır.

Kaçak göçmenleri Avrupa’ya deniz yoluyla götürmeye çalışan organizatörlerin, daha açık bir tanımlamayla “mafya”nın en çok kullandığı dört geçiş yolu: Ege Denizi, Adriyatik Denizi, Sicilya Kanalı üzerinden Akdeniz ve Cebelitarık Boğazı üzerinden Akdeniz’dir.

Kuruluşun verilerine göre, Afrika ülkelerinden gelip Libya, Tunus ve Malta rotasındaki Sicilya Kanalı’ndan İtalya’ya ulaşmak isteyen 2 bin 482 kaçak göçmen, yaşamını Akdeniz’in bu kesiminde yitirmiştir.

Moritanya, Fas, Cezayir ve da-

ha güneydeki Afrika ülkelerinden gelerek, Cebelitarık Boğazı üzerinden İspanya’ya ulaşmak isteyen kaçak göçmenlerden 3 bin 678 kişi ya Cebelitarık Boğazı’nda ya da Kanarya Adaları açıklarında boğularak ölmüştür.

Verilere göre, Türkiye üzerinden Yunan adalarına geçişin sağlandığı Ege Denizi’nde ise, 766 kaçak göçmen yaşamını yitirdi. Son geçiş yolu olan ve İtalya’ya gitmek için kullanılan Adriyatik Denizi’nin, Arnavutluk-Karadağ-İtalya arasındaki bölümünde 553 kişinin yaşamı sona erdi. Bu dört geçiş yolu üzerinde boğularak ölenlerden 3 bin 960 kişinin cesedi bile bulunamadı.

Kaçak göçmenlerin taşınmasında konteynerler ve soğuk hava depolu kamyonlar da kullanılmaktadır. Bu araçlarda gizlenerek İngiltere, Fransa, İtalya, Hollanda, Yunanistan, Macaristan, İrlanda gibi ülkelere girmeye çalışan 421 kaçak göçmen havasızlık, soğuk, açlık ve susuzluk gibi nedenlerle yaşamını yitirken, 41 kaçak göçmen de uçakların yük bölümüne saklanarak Avrupa’ya ulaşmak isterken öldü.

Avrupa’daki ülkeler arasında sınır oluşturan nehirleri geçmeye çalışırken, boğularak ölen 180 kaçak göçmenin yanı sıra, dağları

aşarak Avrupa ülkelerine giriş yapmak isteyen 112 kaçak göçmen de donarak yaşamını yitirdi. Ayrıca, 23 kaçak göçmen, Fransa’yı İngiltere’ye bağlayan, deniz altındaki Manş Tüneli’nden İngiltere’ye geçmeye çalışırken, tren altında kalıp ölürken, 97 kaçak göçmen de sınırlardaki askerler tarafından vurularak öldürüldü.

“Kaçak göçmenler insan değil mi?” sorusuyla başladığım yazıda, onların yaşadığı birkaç korkunç olayı da paylaşmak istiyorum. 21 Ağustos 2006 tarihinde, İtalya’nın Lampedusa Adası açıklarında, İtalyan resmi makamlarının deniz kazası olduğunu iddia ettiği bir olayda, en az 60 Afrikalı kaçak göçmen boğularak ölmüştü.

Kurtulmayı başaran kaçak göçmenlerin verdiği ifadeler, olayın tam bir cinayet olduğu kuşkusunu doğurmuştu. Kaçak

Malta yetkilileri izin vermedi ve kaptan, balık ağlarına tutunan kaçak kişileri tam 3 gün denizde sürükledi.

göçmenler ifade verirken içlerinden biri şunları söylüyordu:

“Bulduğumuz tekneye, bizi kurtarmaya geldiğini sandığımız İtalyan kurtarma gemisi bilinçli olarak önden çarptı. Bunun üzerine paniğe kapılan insanlar teknenin arka tarafına doğru hücum etti ve dengesi bozulan tekne battı.”

1988 yılından buyana Avrupa ülkelerine yasa dışı yollardan girmeye çalışan 11 bin 263 kişi yaşamını yitirmiştir.

ülkelerdeki ekonomiye katkıda bulunduğunu anımsatarak, bu insanların sömürülmemesi ve haklarının korunması çağrısında bulunurken, kaçak göçmen ticaretine karşı da insansal boyutları olan önlemler alınmasını isterler. Bu, kaçak göçmenleri insan olarak değerlendiren ender resmi açıklamalardan biridir.

Kaçak göçmenlerin yaşadığı acılardan, ülkelerindeki yoksulluk, iç savaş, siyasi baskılar ve insan kaçakçıları denli, birçok Avrupalı ülke de sorumludur. Kendilerini insan haklarının merkezi ve kaynağı ilan eden, bu yüce değeri öne çıkararak her fırsatta Türkiye’ye ders ve ev ödevi veren Avrupalı ülkelerin aldıkları önlemlere ve uyguladıkları yöntemlere bakıldığında, kaçak göçmen-

İtalyan gemisinin komutanı ise suçlamayı reddederek, “Biz katil değiliz; mültecileri öldürmek için değil, kurtarmak için oradaydık” diyordu. Konunun uluslararası platformlarda yoğun olarak konuşulması üzerine, İtalyan savcılığı “ihmale dayalı faili meçhul cinayet” soruşturması başlatmak zorunda kalacaktı.

Kaçak göçmenlere yönelik sert ve saldırgan tutumuyla tanınan İtalya’nın bu konuda başka sabıkaları da var. 28 Mart 1997 tarihinde, Adriyatik Denizi’nde kaçak göçmeleri taşıyan bir teknenin batırılmasından yine İtalyan donanması sorumluydu. Adriyatik Denizi’nde, “Otranto Kanalı” adlı bölgede, Arnavutluk’taki iç çatışmalardan kaçan göçmenleri taşıyan “Kater I Rades” adlı tekne, İtalyan donanmasına ait “Sibilla” adlı savaş gemisinin çarpması sonucu battı.

Savlar, uluslararası sularda

kamları tarafından kaza olarak nitelendirilen bu olayda, 34 kişinin kurtulduğu ve yalnızca 4 kişinin öldüğü açıklandı. İtalya olay nedeniyle de bir soruşturma başlatmak zorunda kalmış, açılan dava Haziran 2005’te sonuçlanmış, mahkeme, geminin komutanını 2,5 yıl hapis cezasına çarptırırken, yaşamlarını yitiren kaçak göçmenlerin ailelerine de tazminat ödenmesine karar vermişti. Kayıp olan 54 Arnavut’tan ise hiç söz edilmemiş, olaydan tam 7 ay sonra, teknenin batığı bulunduğu 54 kişinin cesedine ulaşılmıştı.

Kaçak göçmenlerin yaşadığı bir başka tüyler ürpertici olay ise, “Bu kadarı da olmaz” dedirten türdendir. 29 Mayıs 2007 tarihinde Gana, Kamerun, Nijerya ve Sudan uyruklu 27 kaçak göçmen, derme çatma bir tekneyle Libya’dan yola çıktı.

Kötü hava koşulları nedeniyle 6 gün süresince Akdeniz’de sürüklenen tekneyi bölgeden geçmekte olan 2 balıkçı gemisi gördü; ama yardıma gelmedi. Daha sonra, ağlarına takılmış olan 1 milyon dolar değerindeki ton balığıyla aynı bölgeden geçmekte olan “Budefel” adlı Malta bandıralı balıkçı ge-

misi, kaçak göçmenlere görülmemiş bir yöntemle yardım etti. Kaptan, balık ağlarına tutunmalarını istediği kaçakları, Malta

hükümetinin de karaya çıkmalarına izin vermemesi nedeniyle tam 3 gün denizde sürükledi. Malta yetkililerine durumu bildirdiğini söyleyen kaptan, kurtarma timi göndermeyi reddeden Malta Başbakanı Lawrence Gonzi’yi suçluyordu.

Kaptan, yiyecek ve içecek verilmeyen, gece soğukta, gündüz yakıcı güneşin altında üç gün, ağır şamandıralarına tutunarak yaşamda kalmaya çalışan kaçak göçmenlere neden böyle davrandığını ise şöyle açıklıyordu:

“Ağda, 1 milyon dolar değerinde ton balığı vardı. Onları Malta’ya çıkarsaydım, gemi bekletilir ve yolculuk 12 güne uzardı. Ayrıca kendimi diplomatik kavganın ortasında bulurdum. Riski göze alamazdım. Ama ben, ağda sürüklenmeye bir saat bile katlanamam.”

Kaçak göçmenler, denizdeki ölüm-kalım savaşından, daha önce batmış bir teknedeki Eritreli kaçak göçmenleri arayan İtalyan Deniz Kuvvetleri’ne ait bir gemi sayesinde kurtuldular. Malta başbakanı, bu olaydan 2 gün önce de, bir İspanyol balıkçı teknisinin kurtardığı 57 kaçak göçmenin ülkesine getirilmesine izin vermemişti.

Yukarıdaki satırları okurken kendinizi kaçak göçmenlerin yerine koyup koymadığınızı bilmiyorum; ama vereceğim son örne-

ği okuduktan sonra lütfen gözlerinizi kapatıp bu insanların acılarını görmeye ve anlamaya çalışın.

Soğuk hava depolu bir kamyon, 19 Haziran 2000 tarihinde Fransa’dan İngiltere’ye gitmek

Yılda 7 milyar dolar tutarında kazanç sağlayan kaçakçıların kesinlikle etkisiz duruma getirilmeleri gerekmektedir.

üzere feribottaki yerini alıyor. Manş Denizi’ndeki hava koşulları nedeniyle, yolculuk her zamankinden uzun sürüyor. İngiltere’nin Dover Limanı’na gelindiğinde işlemlerin de uzayacağı anlaşıyor.

Aradan saatler geçtikten sonra İngiliz gümrükçüler sırası gelen soğuk hava depolu kamyonu denetlerken, şoförün tavırlarından kuşkulanıp kasayı açtıkları anda, 59 Çinli kaçak göçmenin donmuş cesetleriyle karşılaşılıyorlar. Kamyon şoförü, yolculuğun ve denetimlerin çok uzaması yüzünden Çinliler’i dışarı çıkartmadığını, ısıyı da taşıdığı gıda maddelerinin bozulmaması için yükseltmediğini söyleyerek kendini savunuyordu.

Kızıldeniz ve Çin Denizi’nde boğulan kaçak göçmenlerden, bu

Şoförden kuşkulanıp soğuk hava kamyonunun kasasını açınca, 59 Çinli kaçığın donmuş cesetleriyle karşılaştılar.

olmasına karşın, İtalyan savaş gemisinin “Geri dön” uyarısına uymayan teknenin batırıldığı yönündeydi. İtalyan resmi ma-

bölgelerde etkin olan korsanların eline düşenlerin başına gelenlerden hiç söz etmedim. Güney Amerika ülkelerinden gelerek Meksika-ABD sınırını geçmek isterken Amerikan sınır devriyeleri tarafından vurularak öldürülen ya da Karaibler Denizi'ndeki ada ülkelerinden deniz yoluyla Amerikan kıyılarına ulaşmaya çalışırken köpekbalıklarına yem olan kaçak göçmenlere de değinmedim.

Kaçak göçmenlerin trajedisi, ancak yasa dışı göçün önüne geçilmesiyle sona erecektir. Bu yolda atılacak en zor ve önemli adım, ülkeler arasındaki kalkınmışlık farkını, bir başka deyimle kuzey ve güney ülkeleri arasındaki temel farklılık olan zengin-fakir ayrımını en aza indirecek önlemlerin alınmasıdır. Her beş kişiden birinin günde bir doların altında gelirle yaşadığı dünyada, Amerika Birleşik Devletleri'nde her inek için, günde 2,5 dolar sübvansiyon verilirken, en zengin 200 kişinin serveti, dünya nüfusunun yüzde 41'inin, yani 2,3 milyar insanın yaşadığı ülke-

lerin gayri safi milli hasıllarının toplamını aşmışken, en zengin 15 kişinin serveti Afrika ülkelerinin gayri safi milli hasıllarının toplamını geçerken ve dünyanın üçte biri fiilen savaştayken, ayrımların hemen ortadan kaldırılacağını kimse söyleyemez.

Ama ivedilikle yapılması gereken, kaçak göçün hedefi durumunda olan ülkelerle kaynak ülkeler arasında kalıcı bir işbirliği başlatıp insan kaçakçılarını denetim altına almaktır. Kaçak göç organizasyonundan yılda 7 milyar dolar kazandığı açıklanan insan kaçakçıları, mutlaka etkisiz duruma getirilmelidir. Ayrıca, kaçak göçün kaynaklandığı ülkelerle kurulacak yakın ilişkiler, bu ülkelere sağlanacak yardımlar da, sorunun tümüyle olmasa bile, önemli bir bölümünün çözülmesine yardımcı olacaktır. Ama her türlü önlemden önce, kaçak göçmenlerin de insan olduğu dikkate alınmalıdır. Bu, kalıcı bir çözüm için en temel adımdır. •

GurbuzEvren@butundunya.com.tr

Evin beyi ve hanımı güzel yardımcıya gece yatarken kendilerine haber vermesini söylemişlerdi. Bir gece dostlarına yemek veriyorlardı. Yardımcı konukların bulunduğu odaya girdi ve evin beyine yatmaya gittiğini haber verdi:

"Ben yatmaya gidiyorum, beyefendi" dedi.

Adam ertesi sabah yardımcıyı yanına çağırdı ve nasıl davranması gerektiğini anlattı.

Bir ay sonra evde yine konukların bulunduğu bir akşam yardımcı geceliğiyle salona girdi evin beyine şöyle dedi:

"Ben hazırım, beyefendi." •

SPORUN DÜNYASI

Metin Gören

BİR AŞK ÖYKÜSÜ

Bir rüzgardı, gelir geçer sanmıştık. Meğer başımızda esen Brezilya fırtınasıymış.

Dindiremedik, doğrusu dindirmek de pek

işimize gelmiyor, şu sıralar... **Samba**

yapanları, Harmandalı oynayarak izlemek de keyif veriyor bizlere... Bir aşk öyküsü

bu... Tam 58 yılı içeren ve futbol sevgisinin küllerinden oluşan...

Ünlü Türk bestekârı Sadeddin Kaynak, yıllarca dillerden düşmeyen Segah makamındaki şarkısına, "Bir rüzgardır gelir geçer sanmıştım" dizeleriyle başlamıştı. Kasırgalar esmiş, volkanlar patlamıştı yüreklerde... Bir şarkı, aşkı ancak bu denli mükemmel tanımlayabilirdi. Unutmadık, unutamıyoruz, kırk yıldır dili-

mizden düşüremediğimiz bu harika besteyi... Ara sıra mırıldanırız, ak saçlarımıza, kalın çizgilerden oluşan yüz hatlarımıza aldırış etmeden... Bir rüzgardı, gelir geçmedi. Bu şarkı da nice şarkılar gibiydi. Gençlik yılları, gönül oyunları ve de yaşanmış öyküler içeren... Bir aşk öyküsünü anlatırdı onlar... Tıpkı, Brezilyalılar'ı sevmek gibi... Futbolun estetik güzel-

liklerini sunduklarında kendimizden geçtiğimiz, o yanık tenli yıldızlara duyduğumuz aşırı ilginin, günün birinde bir aşk öyküsüne dönüşmesini beklemek gibi...

Bizim öykümüz 1950 yılında başladı. Dünya'nın en büyük stadyumu Maracana, Dünya Kupası'nda Uruguay yenilgisiyle gözyaşına boğulurken, Türk futbolseverlerin yaktığı aşıtlar okyanusları aşmış, Brezilya kıyılarına vurmuştu. Türkiye, Brezilya'nın yenilgisine ağlıyordu. Edson Arantes Do Nascimento'nun yani Pele'nin dedesi Eduardo ile birlikte... Samba kraliçesi Maria'nın babası Dos Santos ile mehteran bölüğünden zurnacı Ali Nail'le kol kola gözyaşı döküyorlardı.

1958 yılının puslu ve soğuk bir Stockholm gecesinde, 17 yaşındaki Pele'yi, bakkal Nuri'nin oğlu Peyami gibi bağrımıza basmıştık.

Türk anaları sevimli ve yanık tenli bir erkek çocuğu doğurmuşlardı, İsveç'in herhangi bir hastanesinde ya da doğumevinde... "Garrincha" denilen ilginç futbolcu belleklerimize kazınmıştı. Brezilya ulusal takımının

sağ tarafında fırtınalar estiren, sağ ayağı solundan kısa ve de çarpık Garrincha, üç İsveçli futbolcuyu maç sonrası çeşitli hastanelere göndermişti.

İtalya'nın Fiorentina takımında, Can Bartu ile birlikte oynayan İsveçli ünlü yıldız Kurt Hamrin, bir kitapta topladığı anılarında, 1958 Dünya Kupası finalini anlatırken şu ilginç tümeceye yer vermişti:

"Garrincha denilen aksak adam, karşısına çıkan ve kendisini durdurmak isteyen herkesi bel hizasından felç etti. Bereket versin ki, benim onu durdurmak gibi bir niyetim ya da hevesim olmadı...Yoksa ben de hastanelik olacaktım."

Garrincha'yı da çok sevmiştik. Samba kraliçesi Eliza ile geçirdiği günleri ilgiyle izlemiştik. Ve yaşamını yitirdiğini öğrendiğimizde acı içinde ve dünya futbolu adına üzülmüştük. Brezilyalılar'ı çok seviyorduk; ama onların geleneksel samba müziğine bir türlü ritim tutturamıyorduk. Ve bu nedenle Brezilyalılar'ın her dünya şampiyonluğu bizim ülkemizde davul zurna eşliğinde halay çekilerek kutlanıyordu. Çünkü, bir aşk öyküsüydü bu...

Gilmar'lar, Santos'lar, Bellini'ler, Orlando'lar, Vava'lar, Didi'ler, Zagolla'lar ezberimizdeydi artık... 169 kilo ağırlığındaki ünlü teknik direktör Vicente Feola'yı tanıyorduk. Masör Americo'yu bile albümlere taşımıştık. Brezilya sevgisi giderek çiğ gibi büyüyordu. Dönemin teknik direktörleri, hangi takımı çalıştırsa çalıştırsın, futbolculara yönelik ilk söylemi Brezilya modeli oluyordu. Futbolcuların tümünde, Brezilyalı futbolcu gibi oynama düşüncesi egemendi. Bir aşk öyküsüydü bu, vazgeçemiyorduk... Yadsınmaz gerçekler, yaşantımıza saplanmış söküp atamıyorduk. Ülkemizden binlerce kilometre uzakta deniz aşırı bir ülke, sanki sınır komşumuz olmuştı, vizesiz girip çıkıyordu futbol dünyamıza...

Yıllar akıp gitti. Bizim Brezilya sevgimiz üzerine koyarak büyüdü ve sonunda patladı. Merhaba Zico... Merhaba Alex, Roberto Carlos, Deivid, Veder-son, Aurelio, Edu... Ve merhaba Fenerbahçe... İyi günler Lincoln ve Galatasaray... Nasılsınız sevgili Ricardinho, Nobre, Bobo ve de simgesi kartal Beşiktaş... Adriano, Jefferson, Fernandez,

Dos Santos serileri... Bir başka De Souza ve ötekiler... Adlarını unuttuklarımız, gidenler, gelenler ve gelmek üzere hazırlığı olanlar... Hepinize birden merhaba... Unutmayın ve aklınızdan hiçbir zaman çıkarmayın. Kendi ülkenizde değilsiniz; ama kendi ülkeniz denli sıcak insanların arasındasınız. Sambayı öğretemediniz; ama ne olur şu yengeç dansı için son bir hamle yapınız. Bir aşk öyküsüydü bu, sonsuzluğa dek uzanan...

Futbolun evrenselliği içinde vatandaşımız olan Brezilyalılar... Ve Güney Amerika'dan komşumuzun artık ezberlenen ve sevimli gelen uzun adlarından, bizden de katarak yeni adlar türetebilme hevesi... Örneğin, Eduardo Edip dos Evren Carlos...

Bir rüzgardı, gelir geçer sanmıştık. Meğer başımızda esen Brezilya fırtınasıymış. Dindiremedik. Doğrusu dindirmek de pek işimize gelmiyor, şu sıralar... Samba yapanları, Harmandalı oynayarak izlemek de keyif veriyor bizlere... Bir aşk öyküsü bu... Tam 58 yılı içeren ve futbol sevgisinin küllerinden oluşan... Sönmeyecek bir ateş gibi... Alev alev...•

MetinGoren@butundunya.com.tr

Öğretmen bir öğrencisine sordu:

"İnsana en yararlı hayvanlar hangileridir?"

Öğrenci duraksamadan yanıt verdi:

"Kebabı yapabilen hayvanlar, öğretmenim."•

DÜNYANIN YENİ YEDİ HARİKASI

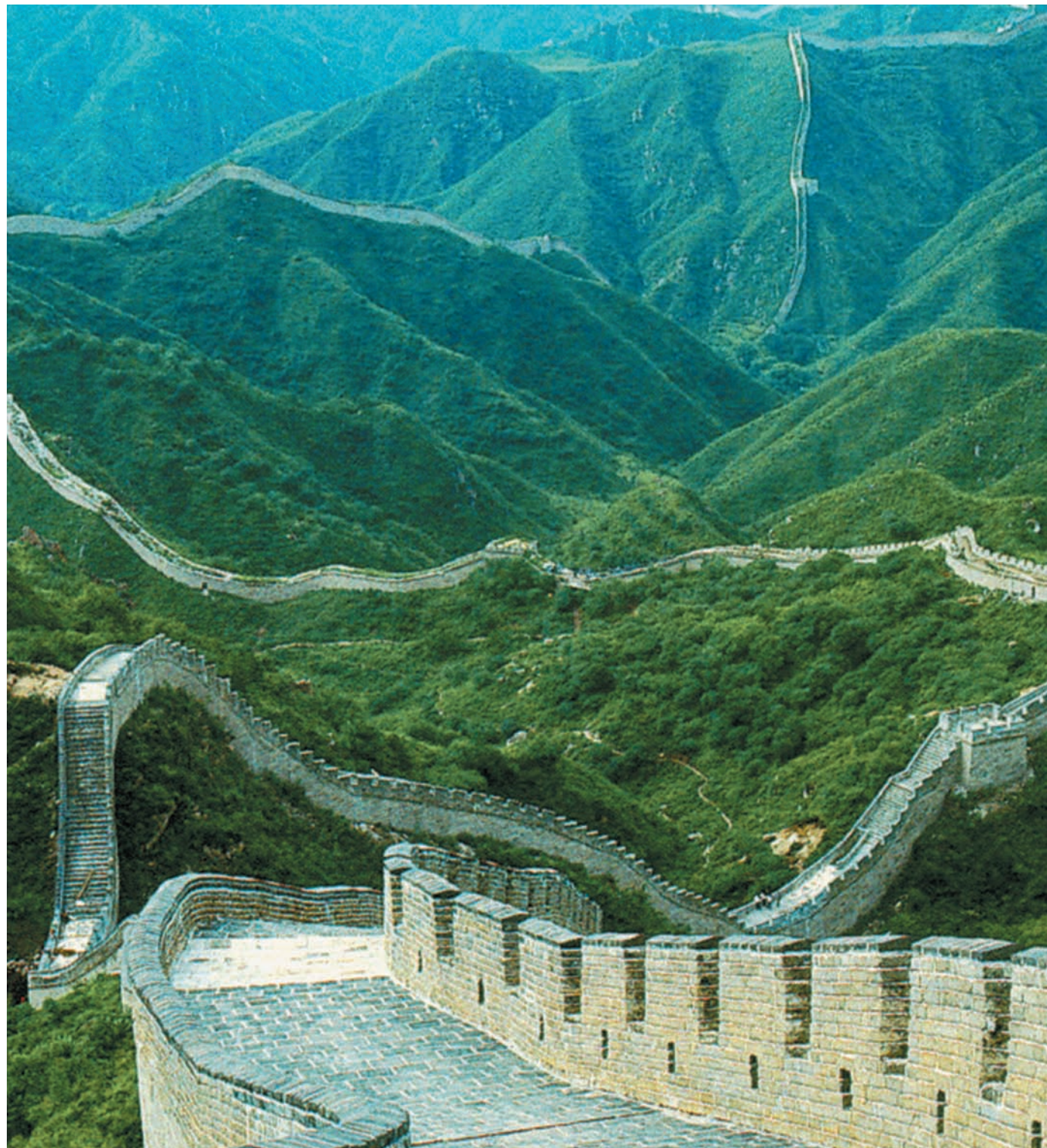
Dünyanın 'Yeni' Yedi Harikası, 07. 07. 2007 tarihinde, Portekiz'in başkenti Lizbon'da gerçekleştirilen görkemli bir törenle açıklandı. Dünyanın "Yeni Yedi Harikası" ise şunlar oldu:

Çin Seddi, Petra Antik Kenti, Kurtarıcı İsa Heykeli, Chichen Itza Piramidi, Machu Picchu, Coliseum, Taç Mahal...

HANDE UMUR

Dünyanın 'Yeni' Yedi Harikası, 2001 yılında İsviçre'de oluşturulan bir kurul tarafından seçildi; ama... Sonuçların ne denli güvenilir olduğu konusundaki tartışmalar son bulmadı. Sonuçların da ötesinde, uygulanan seçim yöntemi yalnızca kafa karıştırmakla kalmadı, dünyanın birçok yöresinden ters sesler yükselmesine de neden oldu.

İletişim teknolojisinin çağdaş ve moda aygıtları bilgisayar ve cep telefonları aracılığıyla gönderilen oyları verenlerin bilgi, görgü ve kafa yapılarının bilinmemesi, seçim sonuçlarının sağlıklı olup olmadığı konusunda

ciddi kuşku ve tartışmalar yarattı. UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü) da, bu seçim sistemini kesinlikle desteklemediğini açıkladı.

Oysa ki, Dünyanın Yedi Harikası'nı seçmek için, bilgi ve felsefenin ışığında, bitmeyen sorular yanıtlanmıştı Antik Çağ'da... Yol aldıkça sonu gelmeyen coğrafyalar aşılmıştı. Yedi harika, tümü insanoğlunun elinden çıkmış, olağanüstü antik yapı ve yapıtlardı. Keops Piramidi, Babil'in Asma Bahçeleri, Zeus Heykeli, İskenderiye Feneri, Efes'teki Artemis Tapınağı ve Bodrum'daki Mausollos Anıt Mezarı tek tek görülmüş, karşılaştırılmış, ölçülmüş, biçilmiş ve tarihçi Herodot tarafından "harika" sıfatını almaya uygun görülmüşlerdi.

İşinin uzmanı bilim adamlarından oluşan bir kurul tarafından değil de, yüz milyona yakın internet ve cep telefonu kullanıcısının 21 finalist arasından "seçtiği" Dünyanın 'Yeni' Yedi Harikası, 2007'nin Temmuz ayında (07. 07. 2007), Portekiz'in başkenti Lizbon'daki Benfica Stadı'nda gerçekleştirilen görkemli bir törenle açıklandı. Seçilemeyen 14 yapı şöyle sıralandı:

Akropolis (Atina, Yunanistan), Alhambra (Granada, İspanya), Angkor (Kamboçya), Paskalya Adası Heykelleri (Şili), Eyfel Ku-

lesi (Paris, Fransa), Aya Sofya Müzesi (İstanbul, Türkiye), Kyo-mizu Tapınağı (Kyoto, Japonya), Kremlin (Moskova, Rusya), Neuschwanstein Kalesi (Füssen, Almanya), Giza Piramidi (Mısır), Özgürlük Anıtı (New York, ABD), Stonehenge (Amesbury, İngiltere), Sydney Opera Binası (Avustralya), Timbuktu (Mali).

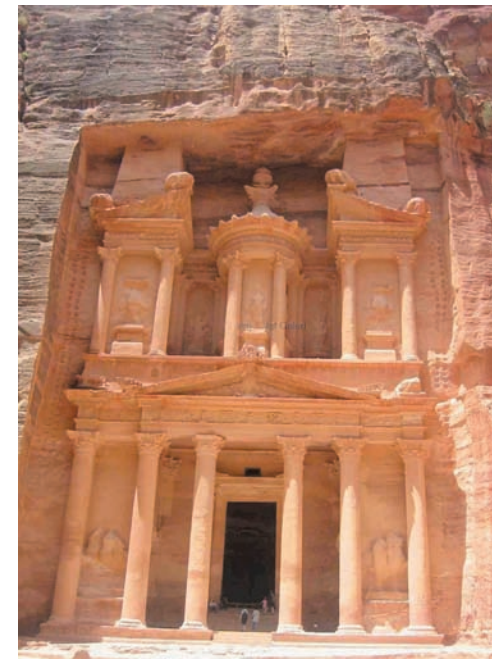
Dünyanın "Yeni Yedi Harikası" ise şunlar oldu:

Çin Seddi (Çin): Yapımına 2 bin 227 yıl önce başlanan ve günümüzde UNESCO tarafından koruma altına alınan dünyanın en uzun yapısıdır. Pasifik Okyanusu'ndan Orta Asya'ya değin uzanmaktadır. Büyük Çin Seddi, o zamanlar zaten var olan surları birbirine bağlayarak Çin'i Moğollar'ın saldırılarından korumaya yarayacak bir savunma duvarı biçimine getirilmiştir. Çin Seddi'nin yapımı sırasında birçok işçi yaşamını yitirmiştir. Tarihte insanların yaptığı en uzun yapı olan Çin Seddi'nin, uzaydan görülebilen tek yapı olma özelliği de vardır.

Petra Antik Kenti (Ürdün): Ürdün'ün Lut Gölü ile Akabe Körfezi arasındaki bölgede bulunan Petra, İ.Ö. 400-İ.S. 106 yılları arasında, Romalılar'ın saldırısına uğrayana dek, Nebatiler'in başkenti olmuştur. İ.S. 400 yıllarında deprem ve ekonomik sıkıntılarla iyice gözden düşen kent, zamanla tümüyle unutulmuş; ancak yüzyıllar sonra, 1812 yılında İsveçli gezgin Johann Burckhardt

tarafından, yeniden keşfedilmiş, 6 Aralık 1985'te UNESCO tarafından "Dünya Kültürel Mirası" listesine eklenmiştir. Özellikle Kral 4'üncü Aretas'ın (İ.Ö. 9-İ.S. 40) hükümdarlığı döneminde, eşsiz bir güzelliğe ulaşmıştır. Su teknolojisi konusunda uzman olan Nabatiler, kentlerini büyük su kanalları ve su depolarıyla donatmışlardır. Petra Antik Kenti'nde tiyatro, genelev, tapınak, ev, stadyum, spor merkezi, cami, üniversite gibi yapılar, kireç taşına oyularak yapılmıştır. Roma döneminde yapılan, dört bin seyirci kapasiteli anfiteatr, kentin en bilinen yapısıdır.

Bugün Petra'nın Mezar Sarayı, 42 metrelik Helen stili, 700

basamakla çıkılan El-Deir Manastırı'nın tapınak duvarıyla Ortadoğu kültürünün göz kamaştırıcı bir örneğini oluşturmaktadır.

Kurtarıcı İsa Heykeli (Rio de Janeiro, Brezilya): Portekizce adı "Christo Redentor" olan heykel, Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde, yedi yüz on metre yüksekliğindeki Corcovado Tepesi üzerinde yer almaktadır. 38 metre uzunluğundaki heykel, Heitor Silva Costa tarafından tasarlanmış, Fransız heykeltıraş Paul Landowski'nin elinde, beş yıl süren bir çalışmanın sonunda biçim almış, 12 Ekim 1931'de tepenin zirvesine yerleştirilmiştir. 8 metre yükseklikteki bir kaide üzerinde durmaktadır ve 1 ton 145 kilo ağırlığındadır.

Yalnızca başı, 3,75 metre yüksekliğinde olup 30 ton gelir. Açıl-

miş kolları, otuz metre genişliğindedir. Malzemesi betondur, üzerinde katman olarak da sabun taşı (talk) kullanılmıştır. Heykelin Katolik Derneği'nce ısmarlanmasının nedeni, çirkin görünen telefon direklerini gizlemektir. Heykel yılda, ortalama bir milyon turisti, kollarını açarak karşılamaktadır.

Chichen Itza Piramidi (Meksika): Chichen Itza, İ.Ö. 800 yıllarında, Meksika'nın Yucatan Yarımadası'nda, Maya Uygarlığı tarafından yapılmış, ekonomi, politika merkezi olarak da hizmet vermiş tapınak sitesidir. Bu sitede Kukulkan Piramidi, Chac Mol Tapınağı, Bin Kolonlar Geçidi ve Tutukluların Oyun Sahası bulunmaktadır. Chichen Itza Piramidi ise, tüm bu yapıların en büyük ve görkemlisidir. Piramit, 20'nci yüzyılın başlarında gökdelenlerin yapımı başlayana dek, "Dünyanın En Yüksek Yapısı" olma özelliğine sahipti.

Machu Picchu (Peru): Machu Picchu, Peru'nun Cusco ken-

tine 88 kilometre uzaklıktaki Urubamba Vadisi'nde, And Dağları'ndan birinin zirvesine, İnka İmparatoru Pachacutec Yupanqui tarafından 1450'li yıllarda kurulmuş, bulutlar içinde bir kenttir. Machu Picchu, And Platosu'ndan başlayıp Amazon Ormanları'nın kıyısındaki Urubamba Nehri'nde son bulan alana yayılmıştır. İspanyollar 1532 yılında çevre bölgeleri fethederken, sık dağlar arasında kalmış bu kenti görememiştir. Machu Picchu ikiyüzden çok merdiven sistemiyle birbirine bağlanmış taş yapılardan oluşur. Kentin üçbin basamağı, günümüze dek dayanmıştır. Kent, İnkalar tarafından çiçek hastalığı salgınından dolayı terk edilmiştir. İspanyollar'ın İnka İmparatorluğu'nu ele geçirmelerinden sonra kent üç yüzyıl boyunca "kayıp" olarak kalmış ve 1911 yılında Amerikalı arkeolog Hiram Bingham tarafından bulunmuştur.

Kolezyum (Roma, İtalya):

İtalya'nın başkenti Roma'nın merkezinde bulunan Kolezyum, Flavium Hanedanlığı döneminde yapıldığından, "Flavianus Amfiteatırı" olarak da bilinir. Elli bin kişi kapasiteli, büyük bir arena niteliğindedir. Yapımı, İ.S. 72 yılında usta komutan Vespasianus tarafından başlatılmış, İ.S. 80 yılında, Titus döneminde tamamlanmıştır. Daha sonraki değişiklikler, Domitian döneminde gerçekleştirilmiştir. Başarılı lejyonerler ve Roma İmparatorluğu'nun onuruna yapılan Kolezyum'da Roma imparatorları, halkı eğlendirmek adına gladyatör dövüşleri düzenlerdi. Bunun yanı sıra, deniz savaşları canlandırmaları, hayvan avlama gösterileri, idam törenleri, klasik mitolojiye dayanan tiyatro gösterileri de gerçekleştirilirdi.

Kolezyum daha sonra, tarih içinde çeşitli amaçlarla kullanıldı; barınak, dükkan, dini kışla, taş ocakları, Hristiyan Türbesi gibi...

Yapımının üzerinden 2000 yıl geçmiş olmasına karşın, modern stadyumların yapımında, Kolezyum'un tasarımı örnek alınmaktadır.

Taç Mahal (Agra, Hindistan):

Taç Mahal, Timuroğulları Hanedanı'nın beşinci hükümdarı Şah Cihan (1593-1666) tarafın-

dan, o zamanki imparatorluğun başkenti olan Hindistan'ın Agra kentinde, Yamuna Nehri'nin kıyısında yaptırılmış anıt türbedir.

Şah Cihan, çok sevdiği eşi Arçümeñ Banu (Mümtaz Banu Begüm) doğum yaptığı sırada ölün-

ce, onun anısına Taç Mahal'in yapılmasını istemiştir. Bu özelliğiyle anıt, "aşk için dikilmiş" en büyük ve en güzel yapıttır.

Taç Mahal'in mimarları, Mimar Sinan'ın öğrencilerinden Mehmet İsa Efendi ve Mehmet İsmail

Efendi ile yazıları yazan Hattat Serdar Efendi, Şah Cihan tarafından, İstanbul'dan davet edilmişlerdi. Yapıtın yapımı, 1630'da başlayıp 1652'de tamamlanmıştır; inşaat için günde yirmi bin işçi çalışmıştır. Taç Mahal'in yapımında ince mavi damarları olan, parlak mermer kullanılmıştır. Yüzbinlerce akik, sedef ve firuze taşı

gömülü olan duvarlarda ayrıca, 42 adet zümrüt, 142 adet yakut, 625 adet pırlanta ve 50 adet çok büyük inciler bulunmaktadır.

Eşsiz görüntüsü ve tarihi ile birçok yazar ve şaire esin kaynağı olan Taç Mahal her yıl, yaklaşık üç milyon turisti ağırlamaktadır. •

HandeUmur@butundunya.com.tr

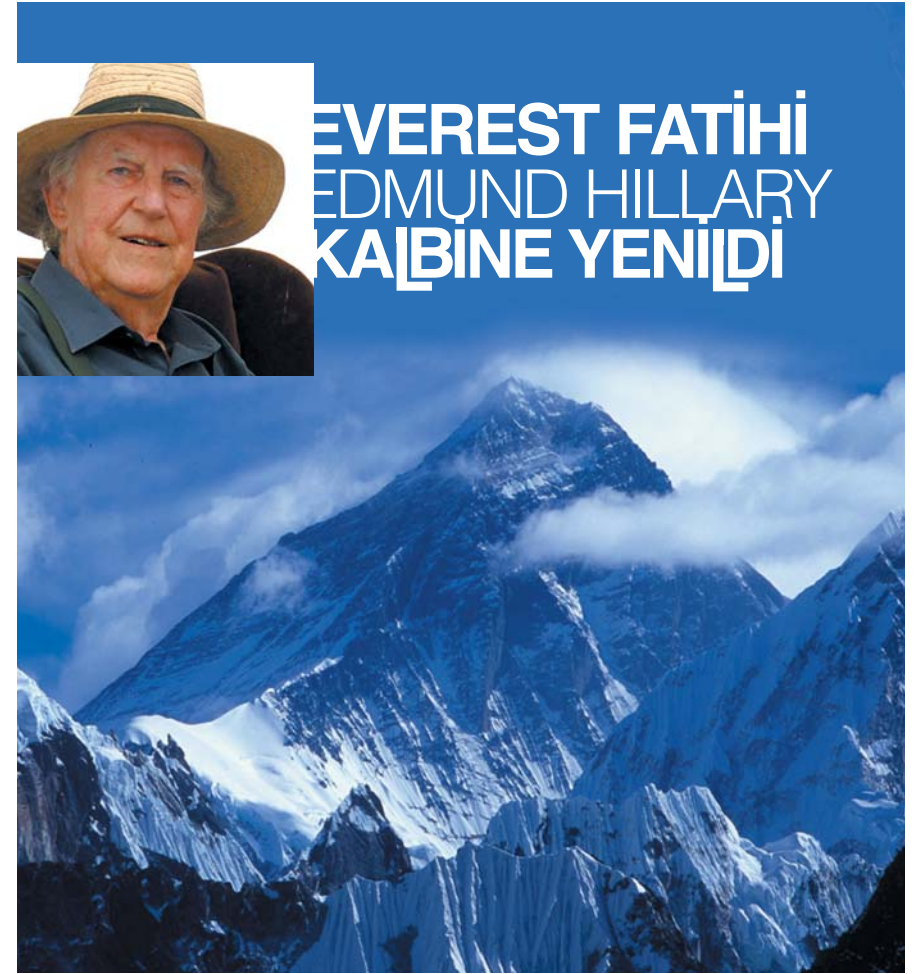
Bir oyunun provası yapılıyordu. Rolünü bitirip sahnedan çıkan doktor, kuliste küçük bir kızla karşılaştı. Onu gerçek bir doktor sanan küçük kız, "Doktor amca, doktor amca" dedi. "Beni muayene eder misiniz?"

Doktor rolündeki oyuncu gülümsedi:

"Yavrum, ben gerçek bir doktor değilim ki..." dedi.

Küçük kız hemen elindeki oyuncuğu uzattı:

"Siz de o zaman bebeğimi muayene edin..." •

BARIŞ METE

1 453 yılının 29 Mayıs gününü İstanbul'u fethederek tarihte bir kilometre taşı oluşturan Fatih Sultan Mehmet'in bu büyük zaferinden tam beş yüz yıl sonra, bu kez 1953 yılının 29 Mayıs'ında, Edmund Hillary adlı bir dağcı, o güne değin birçok dağcının deneyip başaramadığı bir girişimin üstesinden geliyor

ve dünyanın en yüksek noktasını ayaklarının altına alıyordu.

29 Mayıs 1953'te, dünyanın zirvesi Everest'i "ilk deviren adam"ın bu başarısının sevincini tüm dünyayla paylaşan iletişim araçları, 11 Ocak 2008'de Yeni Zelanda Başbakanı Helen Clark'ın duyurduğu bir haberin bu kez üzüntüsünü paylaşıyordu tüm dünyayla:

Başbakan Helen Clark derin bir üzüntüyle o gün, “Everest’i deviren adamın, kalp krizi karşısında yenik düşerek devrildiğini” duyuruyordu.

Dağcılık, Edmund Hillary’nin

tırmanış izledi. Ama bu tırmanışlardan en önemlisi, 29 Mayıs 1953’teydi ve tarihe geçti.

Asya Kitası’nın Himalaya Dağları’nın, 8848 metre yüksekliğiyle, en yüksek tepesi, dünyanın en yüksek noktası olan Everest Tepesi, Nepal ve Tibet ülke sınırının tam üzerindeydi. Tüm dağcılar için ulaşabilecek son nokta olan Everest Tepesi, Edmund Hillary’nin de düşlerini süslüyordu. Bu düşünüyü gerçekleştirebilmek amacıyla, 1953’te Sir John Hunt’ın liderliğinde kurulmuş, Britanya dağcı ekibine katıldı. O tarihten önce, tepeye tırmanmak üzere yapılan yedi denemenin yedisi de başarısız olmuştu. Ama bu ekip umutluydu, tırmanacaklar ve yeryüzünün en yüksek noktasına imzalarını atacaktı.

Ön araştırmaları ve Nepalli rehberlerinin uyarıları doğrultusunda, dağın güney cephesinden başlatıldı tırmanış. Ekibin büyük bir bölümü yorgunluk, basınç ve oksijen azlığının etkisiyle pes etti ama... İki kişi pes etmemişti: Yeni Zelandalı Edmund Hillary ve Nepalli rehber dağcı Tenzing Norgay.

Yolları çetindi; kar ve fırtına, 14 kiloluk yükleri ve basınç az-

Edmund Hillary zirvede fotoğrafını çekemeyen rehberi Tenzing Norgay’ı kendi görüntüledi.

ruhunda vardı. 1939’da, henüz yirmi yaşında arı yetiştiricisi bir gençken, kendi ülkesi Yeni Zelanda’da ilk büyük tırmanışını gerçekleştirdi. Ve bunu, özellikle buzlu dağlarda yapılan, birçok

Edmund Hillary ve rehberi Tenzing Norgay
Everest yolunda bir mola anında...

lığı zorlanmalarına neden oluyordu. Üstüne üstlük dinlendikleri bir ara, Hillary’nin donmuş botlarını ısıtmak için iki saatlerini harcamak zorunda kalmışlardı. Tırmanışlarının son aşamasını gerçekleştirmek üzere yenden yola koyuldular ve hedeflerine ulaştılar. 29 Mayıs 1953 sabahı, saat 11:30’da, Edmund Hillary ve Tenzing Norgay, tüm dünyaya ayaklarının altındaki Everest’in tepesinden bakıyorlardı. Hillary, Nepalli yol arkadaşının bir fotoğrafını çekti hemen... Ama Norgay, makineyi kullanmayı bilmediğinden, Hillary’nin fotoğrafını çekemedi. İki kahraman, kendilerinden bir iz olarak çikolata parçaları bıraktılar karın üstüne...

Hillary ve Norgay, dünyanın en yüksek noktasında yalnızca 15 dakika kalabildiler. Çünkü taşıdıkları tüplerdeki oksijen stokları tükenmek üzereydi. Bu kez de iniş yolculuğu başladı; yiyecekleri kalmamıştı ve üşüyorlardı. Yolda gördükleri ilk kişi, onları bekleyen karşılama ekibinden İngiliz dağcı George Lowe oldu. Hillary kendilerine sunulan sıcak çorbayı yavaş yavaş içtikten sonra Lowe’a baktı ve dağcılarının başarıyla tamamladıkları tırmanışlardan sonra söyledikleri şu sözü yineledi:

“Evet George, sonunda hergeleyi ayaklarımızın altına aldık”

Bu olay, tüm dünyada büyük yankı uyandırdı. Edmund Hil-

lary'yi herkes "kahraman" olarak alkışlıyordu. Dönemin İngiltere kraliçesi, kendisine 1953 yılında "şövalye" unvanını verdi.

Edmund Hillary, zirveye çıktıktan sonraki yıllarda da, Nepal'i ziyaret etmeyi sürdürdü. Yaşamının büyük bölümünü, Nepal halkına, özellikle Everest Tepesi'nin eteklerinde yaşayan, güçlü ve düşük basınca dayanıklı bedensel özellikleriyle, dağcılara rehberlik hizmetinde bulunan Şerpa Köyü yerlilerine yardım etmeye adadı. Nepal'i geliştirmek

için birçok projeye imzasını attı. Bunlar arasında yirmialtı okul, iki hastane, bir havalimanı ve Şerpa çocukları için sağlanmış burslar vardı. Aynı zamanda aktif bir çevreci olan Hillary, Everest Bölgesi'nde doğanın korunmasında önemli rol oynayan Sagarmatha Ulusal Parkı'nın açılmasını da sağladı.

Öğrencilik yıllarında sıska ve çelimsiz bir çocuk olan Hillary, tarihe geçen başarısının gizini açıklarken, tüm dünyaya şu önemli bir mesajı veriyordu:

"Yeteneklerim sınırlı; ama onları azmimle birleştirebildim. Başarmayı da seviyorum..."•

Bir turist otobüsü, öğle yemeği saati geldiği için küçük bir kasabada durdu. Şoför yolculara şu duyuruyu yaptı:

"Öğle yemeği için 30 dakika mola vereceğiz. Firmamızın ilkelere göre size herhangi bir lokanta önermem kesinlikle yasak. Sizler istediğiniz yerde yemek yiyebilirsiniz."

Bu duyurudan sonra da, yolcularına yardımcı olmak amacıyla ufak bir ekleme yaptı:

"Turumuza devam etmeden önce aranızda benimle görüşmek isteyenler olursa, beni, karşıdaki sokakta, temiz servis yapan ve yemekleri son derece lezzetli olan 'Annem Ev Yemekleri' adlı lokantada yemeğimi yerken bulabilirler."•

Bir fabrikanın genel müdürü, arkadaşına dert yanmaya başladı:

"Geçen hafta iyi bir gece bekçisine gereksinimimiz var diye gazetelere ilan vermiştik ya..."

Arkadaşı büyük bir merakla adamın sözünü kesti:

"Eeee..." dedi. "Anımsıyorum bu ilanınızı... Peki ne oldu?"

Genel müdür, arkadaşının merakını bemen giderdi:

"Ne olacak?" dedi. "İlanın çıktığı gün fabrika soyuldu..."•

ÖZLEMİN TADI BAŞKADIR

Eser Tutel

Yazık Ettik Bizim Şu Su Muhallebisine!

Geçenlerde Ortaköy'den geçerken oradaki büyük bir muhallebiciye girip bir su muhallebisi yemek istedim. Garson, "Muhallebimiz yok efendim" dedi.

"Neden? Bitti mi?"

"Hayır, epeydir yapmıyoruz."

"Allah Allah!

Burası adı üstünde muhallebici değil mi?"

"Muhallebici; ama meraklısı

kalmadı ki yapalım."

Şaşırmıştım. "Kazandibi, tavukgöğsü, keşkül filan var ya?"

"Onlar var, efendim!"

Ağzım bir karış açık kaldı! Ne diyeceğimi bilemedim.

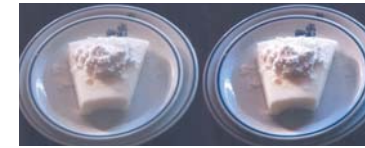
Bir başka gün de İstiklal Caddesi'nde, Ağa Camisi'nin oradaki

yalnız sütlü tatlılar yapan dükkana girip su muhallebisi söyleyecek oldum. Orada da aynı yanıtı aldım: "İsteyeni kalmadı ki yapalım, beyim!" demezler mi!

Bakın şu işe! Anlaşılan, şırayı, loğusa şerbetini, kişniş şekerini, sakız tatlısını, kuş lokumunu, turunç şerbetini,

gelincik şurubunu, koruk şerbetini yok olmaya tutsak ettiğimiz gibi, kırk yıllık

su muhallebisini de gözden çıkarmışız da haberimiz yok! Gözden çıkardığımız keşke yalnız su muhallebisi olsa! Günümüz gençleri, gençleri dediysem, yaşları 40'a yaklaşan kuşak, şıranın bile ne olduğundan habersiz! Kutu kutu "cola"ları deviriyorlar

Bir muhallebici vitrinindeki güzellikler sergisi: Üstte solda Su muhallebisi, tavukgöğsü, kazandibi, tavukgöğsü... Alt sıra: Fırın sütlac, krem şokola, keşkül, aşure... Hepsi başka görüntüde, hepsi başka lezzette...

Çoktandır tarihe karışan bir seyyar muhallebici... Onlar, öğleden sonraları sokak sokak gezerek su muhallebisi satarlardı. (Cengiz Güngör'ün fırçasından)

da, merak edip bir kez olsun şıranın tadına bakmıyorlar!

Nereelerde mi satılıyor şıra? Aslında artık hiçbir yerde! Yakın zamana değin yazları bozacılar da satılırdı, artık onlarda da bulunmuyor! Eskiden kışları boza yapan bozacılar, yazları da mis gibi şıra yapıp satarlardı. Alıcısı olmayınca elbet yapıcısı da olmuyor. Nasıl olduysa, yalnız boza elini eteğini çekip de tümüyle kayıplara karışmadı. Son günlerde onun da meyvelisini yapmışlar diye duydum! Hayırlısı olsun! Yakında, helva, dolma, musakka gibi ona da Yunanlı dostlarımız sahip çıkarlarsa, hiç şaşmayacağım!

Sütlü tatlıların arasında en lezzetlisi, en güzeli ve de yapılması en kolay olanı su muhallebisi, günümüzde nasıl oldu da istenip aranmaz oldu, bir türlü akıl, sır erdiremiyorum!

Çocukken, annem, Beyoğlu'ndaki evimizde sık sık muhallebi pişirirdi. Daha çok süttan yapılanını, arada bir de su muhallebisini... Kalaylı bakırdan bir muhallebi tenceresi vardı, tekli havagazı ocağının üstünde, kaşıkla çevire çevire onun içinde pişirirdi.

Süt, sabahları kapıya gelen seyyar sütçüden alınırdı. Sütçülük eskiden Arnavutlar'ın, hele hele Bulgarlar'ın işiydi. Örneğin, Balıkpazarı'ndaki sütçümüz To-

dori Efendi, Bulgar'dı. Süt almayaya ya bir koşu ona giderdik ya da ertesi sabah seyyar sütçünün geçmesini beklerdik. Çok iyi anımsıyorum: 40'lı yılların başında kilosu 15 kuruştı sütün! Kapıya gelen Arnavut sütçü, koca güğümünü önce şöyle bir çalkalar, sonra dizine dayayarak elindeki ölçeğe doldurup uzattığımız tencereye boşaltıverirdi.

Yarım kilo için orta boy, 250 gram için de küçük boy bir ölçeği daha vardı ki, bunlar kulplarından ince bir zincirle güğümün boynuna takılı olurdu. Tencereye, sütle birlikte fındık kadar saf tereyağı topları yuvarlanırsa, ne çok sevinirdik! Nerden mi gelirdi bu tereyağı parçacıkları? Elbette

güğümün yol boyunca çalkalanıp durmasından... O tarihlerde sütler henüz pastörize edilmediği için, mutfaktaki havagazı ocağının üstünde en azından on dakika fokur fokur kaynatılması gerekirdi. Kaynatılmamış süt ne sofraya getirilirdi ne de ondan muhallebi, sütlac falan yapılırdı.

Muhallebiyi çok güzel yapardı annem. O zamanlar onun bakkallarda açık olarak satılmasına karşın, pirinç unu kiloluk küçük bez torbalarda satılırdı. En iyisi Çapa markaydı. Boşalan torbalar asla atılmaz, bir başka işte kullanılmak üzere mutfakta bir kenara kaldırılırdı. Eeee, harp yıl-

Kapalıçarşı'daki tarihî Çukur Muhallebici 30 yıl önce kuyumcu olmuş da haberimiz yok!

larıydı o yıllar... Toplu iğnelerin bile atılmayıp saklandığı yıllardı.

Annem, muhallebinin dibini özellikle biraz tuttururdu. Tuttururdu ki, kaseye boşalttıktan sonra tencerenin dibini kaşıkla bir güzel kazısın ve de bunların birer parçasını süs niyetine kaselerin üzerine koyabilsin. Konuk gelecekse, büyük bir kayık tabağına boşalttığı muhallebinin üstüne tarçın serperek, ay ya da yıldız gibi şekiller yapardı.

30'lu yılların sonlarında, Beyoğlu'nun yan sokaklarında seyyar muhallebicilerin dolaştı-

ğını çok iyi anımsıyorum. Bunlar, akşamları yoğurt, kış geceleri boza, yazları dondurma yapıp satan Arnavut sütçülerdi. Öğleden sonraları da sokak sokak gezerek su muhallebisi satarlardı. Omuzlarına oturttukları kalınca bir sıriğin iki yanından sağlı sollu sarkan iplere bağlı iki kutu asılı dururdu. Bunların birinde küçük küçük tabaklara konmuş su muhallebileri dururdu, ötekinde de gülsuyu, pudra şekeri, pekmez şişesi, kaşıklar falan...

Muhallebici bizim sokağa girince hemen cumbanın pence-resinden seslenir, adamı aşağıya, kapıya çağırırdık. Küçük bir tabak muhallebi, 10 kuruştu. Bu, annemin evde pişirdiği süt muhallebisinden değil de, su muhallebisiydi. Adam üstüne önce bolca pudra şekeri, sonra da gülsuyu serperdi. İsteyenler gülsuyu, pudra yerine pekmez de döktürürlerdi. Artık yeme de yanında yat! Annem muhallebiyi, biz iki kardeşe hemen kapının önünde ayaküstü yedirdiği için iki tabağı da, kaşıkları da oracıkta adama geri veriverirdi.

İstanbul'da çok daha eskiden de sokak sokak gezen seyyar muhallebiciler varmış. Bunlar Debreli, Prizrenli ve Piriştineliler Rumeli göçmenleriymiş. Muhallebiyi başlarına yerleştirip dengede tuttukları yuvarlak tabaklarda gezdirirlermiş. Çoğunlukla da mesirelerde, şenlik

günlerinde ortaya çıkarlarmış. Hem sütlü, hem de pekmezli, iki çeşit muhallebi satarlarmış. İsteyenin muhallebisine pudra şekeri serperlermiş, isteyene pekmez gezdirirlermiş.

Benim çocukluğumda sütlü tatlıların en iyisi o günlerin ünlü muhallebici Özsüt'te yenirdi. Nerede miydi Özsüt? Karaköy'de, şapkacı A. Rusos'un yanbaşı... Ya Rusos? Tüm bunları, Menderes yıkımında yok olup gittiği için günümüz gençlerine tanıtmı öyle zor ki... Şöyle söyleyeyim: Ziraat Bankası'nın önünden Yüksek Kaldırım'a doğru yürürken sağ kolda, Necati Bey Caddesi'nin başında... Yanında hayli büyükçe bir başka muhallebici daha vardı; ama onun adını unuttum. Bu Özsüt muhallebicisinin aslında İstiklal Caddesi'nde, biri Alkazar Sineması'nın bitişiğinde, öteki de Lale Sineması'nın sırasında iki şubesi daha vardı. Babam, bu dükkanların sahibi Hasan Fehmi Bey'i iyi tanıdığını söylerdi.

Beyoğlu'ndaki muhallebicilerden içeriye girdiğiniz zaman sizi mis gibi bir süt kokusu karşılardı. Çünkü o zamanlar muhallebicilerde bugünkü gibi döner yapılmaz, su böreği satılmaz, hele hele hiç sosis mosis kaynatılmazdı. Döner dönercide yenirdi, börek börekçide, sosis de Levent Büfe'de, ya da Atlantik'te...

Muhallebicide önce tavuk suyu-na tel şehriyeli çorba içilir, sonra da mis gibi tavuklu pilav yenirdi. Yanında, küçücük bir kasede hafif bir yoğurt... En sonra da ağzı tatlandırmak için garsona muhallebi, sütlaç, tavukgöğsü, keşkül gibi hafif tatlılardan biri söylenirdi. İçecek olarak da ya saf Taşdelen suyu, ya da mis gibi limonata! Sonraları aşure, Ramazanlarda da güllaç bulundurmaya başladı muhallebiciler... Günümüzde ise Beyoğlu muhallebicilerinde yok yok: Şambaba tatlısı da var, baklava da... Kat kat pastalar da var, tabak tabak kaymaklı kadayıflar da...

Sabahları sıcak süt, peynir, reçelle kahvaltı da edilirdi muhallebicilerde... Nedense o yıllarda sahan içinde yumurta, menemen, omlet yapıldığı pek gözlerimin önüne gelmiyor. Mercimek çorbası, döner, isken-der falan yapılmasıysa çok daha sonraki yılların işi...

Muhallebici dükkanlarının duvarları boydan boya aynalarla kaplı olurdu. Böylece, içerisi olduğundan çok daha geniş ve ferah görünürdü. Duvar boyunca uzanan peykeye oturanlar arkalarını bu aynaya verirdi. Masalar hep süt beyazı mermerdi. Muhallebi kaşıkları da üç köşe olup, çubuk şeklindeki sapın ucunda da küçücük bir ay yıldız vardı. Ne çok severdim bu

kaşıkları! İsterdim ki, bu ay-yıldızlı kaşıklardan evimizde de olsun! Yıllar sonra Beyazıt'taki es-kicilerde bu muhallebi kaşıklarından çok aradımsa da bir tane bile olsun bulamadım.

Garsonun gelip mermer masayı nemli bir sabunlu bezle silip temizlemesinden sonra her müşterinin önüne incecik, pastel renkli pelür kağıdından birer kağıt mendil bırakması gelenektir. Çorbaya limon sıkılınca ıslanan parmağınızı bu kağıtla silerek kurutur, çorbayı içtikten sonra yağlanan ağzınızı yine bu kağıtla silerdiniz. Muhallebicilerde fiyatlar lokantalara kıyasla hayli hesaplı olurdu: Çorbayı, tavuklu pilavı falan anımsamıyorum; ama bir tabak muhallebi, 27 kuruştı. 30 kuruş verince geriye kalan 3 kuruş garsona bahşiş bırakılırdı.

İstanbul'da, en tanınmış muhallebiciler nerelerde miydi? Sarıyer'de, Beyazıt'ta, Kapalıçarşı'da, Çemberlitaş'ta ve de Pangaltı'da... Bunların arasında en ünlüsü Kapalıçarşı'daki "Çukur Muhallebici"ydi. Kuyumcular-Aynacılar-Acı Çeşme-Sahaflar Sokaklarının kesiştiği küçük meydanın ortasında yer alan iki katlı, üstü kubbeli, ahşap, adeta sefertası gibi kulübe benzeri bir dükkandı burası... Olsun olsun da 2x3 m²'lik bir iş yeri... Ama özelliği olan, ilgi çekici bir iş ye-

ri... Alt katında masa var mıydı, yok muydu, bilemeyeceğim. Babamla gittiğimizde, daracık döner merdivenden üst kata çıkardık. Burada da olsun olsun da ya üç masa vardı ya da dört... Hepsi de küçücük küçücük masalardı. Aslında, asıl muhallebici dükkkanı, oracıktaki bir sıra dükkkanların birindeydi.

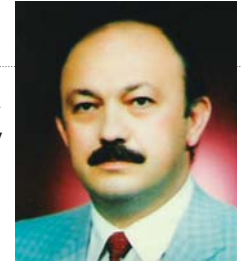
Çok eski bir geçmişi vardı bu "Çukur Muhallebici"nin... Sultan II. Mahmud'un bile (hd 1808-1839), merak edip bir keresinde tebdili kıyafet ederek yanında başmusahibi Sait Efendi'yle birlikte buraya geldiği ve su muhallebisi yediği söylenir. Kapalıçarşı içinde buluşacak olanlar, genellikle buluşma yeri olarak Çukur Muhallebici'nin önünü seçerlerdi. Yazık ki, yanılmıyorsam 70'li yılların sonlarına doğru bu Çukur Muhallebici kapandı, yerinde 1978'de kuyumcu açıldı.

İşte, Ortaköy'deki, meraklısı kalmadığı için artık muhallebi yapmaktan vazgeçen muhallebiciden bakın tâ nerelere geldik! Günümüzde muhallebi yenmiyor da yerine ne mi yeniyor?

Herhalde puding, krem karamel, krem şokola, tiramisu, profiterol, brovni gibi Batı kökenli tatlılar, pastalar yeniyor olsa gerek... Eh, mis gibi şerbetlerimiz, şuruplarımız "kola"ya yenik düşeli beri, daha başka ne bekliyoruz ki?•

EserTutel@butundunya.com.tr

YAKINDAN TANIDIKÇA
Yücel Aksoy

AĞABEY DONİZETTİ BATI MÜZİĞİNİ TANITTI KARDEŞ DONİZETTİ "AŞK İKSİRİ"Nİ BESTELEDİ

Donizetti adlı İtalyan besteciye müzikseverler çok iyi bilir. Bestelediği 75 opera arasında, "Aşk İksiri" ve "Don Pasquale" en popüler yapıtlarıdır.

19'uncu yüzyıl başlarında Osmanlı ordusunda hizmet veren, üstelik "paşa" rütbesiyle onurlandırılan İtalyan Donizetti de çoğumuzun yabancıları değildir. Peki bu iki Donizetti aynı kişi midir? Yoksa yalnızca ilginç bir soyadı benzerliği midir?

Adı geçen Donizetti'ler iki ayrı kişidir. Ve ikisi öz be öz kardeşler. Ağabey olanı Giuseppe Donizetti, öteki adıyla Donizetti Paşa 6 Kasım 1788 tarihinde Kuzey İtalya'da Bergamo kentinde doğdu. Kardeşi Gaetano Donizetti 29 Kasım 1797'de

yine Bergamo'da dünyaya geldi.

Biri, Türkiye'yi batı müziğiyle tanıştıran, ilk modern Türk bandosunu kuran, öteki ise bestelediği operalarla yalnızca İtalyan müziğine değil, daha geniş çevrelere hizmet etmiş olan bu iki kardeş biraz daha yakından tanıyalım.

Giuseppe Donizetti, yani Donizetti Paşa, yoksul ve müzikle hiç ilgilenmeyen bir aile ortamında büyüdü. Ama o çok seviyordu müziği... Kendi çabalarıyla birşeyler yapmak, müzik eğitimi almak istiyordu; ancak parasızlık engelini bir türlü aşamıyordu. Bergamo'daki "Pia Scuola di Musica"ya başvurdu; ama yaşı büyük olduğu için kabul edilmedi.

İtalyan ordusunun gelişmiş ve iyi müzik eğitimi veren bandosu olduğunu bildiği için askeri bandocu olmak üzere başvuruda bu-

lundu, bu kez kabul edildi. Askerlik görevi bitince, İtalyan ordusunda bandocu olarak kalan Donizetti Paşa, İtalya ve Fransa'da çeşitli bandolar yönetti.

Son olarak Napoleon Bonaparte'nin Elbe Adası'nda sürgün bulunduğu sırada, adada bulunan bir taburun bandosunda çalıştı, daha sonra bu görevinden ayrılarak, reformcu Osmanlı hükümdarı II. Mahmut (1808-1839) tarafından İstanbul'a gelmesi için yapılan daveti kabul ederek 17 Eylül 1828'de görevine başladı.

II. Mahmut, eski orduyu dağıtmış ve kurduğu yeni ordu (Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye) ile birlikte, önceki ordu bandosu olan geleneksel Mehter bandosunu da kaldırmıştı. Yerine Batı standartla-

rında yeni bir bando kurmaya karar vermiş ve Giuseppe Donizetti'yi de bu amaçla davet etmişti.

Donizetti Paşa İstanbul'a varınca ilk iş olarak askeri bando Mızıka-yı Hümayun'u kurdu ve bir ay içerisinde padişaha ilk konserini verecek duruma getirdi. Bundan sonraki 28 yıl boyunca Osmanlı Devleti'nin hizmetinde çalışarak hükümdarın kurduğu modern ordunun bando kuruluşunu ölümüne değin yönetti.

Sultan Abdülmecit tarafından paşa unvanıyla onurlandırılan Donizetti'nin başarıları yalnızca askeri bando kurulmasıyla sınırlı kalmadı. Sarayda hanedan ailesinin fertlerine de müzik dersleri verdi, Pera'da (İstanbul, Beyoğlu ve çevresinin eski adı) her yıl düzenlenen İtalyan opera gösterilerini destekledi, sarayda konserler düzenledi ve İstanbul'u ziyaret eden Franz Liszt gibi zamanın ünlü müzisyenlerine evsahipliği yaptı.

İstanbul, Donizetti için adeta ikinci bir vatan oldu ve 12 Şubat 1856'da yaşama veda edene değin İstanbul'da yaşadı.

Kardeşi Gaetano Donizetti de aynı aile ortamında yokluklar içinde büyüdü. O dönemin ünlü opera bestecisi Simon Mayr, 1806 yılında parasız eğitim veren bir müzik okulu kurmuştu. Donizetti bu okula katılan ilk öğrencilerdendi ve 1814 yılına dek burada eğitim gördü. Mayr, Donizetti'ye her yönden büyük destek sağladı. Donizetti,

1817 yılında Bergamo'ya döndü.

Çağdaşlarının aksine şöhret basamaklarını tırmanışı ağır oldu. 1822 yılında Napoli'de besteci olarak çalışmaya başladı. Napoli konservatuvarında öğretmenlik görevi de üstlenmişti. Romalı bir avukatın kızı olan Virginia Vasselli ile 1828 yılında evlendi. Üç çocukları oldu; ama hiçbirisi çocukluk yaşlarından sağ olarak kurtulamadı. Eşinin 1837 yılında kolera salgınından ölmesi Donizetti'yi ciddi bir bunalıma soktu.

Eşinin ölümünden sonra ve en güzel operaları Napoli'deki San Carlo Tiyatrosu tarafından reddedilince, ayrıca konservatuvardaki müdürlük görevi kendisine verilmeyince Donizetti bu kenti terk etmeye karar verdi. Napoli Operası ile olan kontratını iptal etmesi Avrupa'daki öteki büyük operalarla serbestçe çalışmasına olanak tanıdı. Olağanüstü yeteneği sayesinde değişik operalar için yılda beş tane yapıt besteliyordu.

Hem sağlık hem de parasal yönden zor durumda olduğunu gören arkadaşları Rossini, onu Paris'e çağırdı. Öteki operaları başarıyla oynanırken, Donizetti burada yeni yapıtlar vermeye başladı. Paris'te yeteri kadar para kazanıp emekliye ayrılmayı düşünse de, fizik ve akıl sağlığının bozulmaya başlaması onu daha yoğun bir biçimde çalışmaya zorluyordu.

1840'larda Avusturya, İtalya'nın

büyük bir bölümünü işgal etmiş olmasına karşın Avusturya'daki "Kappellmeister" pozisyonunu 1842 yılında kabul etti. Donizetti melankolik yapısı ve felçli olmasına karşın opera bestelemeye devam etti. 1845 yılında beyin tümörü tanısı konulması üzerine Paris'e geri döndü, doktor gözetimine alındı. Hastalığının tanısı, frengi kaynaklı beyin-omurilik bozulmasıydı. 17 ay boyunca Paris dışında bir akıl hastanesinde tedavi gördü. 1847 yılında konuşamaz ve felçli durumda Bergamo'ya döndü, daha doğrusu getirildi. Son iki yılını bilinçsiz geçirdi ve 8 Nisan 1848'de elli yaşında yaşama veda etti. •

YucelAksoy@butundunya.com.tr

SUDOKU

Canan Onural

2	7			1	5		4	3
5	1		4					
								7
	6			3				
8		3	1		6		5	
	8	7	3		4	6	9	2
		9		8	1			5
		5	6	9				

Kolay

			4	6				
		1	3		7		6	4
				1	5	3		
		9		7		5		
8							3	
4								
5	9		7					
		7					4	
6	1			5	9			

Zor

CananOnural@butundunya.com.tr

Yanıtlar 127'nci sayfamızdadır.

EVRENSEL KÜLTÜR

Songül Saydam

“MEHR LICHT!” “BİRAZ DAHA IŞIK!”

Son nefesini verirken Goethe'nin dudaklarından dökülen “Biraz daha ışık” sözü, aralarında Türkçe'nin de bulunduğu birçok dilde gerçek anlamıyla yer aldı. Bu dillerde çıkmaz bir durumu anlatmak için kişiler, artık bu sözü söylüyorlar.

Dünyanın en büyük şairlerinden biri olan Goethe, yaşadığı dönemde ünlü olmanın tadına varabilen sayılı aydınlardandı. Ölüm kapısını çaldığında, 83 yaşındaydı. Çevresindekiler onu sonsuzluğa yolculamak için bekliyordu. Goethe, bir ara gözlerini açtı. Ölüm döşesinde sesi son bir kez duyuldu. Cılız bir sesle “Mehr Licht!” (“Biraz daha ışık!”) dedi.

Goethe'in ağzından çıkan bu son söz tarihe mâl oldu. Üzerine epeyce yorumlar yapıldı, kitaplar yazıldı, mistik anlamlar yükleyenler oldu.

Onun bu sözü dünya dillerinde ve Türkçe'de yer edindi. Bu

gün dünya dillerinde karanlık, çıkmaz bir durum söz konusu olduğunda insanlar Goethe'nin bu sözünü söyler.

Yaşamına “Biraz daha ışık” tuttuğumuzda, Goethe'nin bizim için önemli olan bir başka özelliği daha ortaya çıkar. 20. 06. 1817 tarihinde Thomas Carlyl'e yazdığı bir mektupta “Her bir ulusun özelliklerini öğrenmek gerekir ki, bu özellikleri ona bırakalım ve işte bu sayede onunla ilişkide bulunabilelim; çünkü her bir milletin özellikleri, dil ve para çeşidi gibidir, bunlar ilişkiyi kolaylaştırır, hatta ilişkiyi olanaklı kılar” diye belirtmiştir.

Goethe 28 Ağustos 1749 yı-

linda Almanya'da doğdu. Babasından sert görünüm, disiplin, akıl ve mantık ilkelerine bağlılık, annesinden zengin bir duygusal iç dünya özelliklerini aldı. Dedesi, düşünce özgürlüğüne inanan biriydi.

Alman aydınlanmasının önemli kaynaklarından biri olan Goethe, klasik din eğitimi gördü. Musa, Ramesses öyküleri Goethe'yi de kendine çekti. İbranice öğrendi. Dine olan kuşkulu bakışı böylece başladı. Bir havuzu andıran Goethe'nin düşün dünyasının yakın çevresinde akıntılar ve onu besleyen su kaynakları vardı. Ona "Homeros"u veren Papaz Stark, tiyatroyla tanıştıran ve yazı dünyasına götüren von Olenschlager, kuşkuculuğu ve hukuku tanıştıran Hüsken, matematikle buluşturan Moritz gibi...

Okuma, yazma, tartışma yanında küçük sanatkarlarla görüşme, babasıyla çıktığı geziler, tanıştığı insanlar, gözlemler, kendi deyişle "insanları alışverişte görmek" Goethe'yi Goethe yaptı. Her yolculukta farklı bir renge taşıdı paletine...

Bir şiirinde şöyle diyor:

*"Sadık yol arkadaşım,
bırak beni burada!
Kayalıklarda, bataklıklarda,
yosunlar arasında,
Hep ileri!
Dünya, sizlere açık;
Yeryüzü geniş, gökyüzü*

*yüce ve büyük.
İncele, araştır, ayrıntıları
topla,
Doğanın sırrı açılacaktır
sana."*

Güzel sanatlara olan eğilimi onu resim yapmaya, piyano, flüt ve viyolonsel çalmaya götürdü.

Leipzig'e okumaya gitti. Babası onun hukuk okumasını istedi. Kendisini içten içe yakan edebiyat eğitimi alma isteğiyle çatışma başladı. Babasının önerisi ile gittiği Prof. Hofrat Böhme'ye acı içinde bulunduğu durumu açıkladı. Böhme ona yardımcı olmak yerine, onu edebiyattan soğutmaya çalıştı. Göstermek istediği şiirleri beğenmedi. Böhme'nin arkadaşları da benzeri eleştiriler yöneltince, Goethe tüm çalışmalarını yaktı, yalnızlığa düştü.

Ernst W. Behrisch onun yazınsal düş kırıklığını yenmesini sağladı. Resme olan ilgisi ile Pleissenburg'daki Ressamlar Akademisi'ne gitti. "Doğrunun ve güzelliğin yolunu gösteren" Friedrich Oeser ile tanıştı. Estetik kavramı beyninin tüm kıvrımlarında dolmasına neden oldu.

Bir araba kazası, ardından attan düşmesi onu hasta düşürdü. Üniversiteyi bitirmeden kentine geri döndü. İki yıl boyunca hastalığı onu yatağa bağladı. Bu iniş döneminde Goethe yakını Katherina von Klettenberg'in etkisiyle tasavvuf ve kimyasal deneylere

yöneldi. Beş yıl sonra ikinci kez baba evinden ayrıldı. Akademik kariyer için yola çıktı. Bu kez başardı. Herder ile tanıştı. Onun düşünce yapısından etkilendi. Friederike'ye, çok geçmeden "Genç Werther'in Acıları" kitabına esin kaynağı olan nişanlı bir kıza Charlotte'a ve Lili'ye âşık oldu. Yaşam sevincini bulduğu Christiane ile evlendi; ancak evli ve kendisinden yaşça büyük Frau von Stein'a yaşam boyu platonik bir aşkla bağlı kaldı. Frau von Stein, Faust'un ağzından çıkan sözlerin yansımalarıydı. Yaşadıkları ve yapıtlarıyla Goethe bir mihenk taşı oldu.

"Her edebiyat, eğer yabancı katkısıyla yeniden tazelenmezse, eninde sonunda kendi içerisinde tükenir. "Şair, insan ve vatandaş olarak vatanını sevecektir; ama onun şairlik güçlerinin ve şairlik etkinliğinin vatani, iyilik, asalet ve güzelliştir ki belli bir bölge ve belli bir ülkeye bağlı değildir ve şair onları nerede bulursa, orada kucaklar. Bu konuda o, özgür bakışlarla ülkeler üzerinde uçan bir kartala benzer, üzerine atılacağı tavşan Prusya'da mı yoksa Saksonya'da mı koşuyormuş, onun için ne fark eder?

"Yaşadığım çağda milyonlarca insan, artık aynı kentte yaşıyor. Bu yakınlığa karşın insanlar arasında

örülen duvarlar, iletişim çağındaki iletişimsizlik bir sis gibi çöküyor.

“Yalnızca insanlar arasında değil, uluslar arasında da benzer şeyler yaşanıyor. İşte günışığı altındaki karanlıkta "Tekrar edelim ki, milletlerin aynı biçimde düşünmeleri gerektiğinden söz edilemez; onlar birbirinden haberdar olmalı, birbirini anlamalı ve karşılıklı birbirlerini sevmek istemezlerse de, hiç olmazsa birbirlerine katlanmayı öğrenmelidirler" diye düşünen Goethe "Mehr Licht!" sözüyle ölümünden 259 yıl sonra bile, insanları aydınlanmaya çağırmasını sürdürüyor. •

SongulSaydam@butundunya.com.tr

KARINCA ASLANI

Karınca aslanı (*Myrmecoleon formicarius* ya da *Eureoleon nostras*) böcekleri özellikle karıncaları pusuya düşürerek avlayıp beslenen bir böcektir. Onun da temel sorunu yaşayıp soyunu sürdürmektir. Yaşamak için korunma, beslenme ve üreme sorunlarını çözmelidir. Karınca aslanı öteki karıncalarla eşit ya da aynı çevrede yaşarsa, sayıları milyonlara ulaşan bu hayvanlarla başa çıkabilmek olanaksızlaşır. Çünkü en önemsiz bir çatışmada yüzlercesi birden gelerek karınca aslanını güçsüz duruma düşürürler.

Bu konuyu da düşünen karınca aslanı, sorunu çözmek için

karşıtlarıyla kendine uygun koşullarda karşılaşmaya karar vermiştir. Doğada karınca aslanının geleceği; fakat düşmanları geldiğinde güç duruma düşecekleri durum ya da oluşumlar yoktur. Bu durumda, böyle bir düzeni ya da yapıyı kendi oluşturmalıdır. Bunun için ayaklarını kullanarak kum gibi taneli topraklar üzerinde yeterli derinlikte bir kuyu açar. Bu kuyu yere saplanmış ters bir koni biçimindedir. Başka bir deyişle koninin tabanı yukarıda, tepesi aşağıdadır. Adeta toprağa bastırılan bir topacın çıkardığı iz gibidir. Bu küçük çukurun taban çapı on ve yüksekliği beş santimetre kadardır.

Bu koni çukurun özellikleri

Büyükannenle küçük kızın birlikte yaşadıkları evde, bir gece yangın çıktı. Büyükanne küçük kızı kurtarmaya çalışırken merdiven çökünce yanarak yaşamını yitirdi. Yangın büyük bir hızla yayıldı ve evin giriş katı bir anda alevler içinde kaldı. Komşular itfaiyeye haber verdiler ve evin tüm giriş noktaları alevler içinde kaldığı için çaresiz bir biçimde itfaiyeyi beklemeye başladılar.

Küçük kız evin üst kattaki pencerelerinden birinden çaresiz bir biçimde bağıyordu. Ancak o anda kalabalığın arasında itfaiyenin gecikeceği; çünkü başka bir yangını söndürmeye çalıştıkları haberi yayılmaya başladı.

Aniden, elinde merdivenle bir adam eve doğru koştu. Adam merdiveni evin yan tarafına dayadı ve pencerelerden birinden içeriye girdi. Az sonra da, küçük kız kucığında pencerede görüldü. Kızı aşağıdaki kalabalığa teslim etti ve gecenin karanlığında kayboldu.

Kasaba halkı bir araştırma yaptıktan sonra, küçük kızın yaşayan hiçbir akrabası olmadığını anladı ve birkaç hafta sonra onu kimin evlat edinip büyüteceğine karar vermek üzere toplandı.

KURTARMA

ERICH FROMM

Bir çiftçi küçük kızı evlat edinmek istediğini söyledi ve çiftlik yaşamının bir çocuk için sağlıklı olduğunu söyledi.

Ötekiler de, çocuğun kendileriyle yaşaması için değişik gerekçeler dile getirdiler.

Sonunda kasabanın en zengin adamı ayağa kalktı ve “Bu çocuğa sizin sağladıklarınızın tümünü, üstelik para ve paranın satın alabileceği herşeyi sağlarım” dedi.

Bu sırada çocuk, başı önünde sessiz bir biçimde oturuyor ve konuşulanları dinliyordu. Toplantıyı yöneten adam, kalabalığa “Söz almak isteyen başka biri var mı?” diye sordu.

Salonun arkalarından bir yerden bir adam çıktı. Sanki acı çekiyordu. Yavaş yavaş yürüyerek kalabalığın önüne geldi. Sonra çocuğun önünde durdu ve ona ellerini uzattı. Elllerinde ve kollarında yanık izleri vardı. Çocuk oturduğu sandalyeden yere atladı ve adamın boynuna sarıldı, aynı o gece kendisini kurtarıken sarıldığı gibi... Yüzünü onun göğsüne gömdü ve birkaç kez hıçkırdı. Sonra da başını kaldırıp, adamın yüzüne baktı. Başkan, “Toplantı bitmiştir” dedi. •

yağmur sularının dolmasını önleyecek yerlerde açılması gerekir. Karınca aslanı, arazideki çukurlar altına gelecek biçimde çukurunu açtığı anda yağmurdan korunabildiğini yaşam deneyimlerinden öğrenmiştir.

Çukurun dibinde başı yere doğru eğilmiş durum alıp arka ayaklarıyla kum kırıntılı malzemeyi hızla dışarıya atarak ve çok hızlı çalışarak düzgün bir huni yapar. Aslında önemli olan, çukurun avlayacağı hayvanların en çok sayıda ve sıklıkta geçtiği yerin seçilmesidir. Çünkü böyle bir huni onbeş ile otuz dakika arasında tamamlanır.

Bu tuzak yeterince derin değilse kenarda bir yerde bekler. Fakat çukur derin açılmışsa dibe doğru inerek başını yukarı kaldırıp batıcı ve emici olan kısılcacını açıp beklemeye başlar. Huninin açık ağzına aldirmayıp “Ben her yerden geçerim” diyen bir böcek ya da karınca daha ne olduğunu anlayamadan toprakla birlikte dibe dek yuvarlanarak gelir. Bu hareketten dolayı sersemlemiş olan karınca, kancası açık karınca aslanının önüne gelince, ani bir bıçak

darbesi yemiş gibi, karınca aslanının batıcı çenesinden kurtulamaz. Çünkü uçtaki zehir ağı hemen felç eder. Ek olarak çıkarıldığı salgısıyla avının içini eritip tümüyle içen karınca aslanı geriye kalan kitin iskeleti güçlü ayak darbeleriyle tekmeleyip hızla çukurun dışına atar.

Böylece, karınca aslanı açtığı çukur sayesinde hem kendini düşmanlardan korur hem de çukura düşen canlıları yiyip karnını doyurarak beslenme sorununu çözer. Kimi aslan, kaplan ya da leopar avcıları da üzeri çalı çırpıyla örtülü derin çukurlar kazarak bu yırtıcıları öldürmeden, yaralamadan ele geçirir hayvanat bahçelerine ve sirkelere büyük paralar karşılığında satarlar. Karınca aslanının karnını doyurmak için bulduğu yöntem yüz binlerce yıldan buyana kullanılmaktadır. Bu nedenle, insanlar yırtıcı hayvan avlarken onların görmüş ve taklit etmiş olabilirler. Bundan daha da önemlisi, insanların karşılaştıkları sorunları doğayı iyi inceleyerek çözebileceklerine, karınca aslanı da iyi bir örnektir. •

Pencereden denize bakan küçük Özgür, bir römorkla büyük bir vapurun çekildiğini ve yollarının üstündeki sandalların çekilmesi için de vapurun ara sıra düdüğü çaldığını görünce beyecanla babasına seslendi:

“Baba, baba, bak” dedi. “Büyük vapur, küçük vapuru kuyruğundan yakalamış, çekeştiriyor... O da can acısından bağırıyor...” •

UNUTAMADIĞIM ANIM

Dr. Şakir Coşkun

Mustafa Kemal Yıldırım Düşmesinden
Korkan Genç Telgrafçının Elini Tuttu:

“Öldürecekse Beni de Öldürsün!”

“Antakya’nın ileri gelenlerinden ünlü Şakir Ağa’nın oğlu Ahmet Remzi Coşkun, 1919 yılı başlarında askerlik görevini tamamladıktan sonra Samsunlu silah arkadaşlarının ısrarı üzerine bu kente yerleşmiş ve Posta ve Telgraf İdaresi’nde telgrafçı olarak çalışmaya başlamıştı. Bu görevi sırasında **Ahmet Remzi Coşkun’ın başından geçen ilginç bir olayı oğlu Dr. M. Şakir Coşkun, babasının anlattığı biçimde Bütün Dünya okurlarıyla paylaşıyor.**

“Askerlik görevimi yaparken eğitilmiş olmam nedeniyle bana telgrafhanede görev verilmişti. 1918 sonlarında yapılan Mondros Mütarekesi’yle 1919 başlarında birliğimiz salıverildi.

“Fransız işgalinde olması nedeniyle memleketim Antakya’ya

gidemedim. Arkadaşlarımın önerisine uyarak Samsun’a yerleştim. Samsun’da telgrafhaneye gittim ve iş başvurusunda bulundum. Askerlikte telgrafhanede çalıştığımı, ‘Maniple’ denilen telgraf aygıtını kullanmayı ve Mors alfabesini bildiğimi söyledim. Kadro bulunmamasına karşın gereksinim nedeniyle beni telgrafhanede görevlendirdiler.

“Kahvede akşamları toplandığımız, umutsuzluk içinde vatanımızın elden gittiğini düşündüğümüz 1919 Mayıs ayının o günlerinde, Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a geldiğini duyduk. Halk, Mustafa Kemal Paşa'nın da, öteki gelip gidenler gibi, olsa olsa fes kapmaya gelmiş biri olduğunu düşünüyordu. (Fes kapma deyimi, o zamanlar kullanılan memleketi düşünmeden mevki elde etme anlamına geliyordu.) Samsun telgrafhanesinde nöbetçi olduğum gecelerden birinde saatlerin gece yarısına yaklaştığı bir andı. Hava yağmurlu ve elektrikliydi. O zamanlar paratoner sistemi olmadığı için telleri toprağa vermiştim.

“Kapı nöbetçisi koşarak geldi ve ‘Mustafa Kemal Paşa geliyor’ dedi, Mustafa Kemal Paşa ciddi ve güven veren bakışlarıyla tek odadan oluşan çalışma yerimize girdi. Ayağa kalktım ve ‘Buyurun Paşa’m’ dedim. ‘Derhal Havza ve Amasya’yla görüşmem gerekiyor’ dedi.

“Çekinerek, ‘Hava elektrikli telleri toprağa verdik sizi görüştüremem’ dedim. Yanıtımı kabul etmedi:

“Bu, vatanın kurtuluşuyla ilgilidir. Muhakkak görüşeceğim’ dedi. ‘Bir elini makineye koy, ötekini bana uzat. Sen bir elinle telgraf çekerken, ben öteki elini tutacağım. Yıldırım seni öldürürse, beni de öldürsün.’

“Mustafa Kemal’in bu sözleri

beni sarsmıştı. ‘Ama, Paşa’m’ diyebilirdim. O beni daha fazla konuşturmadı:

“Ya ölürüz, ya vatan kurtulur!’ dedi. Kararlıydı, etkileyiciydi.

“Ceketinin cebindeki ipek mendili çıkartıp manipulenin üzerine koydu. Telleri devreye sokmaktan başka yapabileceğim bir şey kalmamıştı.

“Elimi bırakması için yaptığım ısrarlara aldırmadı ve elimi uzun süre bırakmadı. Önce Havza’yı aradım. Hemen yanıt geldi ve nöbetçi memur Mustafa Kemal Paşa'nın adamlarının emir beklediklerini söyledi. Paşa şifreli bir not verdi, yazdım. Gelen şifreli yanıtta, elimi bırakmadan baktı, alelacele bir şeyler yazdı. Onu da Havza’ya ilettim. Sonra Amasya’yı aramamı söyledi. Amasya’yla da şifreli konuşma yaptıktan sonra, elimi sırtıma koydu, ‘Oh, çok şükür, şimdi vatan kurtuldu’ dedi ve maiyetiyle birlikte yanımdan ayrıldı.

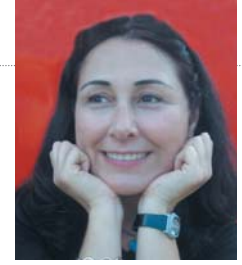
“Aptallaşmış, ter içinde kalmıştım. Oturduğum yerden kalkamadım. Mustafa Kemal Paşa yaşamını ortaya koyuyordu. Fes kapmaya gelmiş bir kişi olamazdı. O bir vatanseverdi.

“Atatürk’e hayranlığım böyle yağmurlu bir gecede başlamıştı.”

Rahmetli babam Ahmet Remzi Coşkun, unutamadığı anısını işte böyle özetlemişti. •

YAŞAMDAN YANSIMALAR

Nuray Bartoschek

Sıra Dışı Bir Şeyler Yapın!

Bugün hep birlikte çıkarıp atalım içimizdeki pilleri, sıradışı bir şeyler yaparak, yaşamın içinde hep aynı tempoda ağır aksak yürüyen robotlar gibi yer almaktan kurtulalım. Yaşam tüm çekiciliğiyle kollarını açmış bizi bekliyor. **Haydi, koşun, hoplayın, zıplayın, oynayın, şarkı söyleyin, gülün, dokunun, sevin, canlanın, hatta avaz avaz bağırın ve kucaklayın yaşamı!**

Hiç düşündünüz mü, yaşamımızın ne kadar büyük bir bölümü hep aynı tempoda, aynı işleri yapmakla geçiyor?

Sabah aynı saatte kalkış, aynı saatte kahvaltı, aynı saatte işe ya da okula gitmek için evden ayrılış, aynı arabayla, otobüsle ya da yürüyerek aynı yollardan geçiş, aynı yüzler, aynı sözcüklerle selamlaşmalar, her gün yaptığının benzeri işler, dersler, aynı saatte yine aynı yollardan geçerek eve dönüş, aynı saatlerde akşam yemeği, hatta televizyon izlerken birbirine benzer sohbetler ve yine aynı saatlerde yatağa giderek günü noktalamak...

Bu yaşam temposunu öylesine kanıksamışız ki, aynı işi yapmaya programlanmış robotlar gibi, selamlaşmalarımız bile duygulardan yoksun, yapmamız gereken işin bir parçasıymış gibi karşımızdaki kişiye ulaşmadan havada asılı kalıyor.

Yolda karşılaştığımız tanıdıklarımıza “Ne haber, nasılsın?” derken, alacağımız yanıtı biliyoruz aslında... “İyiym, sen nasılsın?”

Bizim de yanıtımız çoktan hazır: “Sağol, ben de iyiym.”

Şimdi bize düşen görev bitti. Gönül rahatlığıyla yolumuza devam edebiliriz.

Hangimiz gerçeği duymaya hazırız dersiniz?

Karşınızdaki size “Sorma, bugün çok kötü belim tutuldu, çok ağrım var. Ayrıca bankaya borcumu ödeyemedim, bu duruma da canım çok sıkkın... Akşama değin çözüm bulmam gereken öyle çok sorunum var ki...” dese tepkiniz ne olur?

İçinizden “Şimdi nereden çıktı bu? Sanki onun gerçekten nasıl olduğunu dinleyecek zamanım varmış gibi bana sıkıntılarını anlatıyor” diye düşünür müsünüz? Yoksa siz de içtenlikle “Sorma benim de canım sıkkın bugün, dün gece çocuk hastalandı, sabaha değin uyuyamadım, bu akşam da eve yemeğe konuklarım gelecek onun telaşındayım” der misiniz?

En son ne zaman eşinizin, annenizin, dostunuzun, sevgilinizin gözlerinin içine bakarak “Bu, şu ana dek yediğim en güzel yemek, sen bir harikasin” dediniz?

Sevdiklerinize nasıl “İyi geceler” diliyorsunuz? Bunu yine yapmanız gereken işin bir parçası olarak “öylesine” mi söylüyorsunuz, yoksa iyi geceler öpücüğünü verirken sevdiklerinizin kokusunu doyasıya içinize çekiyor musunuz?

Kullandığınız sözcükleri ne denli duyularınızla harmanlıyorsunuz? Kahvaltıda ille de aynı çeşit peynir, aynı zeytin mi olmalı?

Yaşamınıza yeni kişilerin girmesine ne kadar olanak tanıyor sunuz? Yoksa kapılarınız sıkı sı-

kıya kapalı mı yeni gelenlere? Geldik en önemli soruya: Kaç yaşındasınız? Evet, siz! Oniki? Onsekiz? Otuziki? Kırkbeş? Ya da Altmışbeş?

“Tüm bu anlattıklarınla yaşamızın ne önemi var?” dediğimizi duyar gibiyim. Var elbette!

Kaç yaşında olursanız olun, bana içtenlikle söyler misiniz, nasıl geçti yıllarınız?

Şöyle bir geriye dönüp baktığınızda hâlâ kendinizi o çocukluk, gençlik yıllarınızda duyumsamıyor musunuz? Yılların nasıl da bu denli hızlı geçtiğine şaşırıyor musunuz?

Yıllar bu denli hızla akıp geçerken yaşamımızı bir robot gibi, sürekli aynı şeyleri yapmaya programlanmış olarak geçirmekle kendimize haksızlık etmiyor muyuz?

Hemen itiraz ettiğimizi duyar gibiyim:

“i de robot gibi yaşamamak adına işimi, okulumu bırakacak değilim elbette, benim yaşantımı sen mi güvence altına alacaksın o zaman?”

Hayır hayır işi, okulu bırakmaktan söz etmiyorum ben...

Yaşamınızda küçük; ama önemli değişiklikler yaparak bu tekdüzeliğinden kurtulabilir, yaşamınızın kalitesini artırabilir, her anınızı daha dolu dolu yaşayabilirsiniz.

Haydi, sabah başlayalım değişikliklere hemen... Bu gece biraz daha erken yatın ve sabah

yarım saat erken kalkın. Sabah işe ya da okula aynı yollar-
dan, aynı araçlarla gitmemeyi deneyebilir misiniz?

Arabanızı evde bırakıp yürüyün ya da otobüse, dolmuşa binin ya da okula servisle giden çocuğunuzu bugün okula siz bırakın.

“Günaydın”larınız daha canlı, daha içten olsun. Hatta “Bugün nasılsın?” derken dokunun karşınızdaki kişiye, elinizi omzuna koyun, tüm varlığınıza onu dinlediğinizi duyumsatın.

Bugün asansörü kullanmayın, gerekirse yavaş yavaş; ama merdivenlerden çıkın iş yerinize, evinize...

İş yerinizde ya da okulda hiç konuşmadığınız kişilerle konuşmayı deneyin bugün... Sizden pek hoşlanmadığını düşündüğünüz kişilere güler yüzle yaklaşın, yeni saç biçiminin, giysisinin ona çok yakıştığını söyleyin, hatta öğlen birlikte yemek yemeyi ya da çay içmeyi önerin. Ama tüm bunları içtenlikle yaptığınızı karşınızdakine duyumsatın ve davranışlarınızın etkisinin size yansımalarının tadını çıkartın.

Eşinizle, dostunuzla iş çıkışında eve gitmeden önce, bir yerde oturup kahve içmeye ne dersiniz? Unutmayın, evde yapılacak işler hiçbir zaman bitmeyecek ve biz her yeni güne bir önceki günden kalma yapılacak

işlere borçlu olarak gireceğiz. Her akşam kahve içmeye gidecek değilsiniz, lütfen bunu haftada bir olarak sınırlamayın. Yoksa bu kahve saatleri de bir süre sonra yaşamın tekdüzeliği içinde yer alacak ve tüm anlamını yitirecek. Plan, program yapmayın. Haftanın herhangi bir günü, içinizden geldiği anda açın telefonunuzu ve “Bugün işten sonra kahveye ne dersin?” deyin sevdiklerinize... Ve hep aynı yerlere gitmeyin kahve içmek, yemek yemek için... Yeni yerler keşfedin ve bunu dostlarınızla paylaşın.

Akşam çocuğunuzu “Ödevlerini bitirdin mi?” diye sormak yerine alın kitaplarını, defterlerini elinize ve ilgiyle “Aaa, bu konuyu mu işliyorsunuz, çok ilginç! Ben bunu öğreneli yıllar oldu, çoğunu unutmuşum, bana anlatır mısın biraz?” deyin. Ve size şaşkınlıkla, heyecanla; ama mutlulukla bakan çocuğunuzun anlattıklarını can kulağıyla dinleyin, anlamadıklarınızı sorun.

Akşam yatağına yatıp ona “İyi geceler” dilerken bugün size öğrettikleri için teşekkür etmeyi de unutmayın.

Kaşığı elinize alıp ağzınıza götürdünüz. Bekleyin ve yemeğin tadını gerçekten duyumsayın.

Harika değil mi? Haydi, şımırır diye korkmayın, söyleyin bunu eşinize... Hem ara sıra sevdik-

lerimizi dozunda şımartmanın kime ne zararı olur ki?

Bakarsınız, “Bıktım senin şu maçlarından!” diye söylenen eşiniz de, bu pazar sizinle heyecanla maç izler televizyonun karşısında...

Bu hafta sonu tüm gün evi temizlemeyi bırakın. Hiç görmediğiniz yeni yerlere gidin, uzun zamandır ziyaret etmediğiniz dostlarınızı ziyaret edin, huzurevine, yetiştirme yurduna gidin, sevginizi cömertçe paylaşın insanlarla...

Unutmayalım, yaşam tüm davranışlarımızı, yaptığımız iyilikleri, kötülükleri, sevgileri, nef-

retleri bir ayna gibi bize yansıtıyor başka yüzlerden...

Bugün hep birlikte çıkarıp atalım içimizdeki pilleri, sıradışı bir şeyler yaparak, yaşamın içinde hep aynı tempoda ağır aksak yürüyen robotlar gibi yer almaktan kurtulalım.

Yaşam tüm çekiciliğiyle kollarını açmış bizi bekliyor. Haydi, koşun, hoplayın, zıplayın, oynayın, şarkı söyleyin, gülün, dokunun, sevin, canlanın hatıra avaz avaz bağırın ve kucaklayın yaşamı!•

NurayBartoschek@butundunya.com.tr

Adamın biri, sabahın üçüne doğru yalpalayarak evine gelmiş ve sessizce sokak kapısını açmıştı. Eşini uyandırmadan merdivenleri çıkmak umuduyla ayakkabılarını çıkardı. Bu sırada adamın omzuna bir el kondu ve eşinin sesi duyuldu:

“Ya işte böyle Mehmet” dedi. “İnsanın evi her yerden iyi, öyle değil mi?”

Adam büyük bir pişkinlikle yanıt verdi:

“Vallahi bilemiyorum” dedi. “Bu saatte açık olan tek yer burası.”•

İ.Ö. 4'üncü yüzyılda, Büyük İskender'in sarayında Apel adlı bir ressam yaşıyordu.

Apel'in tablolarından birini dikkatle inceleyen bir ayakkabıcı tabloyu eleştirmeye başladı:

“Bu çizmenin kırımını böyle olmaz... Mahmuzlar bu denli yana kaymamalıydı... Adamın eli...”

Çizmeyle ilgili eleştirileri sabırla ve ilgiyle dinleyen Apel, ayakkabıcı daha sözünü tamamlamadan lafa karıştı:

“Yo dostum” dedi. “Çizmeden yukarı çıkma...”•

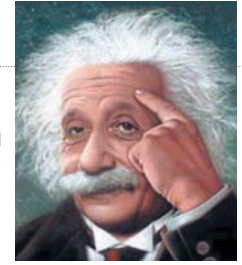
Başhekimin odasına getirilen hastanın, gözüne masanın üzerine yanlışlıkla ters konulmuş bir vazoya ilişti. Vazoyu eline alarak incelemeye başladı:

“Aaaa, ağzı olmayan bir vazoya” diye bağırıldı. Vazoyu ters çevirince sözlerine şunu ekledi:

“Bakar mısınız” dedi. “Dibi de yokmuş...”•

BİLGİNİZİ DENETLEYİN

Diğer Mahmutoglu

1 2007 yılı UNESCO tarafından “Mevlana Yılı” ilan edilmişti. Bu kutlama, Mevlana'nın kaçınıcı doğum yılına rastlamaktaydı?

- a) 700
- b) 750
- c) 800
- ç) 900

2 2007 yılında Kültür Bakanlığı “Kültür ve Sanat” Ödülü, hangi şaire verildi?

- a) Hilmi Yavuz
- b) Fazıl Hüsni Dağlarca
- c) İlhan Berk
- ç) Sezai Karakoç

3 UNESCO'nun “Dünya Mirası” listesine giren Hitit'in başkenti neresidir?

- a) Alacahöyük
- b) Boğazköy
- c) Hattusas
- ç) Kaneş

4 Türkiye'nin yaşadığı en kuru yıl hangisidir?

- a) 1912
- b) 1954
- c) 2001
- ç) 2007

5 2007 yılında yaşama veda

eden ünlü İtalyan opera sanatçısı kimdir?

- a) Cecilia Gasdia
- b) Luciano Pavarotti
- c) Pirere Balo
- ç) Fiorenza Cossotto

6 2007 yılında bir suikastla yitirdiğimiz gazeteci kimdir?

- a) Turan Yavuz
- b) Ufuk Güldemir
- c) İsmail Cem
- ç) Hrant Dink

7 2007 yılında yaşamını yitiren, önce bilim daha sonra siyasette etkin olmuş ünlü kimdir?

- a) İsmail Cem
- b) İsmet Giritli
- c) Sabahattin Zaim
- ç) Erdal İnönü

8 2007 Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanan yazar aşağıdaki-lerden hangisidir?

- a) William Shakespeare
- b) Oscar Wilde
- c) Nazım Hikmet
- ç) Doris Lessing

9 2007 yılında ülkenin gidişine yönelik huzursuzluğunu dile getirdiği için tartışma yaratan sanat-

çımız aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Tarkan
- b) İdil Biret
- c) Pekinel Kardeşler
- ç) Fazıl Say

10 2007 yılında “mahalle baskısı” kavramıyla yeni tartışmalar açan sosyolog ve siyaset bilimci aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Doğan Ergun
- b) Mübeccel Kıray
- c) Şerif Mardin
- ç) Muzaffer Şerif

11 2007 yılında Türkiye’de ilk kez klonlama yöntemiyle bir koyun üretildi. Bu koyuna verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Küçük Doly
- b) Küpeli
- c) Oyalı
- ç) Klone

12 Adana Altın Koza Ödülü’nü 2007 yılında aşağıdaki filmlerden hangisi aldı?

- a) Takva
- b) Beynelmilel
- c) Hokkabaz
- ç) Kader

13 2007 yılında yaşamını yitiren, “Yüzyüze” ve “Yedinci Mühür” gibi filmlerle 20’nci yüzyılın en önemli yönetmenleri arasında yer alan yönetmen kimdir?

- a) Sergio Leone
- b) Luis Bunuel
- c) Stanley Kubrick
- ç) Ingmar Bergman

14 2007 Antalya Altın Portakal Ödülü’nü hangi film aldı?

- a) Yumurta
- b) Yaşamın Kıyısında
- c) Mutluluk
- ç) Eve Dönüş

15 Türkiye, 2007 Eurovision Şarkı Yarışması’na hangi şarkıcıyla katıldı?

- a) Celal Güzelses
- b) Orhan Gencebay
- c) Hakkı Bulut
- ç) Kenan Doğulu

16 TRT’nin unutulmaz genel müdürlerindendi. Gazeteci, yazar ve politikacı olarak çok önemli görevler üstlenmişti. 25 Ocak 2007 tarihinde yaşamını yitirdi. Bu kişi kimdir?

- a) Musa Ögün
- b) Cem Duna
- c) İsmail Cem
- ç) Yücel Yener

17 YÖK Başkanı 2007 yılında değişti. Yeni başkan kimdir?

- a) İhsan Doğramacı
- b) Kemal Alemdaroğlu
- c) Erdoğan Teziç
- ç) Yusuf Ziya Özcan

18 2007 yılında AB’ye resmen üye olan iki ülkeden biri Romanya’dır, ikinci ülke hangisidir?

- a) Norveç
- b) Hırvatistan
- c) Bulgaristan
- ç) Slovenya

Yanıtlar 127’nci sayfamızdadır.

YAZAR DEDE VE TORUNLARI

Muzaffer İzgü

İNCİ, SÜSLÜ ve... MELİS

Hepimiz mutluyuz. Bütün balıklar bir ağızdan şarkılar söylüyoruz. A a, içimizde dans edenler de var. Senin adın ne bakalım balık kardeş? Bu dansı nereden öğrendin? **Bak bak, ben de senin gibi dans ediyorum. Haydi İnci, sen de, haydi Süslü, sen de...**

Onbeş günlük dinlenme tatili yaklaşıyor. Öğretmenim bu tatil için hiç ödev vermeyeceğini söylüyor. Böyle iki elini önünde açıyor, başını bu yandan o yana çeviriyor, “İşte böyle hep kitap okuyacaksınız” diyor. “Kitap okuyarak hem bir şeyler öğreneceksiniz hem de dinleneceksiniz. Kimler yoruldu bakalım, parmak kaldırırsın?”

Ay ay ay, kaç kişi öyle hemen ellerini kaldırıverdiler. Ay bir de, “Ben ben, ben öğretmenim, ben” demiyorlar mı? Yoo,

ben parmağımı kaldırmadım. Hiç yorulmadım ki... Resim yapmayı seviyorum, matematiğe bayılıyorum, sosyal bilgiler dersinde neler neler öğreniyorum, Türkçe dersinde en güzel düşlemleri kuruyorum.

Arkadaşlarım da benimle birlikte aynı dersleri işliyorlar. Niçin yorulmuşlar ki? Öğretmenim yine soruyor, “Bu tatilde kimler gezmeye gidecekler bakalım?”

Parmaklar yine kalkıyor. Hem öyle çok ki...

“Nereye gideceksiniz Koray?”

Koray sanki Ordu kenti karşdaymış gibi parmağıyla gösteriyor, “Ordu’ya öğretmenim. Benim teyzem orada... Bir kuzenim var, Cem, öyle sevimli bir çocuk ki... Evleri böyle çarşı içinde... Eniştemin de tatlıcı dükkanı var. Eh, ben artık onbeş gün, her gün bir tür tatlı yerim...”

Arkadaşlarını bağıyorlar:

“Bizim için de ye Cem, bizim için de ye!..”

“Sonra teyzem bizi Boztepe’ye çıkarıyor. Oradan deniz öyle güzel görünüyör ki... İşte ben o zaman dayanamıyor, teyzeme soruyorum, ‘Niçin bu maviliğe Karadeniz demişler?’, ‘Niçin bu yemyeşil tepeye Boztepe demişler?..’”

Gülüştürüyor...

İpek, nerdeyse parmağını öğretmenimizin gözünün içine sokacak. “Öğretmenim öğretmenim” deyip duruyor.

“Söyle bakalım İpek, siz nereye gidiyorsunuz?”

“Yalnız ben öğretmenim. Annem işinden ayrılamıyor, babam işinden ayrılamıyor. Beni buradan uçağa bindirecekler...”

“Oooooo!” diye bir ses yükseldi sınıftan...

“Böyle öğretmenim, hostes ablalar önüme kartona yazılmış bir yazı asıyorlar. Ankara’da inince beni başka bir hostes abla alıyor, kapıda bekleyen dayıma teslim ediyor. Elbette dayımın yanında Biricik var. Biricik, dayımın kızı, iki yanağında iki tane kocaman gamze var. Beni görünce gamzeleri daha da irileşiyor. Hemen oracıkta el ele tutuşuyoruz. Dayım bizi arabasına bindiriyor. Uf benim için yemekler hazırlanmış, benim için yatak hazırlanmış. Yengem de öyle tatlı bir insan ki...

Ama anlattığı masallar daha tatlı... Bize kocaman kız olduğumuzu söylüyor. Hıh, beşinci sınıfta insan kocaman kız mı olurmuş? Ben de, Biricik de yengemin masallarını dinliyoruz. Sonra odamıza gidince birer masal da biz anlatıyoruz. Ay bir de bakıyorum ki onbeş gün bitirmiş. Ağlıyorum.”

İpek “Ağlıyorum” dedi, biz güldük. Hem de çok güldük.

Ata’nın Bodrum’da halası varmış. Halası onu o denli çok sevmiş ki, bahçedeki mandalina ağaçlarından bir tanesinin meyvesini hiç toplamazlarmış, Ata girdince kendi elleriyle toplarmış.

Ya kışın o kıyının güzelliği, o kayıkların yalnızlığı, motorların uyumalılığı... Dalgalar bile mevsimin kış olduğunu bilir, kıyıya okşar gibi yaklaşırlarmış. Halası gibi kimse köfte yapamazmış. Onun için Ata, halasından iki günde bir köfte istermiş. Halası da ona, “Ay kurban olmuş halası... Sen iste, her gün yaparım” dermiş. Bir de Ata, Bodrum’un kış yağmurlarını severmiş. Yağmur yağarken denizle gökyüzü öpüşürmüş, yağmur yağarmış, deniz bulutlara koşarmış ve yağış bir başladı mıydı bir türlü bitmezmiş. İşte o zaman Ata hiç pence-
renin önünden ayrılmaz, denizi, yağmuru ve bulutları izlermiş. Ne güzel anlattı yağmuru, bulutları denizi Ata... Öteki arkadaşlarım da çok şeyler anlattılar; ama ben en çok Ata’ninkini sevdim.

Eve gelir gelmez Ata’nın anlatıklarını ben de Süslü’yle İnci’ye anlattım. Süslü mü, İnci mi? Onlar benim balıklarım... Yo yo, balıklarım olur mu hiç? Onlar benim arkadaşlarım... O balıkları bana annem aldı. Evde kocaman bir kavanoz vardı. Annem bana ha-

ber vermeden bu kavanozu yıkamış, parlatmış, pazardan da bu iki balığı almış.

“Melis sana pazardan ne aldım biliyor musun?”

Annem kese kağının içinden küçük bir naylon torba çıkardı. Bağırılmış:

“Aaaa balık, hem de iki balık!.. Ay ay, şu ne süslü... Ay ay, bu da inci gibi parlıyor...”

Balıklarımın adlarını koymuştum. Daha doğrusu annem, “Balıklarımın adlarını koydun bile Melis” dedi. Süslü kırmızıydı, sanki kanatları vardı, yo yo, üzerinde kocaman kıpkırmızı bir palto, suyun içinde yüzdükçe paltosu savruluyordu.

İnci gri renkteydi; ama pırlıl pırlıl parlıyordu. Çenesi de durmadan açılıp kapanıyordu. Mutlaka balık şarkıları söylüyordu. Niçin, olamaz mı?

*“Pullarım gümüştten
Gözlerim inciden
Kuyruğum damalı
Solungacım kınalı”*

Ay yani şimdi hiç şarkının zamanı mı? Belki de İnci, bana çok sıkıldığını söylüyor. Öyle ya, o ufacak torbanın içinde...

“Beni buradan çabuk çıkarın! Beni buradan çabuk çıkarın” diyor. Çıkartacağız da nereye? Ah canım anneciğim, o kavanoz da ne? Ne zaman hazırlamış?

Bizim evimiz küçücük, benim odam da küçücük... Annem, İnci

ve Süslü'yü su dolu kavanozun içine saldıktan sonra onu benim yatağımın başucundaki sehpanın üzerine koydu.

Aa aaa, iki balık arkadaşım başucuma yerleşince odam bir büyüdü, bir büyüdü, okyanus oldu. Odam bir güzelleşti, bir güzelleşti ki o televizyondaki denizaltı programları gibi... Ben de denizin altındayım. Yoksa ben de mi balığım?

Niçin olmasın? Biz üç balık, Süslü, İnci ve Melis... Ama benim süsüm yok. Annemin kırmızı fularını kaptım geldim, onu kollarımın üzerine aldım. Saçlarıma iki renk kurdele bağladım. Annem, "Neler oluyor öyle Melis?" dedi. Ay, oluyor anneciğim işte... Ben de süslü balık oluyorum. İnci ve Süslü'yle birlikte okyanusa açılıyor. Ben balıklar gibi yüzermişim de habirim yokmuş. Kollarımdaki annemin kırmızı fularını bir dalgalandırıyorum, Süslü'yü kışkandırıyorum. Yo yo kıskanmıyor canım, benim daha güzel olduğumu, daha süslü olduğumu söylüyor. İki kurdelem iki solungaç... Ya ayaklarım? Onlar ayak değil Melis, kuyruk... Giy balıklarım mavi terliklerini ayağına... A aaaa, benim kuyruğum maviymiş... Şimdi oynat bakalım kuyruğunu... Haydi Süslü, haydi İnci, gidiyoruz. Hıh, arkadaşlarım Ordu'ya gideceklermiş, Ankara'ya gideceklermiş, Bodrum'a, Edirne'ye gideceklermiş. Ay, biz yurt

dışına çıkıyoruz. Öyle değil mi Süslü, öyle değil mi İnci? Haydi bakalım üçlü balık kurulu şimdi kararını versin? Nereye gidelim?

"Söyle bakalım İnci?"

"Ay bilmem' mi diyorsun? Ya sen Süslü, sen nereye gitmemizi istersin?"

Hıı... Duydum duydum. Sen öyle ağzını fazla açmıyorsun; ama ben duydum. 'Girne' diyorsun değil mi? Ay ne işimiz var okyanusta? Kıbrıs şunun şuracığında... Hem daha bir hafta önce okuduk Kıbrıs'ı... Evet Kıbrıs'a gidiyoruz, Girne'ye gidiyoruz.

Önce karınlarımızı bir güzel doyuralım. Alın bakalım... Aman şunlara bak, kapışıyorlar. Pek mi lezzetli?.. Haydi yiyin, güç alın. Ay ben de, ben de... Durun, daha yemeğe çok var. Biraz ekmek, biraz peynir, yanına da bir domates... Şimdi geliyorum arkadaşlar, şimdi geliyorum.

Annem sesleniyor:

"Bu telaş da ne Melis?"

"Anneciğim biz Kıbrıs'a gidiyoruz. Karar verdik, İnci ve Süslü hazırlandılar. Şimdi ben de onlara katılıyorum."

Annem arkamdan sesleniyor:

"Ah senin bu düşlerin Melis!.." diyor.

Düşmüş...

Düş mü balık arkadaşlarım? "Hayır" dediğiniz için çok teşekkür ederim. Şimdi Mersin Lima-

ni'ndan yüzmeye başlayalım ve açık denize... Kim yorulursa... Yorulmaz mısınız? Ben de yorulmam. İnsan görmediği bir yere giderken, hiç yorulur mu?

Bakın, yanımızdan geçen gemilere selamlar vereceğiz. Nasıl mı, zıplayacağız suyun üzerinde... Bakın böyle... Balıkçılardan uzak duracağız. Ama balıkçının kayığında bir çocuk varsa, yavaşça kayığa yaklaşacağız, başlarımızı denizden çıkarıp ona selam vereceğiz. Bakın böyle, başımıza iki yana sallayarak selam vereceğiz.

İşte bir gemi, haydi zıplayalım arkadaşlar!..

İşte bir yolcu uçağı, zıplayalım arkadaşlar!..

İşte bir denizanası... Bizi ham etmeden kaçalım arkadaşlar!..

Güneşe selam verin. Dalgalarla yarış edin. Balıklara söyleyin, "Biz Kıbrıs'a gidiyoruz" deyin!..

Kıbrıs'aaa, Kıbrıs'aaa!..

Ooo, balıklar arkamızda... Ay

ne sevimli balıklar... Yooo en sevimli balık sizsiniz, Süslü ve İnci... Bütün balıklar bizimle birlikte Kıbrıs'a geliyorlar. Haydi bakalım balık şarkıları söyleyelim...

"Kıbrıs'a balıklar

Girne bize el etti

İşte fundalıklar

Ve portakal cenneti"

Hepimiz mutluyuz. Bütün balıklar, bir ağızdan şarkılar söylüyor. A a, içimizde dans edenler de var. Senin adın ne bakalım balık kardeş? Bu dansı nereden öğrendin? Bak bak, ben de senin gibi dans ediyorum. Haydi İnci, sen de, haydi Süslü sen de...

Hangi balık bağırdı öyle, "Kara göründüüü!" diye... Orası kara değil ki, bir yeşillik denizi... Evet evet, mavinin içinde yeşili izlemek ne güzelmiş meğer...

Öğretmenim, biz de bu tatilde İnci ve Süslü'yle birlikte Kıbrıs'a gideceğiz. Size oradan turuncu reçeli getireceğim. Lütfen "Evet" deyin öğretmenim. Kıbrıs'ın turuncu reçeli çok ünlüymüş. "Kim mi söyledi?" Süslü söyledi öğretmenim...•

Gazeteciler 100'üncü doğum gününü kutlayan adamla görüşüyorlardı. Gazetecilerinden biri "Uzun yaşamanızın gizi nedir?" diye sordu.

100'lük delikanlı anlatmaya başladı:

"Alkol almam, sigara kullanmam, hep yürüyüş yaparım..."

Tam o sırada bir kapı gıcirtısı duyuldu, yandaki odadan sigara dumanı ve gürültüler geldi. Gazetecilerin bu olayla ilgilendiğini görünce 100'lük delikanlı bir açıklama yapma gereksinimi duydu:

"Aldırmayın" dedi. "Babam her zamanki gibi alkol almış olmalı... Dedem evlenmesine karşı çıktığımdan buyana bu durumda..."•

Bir temmuz perşembesi sabahı, kızımı okula bırakıp döndüğümde, telesekreterden bir mesaj aldım. Komşum, hemen onu aramamı istiyordu. Sesi titriyordu; o yüzden önemli bir şey olduğunu anladım ve hemen aradım. Bir telefon mesajının bu denli çok kişiyi bir araya getireceğini bilemezdim.

Telefonda, bir komşumuzun eşi ve dört küçük çocuğuyla gittiği tatilde ani bir rahatsızlık sonucu öldüğünü öğrendim. Bu aile için korkunç bir kayıptı. Bizler için de tabii... O hem komşular arasında hem de çevrede pek çok yardım çalışmasında görev almış bir insandı. Her zaman "Asla insanlara hayır demeyin" derdi. Çok fedakâr bir kadındı.

Saatler ilerledikçe, giderek artan sayıda insan onun evinde toplanmıştı. Arkadaşımızın ailesi için neler yapabileceğimizi konuşuyorduk. Birisi, önümüzdeki üç ay için uygulanabilecek bir yemek planı hazırladı. Ve umduğumuzdan daha çok gönüllü bulduk bu iş için... Komşulardan bir grup, alışveriş işini halledeceklerdi. Böylece arkadaşımızın çocukları ve eşi geldiklerinde boş raflarla karşılaşmayacaklardı. Başka bir grup komşuysa, çocukların eğitimleri için gereken burslar konusunu ele aldılar. Diğerleri de evin ve bahçenin temizliği için plan yaptılar.

KOMŞULAR EL ELE...

GÖNDERİ: ŞEBNEM ŞEN

posta adreslerini topladı ve öteki üyelere dağıttı. Böylece iletişim çok kolay olacaktı.

Aile, geri döndüğünde, herhangi bir durum için yalnızca birmizi arayacaktı; bizler oluşturduğumuz telefon zinciriyle haberleşecektik. Tüm komşular birarada, daha önce bizler için fedakârlıklar yapmış olan bir arkadaşına, bir komşuya, bir anneye yardım etmek için çırpınıyorduk.

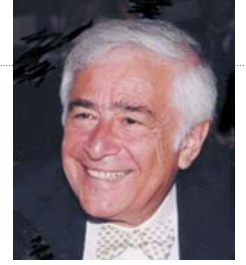
Bu, komşuların ilk kez biraraya geldikleri bir olay değildi.

Ben hamileyken ve eşim koltuk değnekleriyle yürümek zorunda kaldığında, komşularımız kapımızın önündeki karları küremlerdi. Yine komşularımızdan bir bayan göğüs kanserine yakalandığında, onun için bir yemek düzenleyip, para toplamıştık. Ve buna benzer pek çok olayda komşular biraraya gelebilmişlerdi.

Şimdi buraya oturmuş bunları yazarken eğer benim ya da ailemin başına kötü bir olay gelecek olsa, biliyorum ki bize yardım edecek insanlar var. Bu kasabada ve bu insanların arasında yaşamak çok büyük bir mutluluk...•

HEM NALINA HEM MIHINA

Metin Atamer

KOPUK KAYIŞ

Kentin on kilometre uzağında Servet Bey, arabasının gösterge tablosunda bir kırmızı ışığın yandığını gördü. **"Eyvah, motor kayışı koptu" dedi eşine, can sıkıntısını onla paylaşmak istercesine...**

Servet Bey, çoğu zaman cumartesileri yarım gün çalışırdı. O cumartesi de yarım gün çalıştı; ama günün

öteki yarısı tatiline çıkmadı. Oysa iki çocuklarıyla birlikte gidecekleri tatil için, eşi de kendi de tüm hazırlıklarını tamamlamışlardı. Buna karşın yola gece yarısından sonra çıkacaklardı; çünkü o akşam, çok sevdiği bir arkadaşının düğününe katılması gerekiyordu.

"Zaten temmuzun ortasında arabayla yola çıkmak için en uy-

gun zaman gecedir" diye söylen-di kendi kendine... "Bu yaz sıcakta, gündüz güneşinin altında hem de iklimleme aygıtı (klima) olmayan bir arabada çoluk çocuk

haşlanıp pişmekten-se, gecenin serinliğinde rahat rahat ve keyifle gideriz."

O akşam düğün, her düğün gibi, neşe içinde geçti. Damat aile dostlarıydı, ge-

linse eşinin genç kızlık günlerinden arkadaşısıydı. O nedenle düğünden erken ayrılmak için damat ve gelinden izin almaları pek zor olmadı.

Gece yarısına yakın bir saatte düğünden ayrıldılar, evlerinde birbirleriyle yarış ederlercesine bir çabuklukla giysilerini değiştirdiler, gündüz hazırladıkları bavullarını ve komşularının kızının beklediği iki çocuklarını aldılar, yola koyuldular.

Arabanın arka koltuğundaki çocuklar, beşinci kilometreden sonra uyumaya başladılar. Servet Bey ve eşi birlikte onların üstlerini örttüler, başlarının altına yastık koydular ve birbirleriyle sohbet ederek gecenin karanlığında, arabalarının ışıklarının peşinden keyifli bir tatil yolculuğuna başladılar.

Her gezilerinde olduğu gibi çift, yine giderek koyulaştırdılar sohbetlerini... Ve yine ayırdına bile varamadılar saatlerin nasıl geçtiğinin...

Yollarının üstündeki orta büyüklükte bir Anadolu kentine on kilometre kalıncaya değin yolculukları, zamanın geçtiğini unutturan bir keyifle sürdü. Fakat kentin on kilometre uzağında Servet Bey, arabasının gösterge tablosunda bir kırmızı ışığın yanıdığını gördü.

“Eyvah, motor kayışı koptu” dedi eşine, can sıkıntısını onla paylaşmak istercesine...

Böyle bir anda ne yapması gerektiğini çok iyi biliyordu. O bildiğini yaptı ve vitesi boşa aldı, motorun üstündeki yükü kaldırdı.

Biraz ilerideki bir benzin istasyonu, gecenin bu saatinde onlar için okyanustaki bir ada, çöldeki bir vahaydı.

Servet Bey arabayı, istasyonun ışıklarından biri altında durdurdu ve motor kaputunu açtı, kayışın kopmuş olduğunu ışığın altında bir de gözleriyle gördü.

Yardıma gelen benzinci de gördü kayışın koptuğunu...

“Bizde birkaç yedek kayış var; ama sanmam ki onlar sizin kopan kayışa uysun” dedi ve içeri girdi, istasyondaki tüm yedek kayışlarla geldi.

“Görüyorsunuz, hiçbiri uymuyor” dedi. “Korkarım, kentten bulmanız dışında yapılabilecek birşey yok...”

Servet Bey de gördü kente gidip, uygun ölçüde bir kayış aramaktan başka yapılabilecek birşey olmadığını...

Benzinliğe gelen bir aracın sahibine durumunu anlattı ve kendisini kente götürüp götürmeyeceğini sordu. “Lafı mı olur, efendim?” dedi aracın sahibi. “İzin verirsiniz benzin alayım, bir iki dakika içinde hareket ederiz.”

Araç benzin alırken Servet Bey de eşine arabanın kapılarını kilitlemesini ve çocukları uyandırmamasını önerdi.

“Ben bir kayış bulur bulmaz dönerim” dedi ve benzinini alan arabayla kente doğru hareket etti.

Kentin girişinde, otogarın yanında bir benzin istasyonu vardı. Orada indi ve kendisini getiren aracın sahibine teşekkür ettikten sonra, benzinci çocuktan kayış istedi.

O benzin istasyonundaki kayışların da hiçbiri istediği ölçüde değildi. Güneş, kendini göstermeden dağların arkasındaki bulut parçacıklarını aydınlatarak, biraz sonra ortaya çıkacağının müjdesini vermeye başlamıştı.

“Bizim Osman Ağabey bir çaresini bulur” dedi benzinci. “Ben şuraya gidip uyandırırım onu.”

Servet Bey çok şaşırmıştı:

“Osman Ağabey dediğin kim?” diye sordu. “Sabahın bu saatinde uyandırılır mı adam? Hem de pazar günü sabahında...”

Benzinci, istasyonun birkaç adım ötesindeki bir sedirin üstünde yatan adama doğru yürürken, başını çevirdi, Servet Bey’in sorusunu yanıtladı:

“Osman Ağabey bizim buranın lastik tamircisidir” dedi. “Çok sıcak olduğu için dükkanının önündeki bu sedirde uyur geceleri...”

Sonra sedirde yatan adamın başucuna gitti, onu uyandırabilecek denli yüksek bir sesle seslendi:

“Osman Ağabey kalk, uyan” dedi. “Bak bir konuğumuz var burada... Tanrı misafiri... Arabası yolda kalmış... Devir daim kayışı kopmuş... Kalk da işini hallediver... Ayıp olmasın konuğa...”

“Osman Ağabey” uyandı, gözlerini ovuşturarak doğruldu sedirde, sonra da ayaklarıyla yerdeki ayakkabılarını aradı, buldu, giydi ve yerinden kalktı.

“Günaydın beyim, hoşgelmişsiniz” dedi Servet Bey’e. “Geçmiş olsun... Şimdi buluruz çaresini derdinizin...”

Tamirci Osman Ağabey, birkaç adım ötedeki çeşmede yüzünü yıkadı, başını ıslattı, ensesine

avuç avuç su çarptı, sonra da koluğundan özür diledi.

“İki dakika ya alır ya almaz” dedi. “Bir su yoluna kadar gideyim, hemen gelirim.”

Osman Ağabey elindeki kopuk kayış örneğine baktı ve alt dudağını büktü:

“İ-h, bende yok bu” dedi. “Olsa olsa, Sarıgiller’in Necmi’de bulunur.”

Servet Bey “O da kim?” dercesine Osman Ağabey’in yüzüne baktı.

Arabasını bıraktığı
benzinciye
geldiklerinde
Servet Bey’in
eşinin yüzünde
güller açtı.

Osman Ağabey, onun yüzündeki bu ifadeye aldırmadı bile... “Bu saatte uyanmış olur” dedi. “Evine gideriz, uyanmamışsa da uyandırırız, kendisini alır dükkanına götürürüz. Onda mutlaka bulunur.”

Sonra da Servet Bey'i kırık dökük arabasına aldı, onla birlikte Sarıgiller'in Necmi'nin evine gitti. Kapı ziline, üst kattaki pencereden uzanan bir kadın karşılık verdi:

“Sana zahmet, abemi kaldır da gönder aşağıya, yenge” dedi Osman Ağabey. “Yapcek işimiz va...”

Birazdan gözleri hâlâ uyuklu, esmer tenli bir adam çıktı kapıdan... Konuşunun derdini anlattı Osman Ağabey...

“Kolay” dedi Sarıgiller'in Necmi. “Bir çaresine bakınız. Konuşumuzu yolda bırakacak değiliz ya...”

Otomobilini çalıştırdı, ikisini kendi otomobiline aldı:

“Senin takaya misafir bindirilir mi, Osman?” diyerek Osman'ı şaka yollu azarladıktan sonra ikisini de aldı, birkaç sokak ötedeki yedek parça dükkanına götürdü, dükkanını açtı, onları içeri aldı ve ilk iş olarak gaz tüpünü yaktı, üstüne bir çaydanlık koydu:

“Hele önce bir sabah çayımızı içelim, birbirimizle tanışalım, sohbet edelim” dedi. “Senin derdine nasıl olsa çare buluruz. Allah çaresi bulunmayan dert vermesin insana...”

Sarıgiller'in Necmi, çay demlenene değin aranan kayışı buldu. Çaylar içildikten sonra da Servet Bey'le Osman'ı yine arabasına aldı, on kilometre ötedeki benzinciye doğru gitmeye başladı.

Yolda konuşunun karşı koymasına aldırmadı bile:

“Olur mu hiç öyle şey?” dedi. “Madem derdine çare buluyoruz, sonuna değin gidelim, kökünden halledelim derdini... Senin elin alışık değildir böyle işlere... Ben iki dakikada takarım bunu yerine...”

Arabasını bıraktığı benzinciye geldiklerinde, Servet Bey'in eşinin yüzünde güller açtı. Çocuklar olan bitenlerden habersiz, mışıl mışıl uyuyorlardı arkada...

“Ben şimdi onları bile uyandırmadan sessiz sessiz takarım kayışı” dedi Sarıgiller'in Necmi. Dediğini de yaptı. Hem çocukları uyandırmadı hem de kayışı gerçekten iki dakika içinde taktı.

Arabasının motorunu çalıştırdığında, bu kez Servet Bey'in de yüzünde güller açtı. “Size borcumuz ne kadar, usta?” dedi. Sarıgiller'in Necmi, gülmeye başladı:

“Konuşumuzdan para mı alacağız sanıyorsun?” dedi. “Ne var şunun şurasında yani? Yolda kalmış bir Tanrı misafirinin derdini hallettik ya... Yetmez mi?”

Sarıgiller'in Necmi'nin ve ayrıca Osman Ağabey'in direktmeleri karşısında Servet Bey'in diret-

mesi etkisiz kaldı. “Zaten zar zor bir bardak çay içebildik, ikincisine zaman bulamadık, yengeyi ve çocukları bekletmemek için aceleyle buraya geldik” dedi Sarıgiller'in Necmi. “Şimdi tek borcun var, o da birlikte çayımızı doya doya, keyifle içmemizdir.”

Sonra yengeye ve arabanın arka koltuğunda hâlâ mışıl mışıl uyumakta olan çocuklara baktı ve “Seni alır, dükkana götürür, borcunu tahsil etmesini bilirdik; ama” dedi. “Yengeyi ve çocukları yollarından alakoymak var. Başka bir sefer yolun buralardan geçerken uğrarsan, o zaman ödersin borcunu...”

Servet Bey konuşmak istedi, konuşamadı. Kocaman bir yumruk gelmiş, boğazının orta yerine oturmuştu.

Bir şey diyemeden Sarıgiller'in Necmi'ye ve Osman Ağabey'e sarıldı, onlarla kırk yıllık dostlarıymış gibi kucaklaş-

tı, öpüştü ve arabasına bindi.

Onbeş yıl önceki bu olay, o yıldan buyana her yıl Servet Bey'ler tatile giderlerken ve tatilden dönerlerken yeniden alevleniyor, yeniden canlanıyor.

Servet Bey'ler yılda iki kez o kente yaklaşırlarken, görünmeyen bir acımasız vergi memuru karşısına çıkıyor ve onlara, ödemeleri gereken borçlarını anımsatıyor. Servet Bey direksiyonu çeviriyor, ana yoldan ayrılıyor, kente giriyor, Osman Ağabey'in lastik tamiri dükkanına gidiyor, eşi ve şimdi kocaman birer delikanlı olan çocuklarıyla önce onun birkaç bardak çayını içiyorlar, sonra Osman Ağabey'i de yanlarına alarak, Sarıgiller'in Necmi'nin onbeş yıl önceki yedek parça dükkanı olan şimdiki otomobil bayii tesislerine gidiyorlar, çoluk çocuk bu kez onun bardak bardak çayını içerek, vadesi hiçbir zaman dolmayacak bir borcun, o yılki taksidini ödüyorlar...•

MetinAtamer@butundunya.com.tr

Köyde yaşayan bir adam, kente iş için gelmişti. Sokakta yürürken bir evin penceresinde gördüğü papağanın renk renk tüylerine bayran oldu:

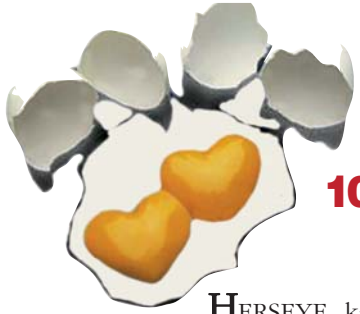
“Tanrı'm” dedi. “Ne güzel canlılar var.”

Tam o sırada papağan kendine bakıldığını duyumsayınca konuşmaya başladı:

“Merhaba, hoş geldin” dedi.

Adam papağanın konuşmasına çok şaşırdı. Kendini toparlayıp papağandan hemen özür diledi:

“Kusura bakma hemşerim” dedi. “Seni kuş sanmıştım...”•

1001 Güzel Söz

Derleyen: Halil Can

HERŞEYE karşın herkes sevdiğini öldürür. Kimi bunu sert bakışıyla yapar, kimi de yüze gülen bir sözcükle, korkak kişi bunu bir öpücükle, cesur adam bir kılıçla...

Oscar Wilde

AŞK hakkında herşey doğru, herşey yanlıştır. Hakkında söyleyecek hiçbir şeyin saçma olmadığı tek şey aşktır.

Chamfort

AŞK çiçek açmayan yere uğramaz.

Platon

AŞKTAN korkmak, yaşamdan korkmak demektir ve yaşamdan korkanlar şimdiden üç kez ölmüşlerdir.

Bertrand Russel

AŞK, herkesi eşit kılar.

Cervantes

SEVĐĐİNE bağlı kalmak için uğraşmak, sadakatsizliğin ta kendisidir.

La Rochefoucauld

SEVĐĐİ, karşılıklı verilen bir mutluluktur.

Sabine

SEVMEİN sınırı olmaz.

Albert Camus

AŞK, bir kadının yaşamının tüm öyküsü, erkeğin ise yalnızca bir serüvenidir.

Madama de Stael

AŞKIN gizemi, ölümün gizeminde daha büyüktür.

Oscar Wilde

SEVĐİ açlıktan değil, fazla tokluktan ölür.

Miron de Lenclos

KALBİN mantığa sığmayan apayrı bir mantığı vardır.

Pascal

AŞKIN trajedisi, ilgisizliktir.

William Somerset Maugham

SEVİLMEK umuduyla sevmek insansaldır. Fakat sevmek için sevmek, meleklerle özgüdür.

Alphonse de Lamartin

AŞK, benim efendim ve kralımdır.

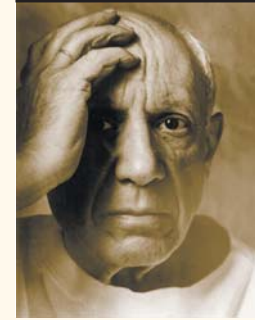
Alfred Lord Tennyson

AŞK ve sevinç büyük çabaların kanatlarıdır.

Goethe

KENDİLERİNE ÖZGÜ KISA KISA ÖZELLİKLERİYLE BÜTÜN DÜNYANIN TANIDIKLARI

Pablo Picasso

Ünlü İspanyol ressamın tam adı, "Pablo Diego José Francisco de Paula Juan Nepomuceno Crispin Crispiano de la Santísima Trinidad Ruiz y Picasso" idi.

Onbinlerce kişinin gözü önünde suikasta uğradı; ancak ölüm nedeni Pakistan İçişleri Bakanlığı tarafından "trafik kazası" olarak açıklandı.

Benazir Butto

Güzelliğiyle herkesi büyüliyordu; ancak insanlar tarafından beğenilmemekten korktuğundan, toplum önüne çıkmadan önce, çoğu kez kusardı. Bu özelliğinin bilinmesini istemediği için çevresindeki kişilere bir süre kendi kendine kalmak istediğini söylerdi.

Marilyn Monroe

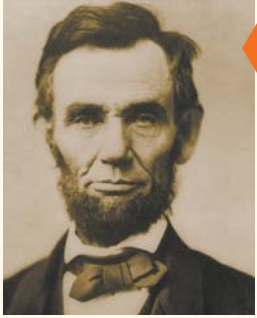

Dedesi Karl Detroit, bir Alman şilebinden denize atladı; Kız Kulesi'ne çıktı ve Osmanlı'ya sığındı. Sadrazam Ali Paşa kendisini evlat edindi ve "Mehmet Ali" adını verdi. Harbiye'yi bitirdikten sonra çeşitli cephelerdeki kahramanlığı nedeniyle II. Abdülhamid tarafından paşalığa yükseltildi.

Nazım Hikmet

Abraham Lincoln

Otuzbir yaşına değin, iş yaşamıyla ilgili tüm girişimleri sonuçsuz kaldı. Ancak politika dünyasının basamaklarını hızla tırmandı ve elliiki yaşında ABD başkanlığına seçildi.

Tüm dünyada çılgınlıklarıyla anılan Madonna, şarkıcı, oyuncu, besteci, söz yazarı ve yapımcıdır. Genç yaşta dolar milyoneri olan şov dünyasının “yaramaz kızı”nın zekâ seviyesi 140’tır.

Madonna

Dr. C. Barnard

Güney Afrika’nın Cape Town Hastanesi’nde 2 Aralık 1967 tarihinde, ilk kalp nakli operasyonunu gerçekleştirdi; ancak 2001 yılında sevgilisiyle havuz başında eğlendiği sırada, kalp krizi geçirerek yaşama veda etti.

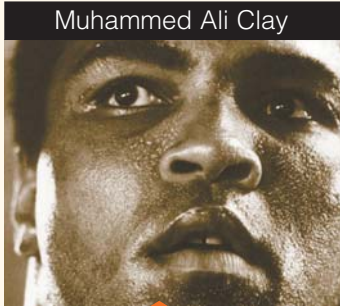
On yaşındayken kendisine ait ilk yazılım programını hazırladı. Yirmi yaşında, Harvard Üniversitesi’nde eğitim aldığı sırada, öteki öğrencilerle fotoğraflı kişisel bilgilerini paylaşmak üzere bir internet sitesi kurdu.

Mark Zuckerberg

Şimdi 23 yaşında olan Zuckerberg “Facebook”tan milyonlarca dolar gelir elde ediyor.

Muhammed Ali Clay

Yaptığı 56 maçın yalnızca 3’ünü kaybeden dünya şampiyonu boksör Muhammed Ali, kelebek gibi uçar, arı gibi sokardı.

KİM, NEYİ, NE ZAMAN, NEREDE, NASIL BULDU?

Serdar Kalkan

EDISON AMPULÜ NASIL BULDU?

Edison bir dinleme gezisi sırasında metal fabrikatörü ve Amerika dinamo makinesinin üreticisi

William Wallace’ın yaptığı yeni elektrik lambasını gözden geçirmeye çağırıldı. Edison tahta çerçeveye hareket eden iki kollu basit aygıtın karşısına bir grafit plaka iliştimişti. Her iki plakayı birleştiren, elektrik akımı ve mavi ışık yayı gibi görünüyordu. Gözleri kamaştıran bu alev, grafit plakaları çabucak eritiveriyordu.

Edison bu sahneyi konuşmadan izliyordu. Elektrik ışığı! Gerçekten büyük bir düşüncedydi bu! İnsanoğlu her zaman geceyi gündüze çevirmeye uğraşmış; bunun için mum, yağ ve sonunda 19’uncu yüzyılın başından buyana da havagazı kullanmıştı. Bilim insanlığa elektriği armağan ettiğine göre, elektrik ideal bir enerji kaynağı ol-

malıydı. Ancak Wallace’ın yöntemi Edison’a doğru bir yol gibi görünmüyordu. Yanındakilere döndü “Sanırım ben daha iyisini yaparım” dedi.

Edison’un kırk elli arkadaşıyla işe koyulma yöntemi, bilim araştırmaları tarihinde eşsizdir. Ara vermeden çalışıyorlardı. Atölyede yapılan küçük cam ampullerin içerisindeki hava, elektrik akımının kızgın duruma getireceği maddenin yanmasını önlemek için boşaltılıyordu. Ancak sorun bu maddenin ne olacağı konusuydu. Kimi maddeler çok az dayanabiliyordu, kimileri çok pahalıydı. Oysa ki, Edison öylesine ucuz bir lamba yapmak istiyordu ki, herkes alıp evine takabilsin. Kömürleştirme işleminden geçmiş karton parçası, hindistancevizi kabuğu, mantar, hatta laboratuvarı gezmeye gelen bir konuğun kızıl sakalından bir iki tel bile denendi.

Durmaksızın çalışan Edi-

son'un gözleri yanıyor, dayanılmaz sancılar çekiyordu. Ama o bunları kimseye söylemiyor, yalnızca anı defterine yazıyordu.

Art arda deneylerin sürdüğü bir gün asistanı "Artık bu işten vazgeçsek!" diye önerdi. Edison bu öneriye çok şaşırdı ve "Niçin?" diye sordu.

Edison'un asistanı o ana değin sonuçsuz kalan 2000 deney yaptıklarını söyledi. Edison hemen karşı çıktı:

"Evet, amacımıza ulaşamadık; fakat hiçbir sonuç elde edemediğimiz doğru değil. Çünkü

aradığımız şeyin, yaptığımız bu iki bin deney içinde bulunmadığını öğrenmiş olduk."

1879 Kasım'ında, Edison bir gece yazı masasının başına oturmuş, sönük bir puroyu emerek ne yapacağını düşünüyordu. Dalgın dalgın ceketinin düğmelerinden birini çevirirken düğme koptu. Üstünden bir iplik parçası sarkıyordu. Birden yerinden fırladı, laboratuvara geçti ve teknisyenlerine iplik parçasını göstererek şöyle dedi:

"Böylesini acaba elektrik iletici olarak kullandık mı? Gidin bir yumak ip alın, küçük parçalar biçiminde kesin, kömürleştirin ve lambalarınıza takın."

Asistanları bir sonuca ulaşacaklarını düşünmemelerine karşın, hemen denileni yaptılar. Edison'un bu düşüncesi, bu alandaki çalışmalarından vazgeçmeden önce başvurulacak son çare olarak görülüyordu.

Kömürleştirilen iplikler her seferinde kırılmasına karşın, bu hassas ipliklerden biri, kırılmadan lambaların birine takılabilirdi. Lambanın havası hemen boşaltıldı. Lambaya elektrik verildiğinde iplik kızdı ve tatlı sarı bir ışık oluştu. Edison ve arkadaşları ışığa büyülenmiş gibi bakıyorlardı. Acaba ne kadar yanık kalacaktı? Ampul saatlerce sönmedi. Süren çalışmalar sonunda elektrik santrali yapmak, 900 binada elektrik şebekesi kurmak, binlerce sayaç

yerleştirmek, duylarıyla birlikte 14 bin ampul üretmek gerekti.

4 Eylül 1882'de ünlü bilim adamının bir işareti üzerine akım verildiği zaman, tüm mahallenin yüzlerce binasında, binlerce elektrik ampulü yandı ve çevreye parlak, tatlı ışıklar saçılmaya başladı.

Edison, dönemin en büyük meraklısı ilan edildi. Herkes yalnızca lambaları değil, onu da görebilmek için yöreye akın etti. Edison'u tanımayan kimse kalmadı.

Edison'un en önemli buluşu "Menlo Park", New Jersey'deki ilk endüstriyel araştırma laboratuvarıydı. Yalnızca teknolojik keşifler ve geliştirme-iyeleştirme çalışmaları yapmak gibi özel bir amaç için kurulmuş ilk kurumdu. Edison birçok buluşunu resmi olarak bu laboratuvarı üretti, birçok

çalışanı onun yönlendirmesiyle bu buluşların araştırma ve geliştirilmesinde görev aldı.

Elektrik mühendisi William Joseph Hammer, 1879 Aralık'ında Edison'un laboratuvar asistanı olarak göreve başladı. Telefon, fonograf, elektrikli tren, demir madeni ayırıcı, elektrikli aydınlatma ve öteki birçok buluşa büyük katkılarda bulundu. Hammer'ı özel kılan şeyse, elektrik ampulünün buluşundaki ve bu aygıtın geliştirilme ve denenmesi sırasındaki çalışmalarıdır. Hammer 1880'de Edison'un lamba çalışmalarının baş mühendisi olmuş, bu görevdeki ilk yılında, Francis Robbins Upton'ın genel müdürlüğünü yaptığı fabrikada 50 bin ampul üretilmiştir. Edison'a göre Hammer elektrik ampulünün önemli bir öncüsüdür. •

Tiyatro oyuncusu bir kadın, ünlü yazar Bernard Shaw'a mektupla evlenme teklifi yaptı. Mektup şöyleydi:

"Sizin olağanüstü zeki olduğunuzu duydum. Uzmanlar benim de dünyanın en güzel vücutlu kadın olduğumu söylüyorlar. Bu iki bulunmaz niteliğin bir çocukta birleşmesi; ancak bizim evlenmemizle sağlanacaktır."

Shaw mektubu okuduktan sonra o da tiyatro oyuncusuna bir mektup yazdı. Mektup şöyleydi:

"Sayın bayan, ya doğacak çocuk benim vücudumu, sizin zekânızı alırsa?.. İşte bu tehlike evlenme önerinizi reddetmeme yol açtı. Saygılarımla..." •

Bankanın en kalabalık saatiydi. İçeri giren maskeli, silahlı üç adamdan biri kapıyı tuttu. İkincisi vezneye gitti. Üçüncüsü ortada durup elindeki silahlı müşterilere ve memurlara doğrulttu ve konuşmaya başladı:

"Bayanlar ve baylar" dedi. "Bizim bankayı soyamızı kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın!" •

Her Mevsim Ayrı Güzel Uzungöl

Aynı mevsim farklı zamanlarda da değiştirebilir
bir yüzün anlatımını... Kimi zaman gidilen
yerde yanakları dondurur kışın soğuğu,
hafızamızda bir asık yüz kalır; kimi zaman
da aynı yerde önünde oturduğumuz şöminenin
ateşi ısıtır çevreyi, kıpkırmızı, sıcacık yapar
aynı yanakları... Kimi yerlerse dört mevsim
ayrı güzeldir, Karadeniz gibi...

ilk kez gidilen bir yere hangi mevsimde git-
tiğimiz orasıyla ilgili duygularımızı tümü-
yle değiştirebilir. Gidilen yerin yüzünü, onu
ilk gördüğümüz ya da en sevdiğimiz mevsimdeki
gibi saklarız hafızamızda... Kimi
kentleri yaz güzelleştirir; güneş ısıtır, parlatır
kenti, daha sıcak duyumsattırır ziyaretçilerine...
Kimi yerlereyse güneşten çok kar yakışır, çirkin-
liklerden kirlerden arındırır sanki, her yer bem-
beyaz soğuk bir örtüyle örtünse de bu görüntü
içinizi ısıtır, sizi sessizliğiyle dinlendirir.

Her mevsim değişir kentlerin, köylerin yüzle-
ri... Güneş ışıkları bir kentin dudaklarındaki gü-
lümsemedir sıcak bir yaz gününde, sonbaharda
yaprakları ıslatan yağmur aynı yüzün yanakla-
rından süzülen gözyaşlarıdır sanki... İhlamur ko-
kusuyla, odun ateşinde pişen taze ekmek koku-
sunu taşıyan hafif bir esinti, köyün yüzündeki
gamze gibidir bir bahar günü...

Aynı mevsim farklı zamanlarda da değiştire-
bilir bir yüzün anlatımını... Kimi zaman gidilen

madığı bir günde, kıyırı arkamda bırakarak, Of ilçesinden Çaykara'ya doğru dönen, yemyeşil çay bahçelerinin içinden geçen bir yoldayım. Yol kenarındaki tepeler arasına birer ikişer evlerin serpiştirildiği çay bahçeleriyle kaplı...

Çaykara, Dernek Pazarı, Taşkiran derken, Solaklı Vadisi'nin içinden geçen yol sonunda beni Uzungöl'e getiriyor. Deniz seviyesinden 1090 m. yükseklikte, ladin ormanlarıyla kaplı dağların arasındaki bu bölgede yer alan göl, yamaçlardan düşen kayaların Haldizen Deresi'nin önünü kapatmasıyla oluşmuş ve çevresindeki bölgeye de Uzungöl adını vermiş.

Önce gölün yanındaki "Şerah" köyünün içine doğru yürüyorum. Bu yöreye özgü tarzda yapılmış ahşap evler, cepheleri göle dönük olarak yamaca dizilmiş, manzarayı seyrediyor gibi...

yerde yanakları dondurur kışın soğuğu, hafızamızda bir asık yüz kalır; kimi zaman da aynı yerde önünde oturduğumuz şöminenin ateşi ısıtır çevreyi, kıpkırmızı, sıcacık yapar aynı yanakları... Kimi yerlerde dört mevsim aynı güzeldir, Karadeniz gibi... Ağaçlar ilkbaharda dallarında tomurcuklarla, yazın yemyeşil yapraklarıyla, sonbaharda kırmızından sarıya dönen renkleriyle, kışın dallarını örten kar taneleriyle selamlar bizi, her mevsim Bolu'dan Sarp sınır kapısına dek...

Ben de az bulutlu; ama bulutlara karşın renklerin küskün ol-

Tahta ayaklar üzerinde yükselen evlerin altında kış için hazırlanmış yakacaklar istiflenmiş üst üste... Kurutulmak için serilmiş otlar balkonlardan sarkıyor. Köyün önünde uzanan mısır tarlalarında kadınlar çalışıyor. Öyle bir sessizlik ki çevreyi saran,

bir tek ayak seslerimiz duyuluyor. Yürüdüğüm yol, evlerin çevresinden dönüp, beni yine başladığı yere getiriyor.

Köyün içindeki yürüyüşten sonra gölün çevresini gezmeye geliyor sıra... Girişte beni karşılayan çifte minareli caminin yanından dağa ve tepeden akan küçük şelaleye doğru yürüyorum. Sular bembeyaz, köpük köpük aşağı süzülüyor. Şelalenin arkasından dağın tepesine doğru çıktığımda hem küçük de olsa başka şelalelere rastlıyor, hem de gölü tepeden görme olanağım oluyor. İşte o zaman aslında gölün bir bölümünün kurumaya başladığının ayırdına varıyorum. Toprak yer yer gölün içine doğru ilerlemiş, suya meydan okuyor gibi minik adacıklar oluşturmuş gölde... Bu hüzünlü görüntüyü, aşağıya göl kenarına indiğimde gölde yüzen ördeklerin neşeli hali dağıtıyor biraz... Ayaklarını çırparak, keyifle yüzüyorlar gölde... Göl kenarında yemek yiyebileceğiniz tesisler de var. Buralarda tereyağlı alabalık, mıhlama, kuymak gibi lezzetli yerel yemekler tadabilirsiniz. Ayrıca ladin ağaçlarıyla kaplı bah-

çelerde çayınızı içerken hemen yanınızdan akan suyun sesini de dinleyebilirsiniz göl kıyısında... Trekking, kuşları gözlemlemek ya da bitki örtüsünü tanımak için yapacağınız turlara ek olarak, dağların arasındaki gölleri ve yakındaki Şekersu, Demirkapı ve Yaylaönü gibi yaylaları gezmek de Uzungöl'deki öteki seçeneklerden...

Yemek molasından sonra bu kez güneye doğru uzayan Haldizen Deresi Vadisi boyunca yürümeye başlıyorum. Vadinin derinliklerine doğru ilerledikçe çam ağaçlarının kokusu daha da belirginleşiyor. Dağlar, yeşilin her tonuyla tümüyle örtülmüş, sanki açıklı koyulu farklı desenlerde kıyafetler giymişler gibi... Sağdaki tepede kaynaktan gelen su için yapılan setler sayesinde küçük şelaleler oluşmuş. Yürürken yolun kenarındaki ağaçlar dikkatimi çekiyor, kimi yerlerde kökleri dışarı çıkmış olsa bile, hâlâ sınıksız tutunuyorlar toprağa, gövdelerini yamaçta tutabilmek için çırpınıyor gibi kimileri... Uzungöl'ün de eriyip gitmemek, gölde büyüyen sazlıklara yenilmemek için aynı gücü göstermesini diliyorum.●

İzlenSen@butundunya.com.tr

"Satranç"ın Yanıtları...

Atak: 1... Vxf1 1-0 (2. Kxf1Ke1+ 3. Kxe1 dxe1V+)

Oyun Sonu: 1. Ac1 Kd5+ (1... Kxb5 2. c7 Kc5 3. Ab3+) 2. Şc2 Kc5+ 3. Şd3 (Şd2=) Kxb5 4. c7 Kb8 5. cxb8F! 1-0

Kendi Gelen: 41... Vd7?? 42. Vf8+ Şh7 43. Vg7+●

Mankafa Poldi

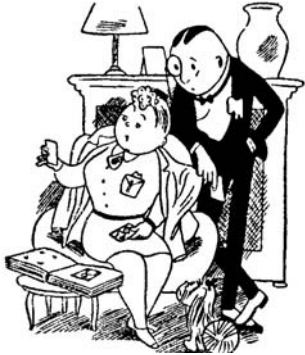

"Burada iki yel değirmeni vardı Poldi. Birisini neden kaldırdılar acaba?"

"Belki rüzgar ikisine birden yetmemiştir."

"Yaptığımız zehirle köpeğim gerçekten yaşama veda etti. Şimdi onu diriltecek bir ilaç yapar mısınız lütfen?"

"Poldi, işte bu büyükannem, genç yaşında yaşama veda etti."

"Bu denli genç bir kadın senin nasıl büyükannen olur?"

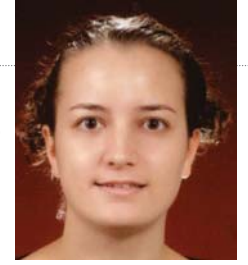

"Kayığın içinde su var, Poldi?"

"Kayığa bir delik açalım dışarı aksın!.."

NE, NEDİR, NASILDIR?

Pelin Hazar

MÜZİK KUTUŞU ve... SMOKİN

Birçok kimse gibi siz de büyük olasılıkla birisinden ya da birisine armağan olarak almışsınızdır bir müzik kutusu... Teknoloji, armağan seçeneklerini çoğaltmadan önce en çok yeğlenen, en gözde armağanlardan biri olan müzik kutusu ilk çıktığı zamanlarda, başta İsviçre olmak üzere Avrupa ve Amerika'da 100 binden fazla kişiye yeni bir iş alanı yaratmıştı. Sade olanların yanısıra daha karmaşık düzeneğe sahip şık tasarlanmış müzik kutuları bir zamanların en hoş armağanlarındandı.

Müzik kutusu İsviçreli saat üreticisi Antoine Favre tarafından 1796 yılında geliştirildi. Bir efsaneye göreyse ilk müzik ku-

tusu, Marie Antoinette'nin beğenisine sunulmak üzere tasarlanmıştı. 16'ncı yüzyılda soylular ve varlıklı aileler için yapılan müzikal saatlerden söz eden kaynaklar bulunuyor.

Evde, aile ve arkadaşlar arasında müzik dinlemenin ilk yöntemlerinden biri olan müzik kutularının çıkardıkları sesler, ünlü melodilerden, klasik müzik parçalarından ve film müziklerinden oluşuyordu. Müzik kutuları Fransa Kralı 14. Louis'in sarayında popülerite kazanmıştı. 1815 yılında İsviçre'de Jeremie Recordon ve Samuel Junod tarafından açılan ilk müzik kutusu dükkanı, yalnızca müzik kutusu satan yeni yerlerin açılmasına öncülük etti.

Avrupalı üreticiler müzik kutusu ürettikleri işletmelerini Ame-

rika'ya taşımaya başladılar. Bu şirketlerden biri sonradan, dünyanın en ünlü müzik kutusu üreticilerinden Regina oldu. Regina Müzik Kutusu Şirketi'ni Gustave Brachhausen adlı bir Alman 1894 yılında New Jersey'de kurmuştu.

Diskli müzik kutusu, gramofon, para atınca çalışan otomatik pikap gibi buluşlardan sonra popülerliği azalan müzik kutusunun üreticileri, 1900'lü yılların başlarında bu mesleklerini bırakmaya başladılar. Regina önce gramofon ve müzik kutusu karışımı olan "Reginaphone"u üretmeye başladı, sonra ise bugün de sürdürdüğü süpürge üretimine başladı.

Bugün dünyada müzik kutularını tanınmış birkaç firma üretiyor. Yenilerinin yanı sıra, eskilerin ayrı bir değeri var. Önceki sayılarımızdan birinde öyküsünü anlattığımız Stradivarius kemani nasıl değerliyse, bugün Regina müzik kutuları da birer antika olarak değerlendiriliyor. Henüz almadıysanız eğer, birisine armağan almak istediğinizde aklınızda bulunsun; vitrinini, masasını ya da başucunu süsleyecek, melodisi her çaldığında sizi anımsatacak yeni ve şık bir müzik kutusu ya da antika bir müzik kutusu...

İşte size ortaya çıkışıyla ilgili birkaç öykü bulunan bir buluş

daha... En şık erkek kıyafeti olan smokinin ortaya çıkışı Pierre Lorillard ile ilişkilendiriliyor. Ancak kimi tarihçiler 7. Edward'ın bu kıyafetin hazırlanmasında büyük rolü olduğuna inanıyorlar. İngiliz kıyafet tarihçisi James Laver'e göreyse, gece kıyafeti olarak siyah renkte takım giymek 19'uncu yüzyıl İngiliz yazarı Edward Bulwer-Lytton tarafından ortaya atılan bir fikir.

Tütün kralı Pierre Lorillard ve ailesi, Algonquin Kızılderilileri'nden alınan topraklarda, New York yakınlarındaki yerleşim bölgesi Tuxedo Park'ta yaşıyorlardı. Bölgenin saygın ve başarılı iş adamlarından Lorillard, Tuxedo Park'ı gözde bir avcılık ve balıkçılık merkezi durumuna getirmişti. Bölgede yaşayanlar ve düzenli ziyaretçiler kurdukları "Tuxedo Club" aracılığıyla organizasyonlar düzenliyorlardı. Kulübün ilk sonbahar balosu, 1886 yılı Ekim ayında düzenlendi.

O zamanlar erkeklerin resmi kıyafeti beyaz bir fraktan ve beyaz kravattan oluşuyordu. Gösteriş ve şıklığa önem veren Pierre Lorillard tek düğmeli, kısa, kuyruksuz siyah bir ceket tasarladı. Tuxedo Park'taki baloya yeni kıyafetle gitmeyince, oğlu Griswold Lorillard birkaç arkadaşıyla kısa ceketlerden giyerek davete katıldı. Bu şık kıyafet içindeki genç

adamlar sayesinde smokin hızla yayılmaya ve davetlerde yeğlenmeye başladı.

Kimi kaynaklarda Lorillard'ın esin kaynağının, Londra'nın terzileriyle ünlü bölgesi Savile Row'da terzi olan ve sonradan 7. Edward adıyla İngiltere kralı olan Galler prensi için kıyafetler tasarlayan Henry Poole & Co. tarafından hazırlanan özel takımlar olduğu yazıyor. Terzinin ise dönemin İngiliz askerlerinin üniformalarından etkilenerek "gece giysisi" ya da

"sigara içerken giyilen giysi" adı verilen ceket, pantolon, kravat ve gömlektan oluşan takımı tasarladığı sanılıyor.

Smokinin yaygınlaşmasıyla ilgili yukarıdakiyle bağlantılı bir öykü daha var. Bu öyküde de yeni kıyafetin tanınmasını sağlayan kişi olarak aynı kişinin, yani Griswold Lorillard'ın adı geçiyor. Tuxedo Park'ın geliştirilmesine katkıda bulunanlardan James Brown Patter, 1886 yılında yaz tatili için gittiği Lond-

ra'da bir saray balosunda Galler prensiyle karşılaştı ve prens tarafından Sandringham'a davet edildi. Resmi davetlerde ve yemeklerde nasıl giyineceği hakkında pek de fikri olmadığının ayırdına varan Potter bu konuda presten fikir almaya karar verdi. Prens onu kendi terzisine gönderdi ve gece davetlerinde giyilmek üzere hazırlattığı kendisinininkine benzer kısa, tek düğmeli bir ceket diktirebileceğini söyledi. Potter yeni kıyafeti-

tini de alarak Tuxedo Park'a geri döndü, aynı yıl gerçekleşen baloda, smokini topluluk içinde giyen ilk kişi Lorillard oldu.

Smokinin bir de ad geçmişine değinelim kısaca... 1754 yılına ait kayıtlara göre bölge, ilk sahibi olan kabile liderinin unvanı "P'tauk Seet tough" adıyla anılıyordu; bölgede kabilenin egemenliği sona erince "Tuxetough", ve "Tugseto" biçimlerini aldıktan sonra bugünkü biçimiyle "Tuxedo" olarak anılmaya

başlandı. Yaygınlaştığı bölge olan Tuxedo Park'tan adını alan bu gece kıyafetinin dilimize "smokin" olarak geçmesinin nedenine gelince... İlk çıktığı zamanlarda, erkekler akşam yemeklerinden sonra toplandıkları yerlerde oyunlar oynar, sigara içer; üzerlerine koku sinmesin diye de uzun kıyafetler giyerlermiş. Böylece, İngilizce'de "tuxedo" ve "smoking jacket" (sigara içerken giyilen ceket) adıyla yaygınlaştıktan sonra, dilimiz

de dahil olmak üzere, kimi dilere "smokin" ya da benzeri biçimde geçmiş.

Kendine özgü kurallar çerçevesinde giyilen smokin, erkeklerin en şık kıyafeti. Yaşamlarının en özel günleriyle önemli davetler ve yemeklerde şıklığını en üst noktaya taşımak isteyen beyler, smokin sizin için en güzel seçim.

Satın almak istemezseniz kiralayabilirsiniz de!•

PelinHazar@butundunya.com.tr

Diş doktoru, tek dişini çektiği çocuğun annesine oldukça yüklü bir hesap çıkartmıştı.

Anne, bu hesaba itiraz etti:

"Nasil bu kadar para istersiniz doktor?" diye sordu. "Çocuğun yalnızca bir dişini çektiniz."

Doktorun yanıtı bazırđı:

"Aşlında az bile istedim" dedi. Sonra da boş bekleme salonunu göstererek sözlerine devam etti:

"Çocuğunuz öyle bir bağđırdı ki, sırada bekleyen hastalarımın tümü kaçtı!"•

"Bilginizi Denetleyin"ın Yanıtları...

- 1) 800 •2) Sezai Karakoç •3) Hattusas •4) 2007 •5) Luciano Pavarotti •6) Hrant Dink •7) Erdal İnönü •8) Doris Lessing •9) Fazıl Say •10) Şerif Mardin •11) Oyalı •12) Beynelmîlel •13) Ingmar Bergman •14) Yumurta •15) Kenan Doğulu •16) İsmail Cem •17) Yusuf Ziya Özcan •18) Bulgaristan•

"Şubat SuDokuları"nın Yanıtları...

2	7	6	9	1	5	8	4	3
5	1	8	4	2	3	9	7	6
3	9	4	8	6	7	5	2	1
9	5	1	2	4	8	3	6	7
7	6	2	5	3	9	1	8	4
8	4	3	1	7	6	2	5	9
1	8	7	3	5	4	6	9	2
6	2	9	7	8	1	4	3	5
4	3	5	6	9	2	7	1	8

Kolay

7	8	3	4	6	2	1	5	9
2	5	1	3	9	7	8	6	4
9	4	6	8	1	5	3	7	2
1	3	9	6	7	4	5	2	8
8	6	5	9	2	1	4	3	7
4	7	2	5	3	8	6	9	1
5	9	8	7	4	3	2	1	6
3	2	7	1	8	6	9	4	5
6	1	4	2	5	9	7	8	3

Zor

YAZARAK SÖYLEYEREK

Sadi Bülbul

Tadına Doyum Olmayanlar

Yaşamın bitmez tükenmez hayhuyu içinde her gün bizimle olan, ertesi gün onu izleyen her gün bizim olan **bir başka güzellik vardır ki bu, köşe yazarlarını okumaktır.**

Kimler mi bunlar? Neler mi? Örneğin, sözlerinin bitmesini istemediğiniz, onu kendinizden geçerek dinlediğiniz bir lise edebiyat öğretmeninin dersi... Bizi başka diyarlara götüren bir öykü, bir roman, bir şiir... Duygusal bir film, bir tiyatro oyunu, tiryakisi olduğunuz fasılın başlaması, onu izleyen ve bizi ta içimizden vuran örneğin bir Dede Efendi, İtri ya da Selahattin Pınar şarkısı...

Bunlarla ve daha pek çok güzelliklerle enginlere açılır, beyaz yelkenlimizle pupa yelken maviliklerde dönüp dolaşmaz mıyız?

Yaşamın binbir gürültüsü ve bitmez tükenmez hayhuyu içinde her gün bizimle olan, ertesi

gün, daha ertesi gün ve onu izleyen her gün bizim olan bir başka güzellik vardır ki bu, köşe yazarlarını okumaktır.

Her gün karşımıza çıkmaları harcıâlem oluşları bu güzel insanlara, kalitelerinden hiçbir şey kaybettirmez ve tam tersine, hemen ulaşılan kolaylıklarıyla daha da bizim olurlar. Bir çiklet fiyatına onların dünyasına girmek, onlarla bulutlar arasında uçmak, süzülerek yeryüzüne inmek ve yine göklerde uçmak ne büyük bir güzelliştir. Ve hele onlar da sizi gerçekten seviyorlarsa...

Hele hele, kolay kolay kızmıyor, bağırıp çağırmıyor ve gizliden gizliye sizinle alay etmiyorlarsa... Samimilerse zigzagsızsalar ve kendileriyle ilgili

bir takıntıları da yoksa... Ve asıl önemlisi kibirsizseler...

Bir de güzel yazıyorlarsa... Sözcükleri, tümceleri yürümüyor, akıyorsa... Gürültüsüz akan olarak bir derenin tatlı su şırıltıları ile gözümüzü, kulağımızı dinlendiriyor, gönlümüzü doyuruyor, düşüncelerimizi bu duru sularda yıkıyorlarsa... O köşe yazarına doyum olur mu?

“Enflasyon, türban, laiklik gibi konular arasında bir köşe yazarı nasıl olur da insanların gönlü telini titretebilir?” der gibi olduğunuzu ve “Sen köşe yazarını değil, romantik bir edebiyat ustasını anlatmak istiyorsun” dediginizi sezinliyorum.

Tam öyle değil; ancak bir köşe yazarının makale yazdığını düşünenlerden değilim. Onların yazı türü bana göre denemedir ve konularının tüm kuruluşuna karşın iyi bir köşe yazarı, su gibi akan sözcüklerle, büyümlü satır aralarıyla

ve yazının görünmez ruhuyla bize engin bir gönlü, ince bir kalbi ve sıcak bir yakınlığı duyumsattırabilir. Bence güzel yazmak böyle olur. Dili tutuk, tadı kekre ve biçimi çetrefilli olmamaktır bu. Ve o güzel yazıları okumaya gerçekten doyum olmaz.

Biz onları, böyle olmasalar da yine okuruz; ama kuru kuru ya... İçimizdeki ağacı yeşertmeden... Dallarını kıra kıra... Bir katranı içer gibi...

Bir yazı için bilgi toplarken kendini helak eden, ezilenleri savunurken gözünü budaktan sakınmayan, bizi başka yerde bulamayacağımız bilgilerle donatan, hatta hapislerde yatan yazarlar vardır ve onları saygıyla okur, bağrımıza basarız; ancak akıcı bir dilleri yoksa, yazılarını su içer gibi değil de bir ilaç içer gibi okuyor olsak bile onlar yine büyük yazarlardır ünlü yazarlardır; fakat benim yazarım değildirler. Benim yazarım, okurken tadına doymadığım yazardır. Bilmem anlatabildim mi?•

“Eli sıkılığı”yla ünlü bir adam bastalanmıştı. Ağrı içinde kvranıyordu. Kendi kendine “İyileşince” dedi. “Bir yoksula 100 YTL vereceğim...”

Kısa bir süre sonra adam sağlığına kavuştu. En yakın dostuyla birlikte sokağa çıktı. Bir yoksulu görünce adamın aklına kendi kendine verdiği söz geldi; ama yüreği de sızladı, kendisi için 100 YTL vermek çok zor bir işti. Hemen arkadaşına döndü ve iddiaya girmek istedi:

“Mehmet benimle 50 YTL'sine bahse girer misin?” dedi. “Şimdi şu yoksula 100 YTL vereceğim.”•

KÜÇÜK BÜYÜK BULUŞLAR

İlker İnal

Kimi milat öncesi çağların en derininden, kimi yalnızca 10-15 yıl önceden gelip yaşamımızın tam merkezine yerleşti.

Ampulden cep telefonuna, prezervatiften televizyona, bisikletten diş fırçasına, internetten kibrite, sutyenden kurşunkaleme CD'den radyoya... Herhangi birinin eksikliğini düşünebiliyor musunuz?..

Dijital TV kayıt cihazı: Televizyondaki görüntüleri tekrar izlemek için belleğine kaydeden cihazlar, düz ekran televizyonlar ve DVD oynatıcılar denli yaygınlaştı.

Dikenli tel, 1873: Dünyanın en "bölücü" buluşu dikenli tel, 60 yaşındaki ABD'li çiftçi Joseph Gidden tarafından geliştirildiğinde amaçlanan, insanların değil, çiftlik hayvanlarının hareketinin engellenmesiydi.

Dikiş makinesi, 1830: Daha önceki başarısız denemelerin ardından 1830 yılında Fransız Barthelemy Thimonnier tarafından geliştirilen ilk çalışan dikiş

makinesi, o dönem çıkan isyanlarda yok edilmişti. Dikiş makinesini evlere sokan, Elia Howe'un tasarımını kullanan Isaac Merritt Singer oldu.

Dinamit, 1867: Nitrogliserin maddesini kullanarak dinamiti geliştiren Alfred Nobel, deneyleri sırasındaki bir patlamada küçük kız kardeşini kaybetmişti.

Disket, 1971: Disketler, bilgisayarlar arasında bilgi transferi yapmanın 20 yıl boyunca tek yoluken, bugün en büyük bellekli iPod, 113 bin 778 disketin alacağı bilgiyi taşıyabiliyor.

Diş fırçası, 1498: İnsanlık tarihi boyunca diş fırçasının değişik modelleri kullanılmış olsa da bu-

günkü biçimi, adını bilmediğimiz bir Çinli tarafından 15'inci yüzyılda geliştirilmiş.

Dizüstü bilgisayar, 1982: İngiliz Bill Moggridge'in geliştirdiği ilk aygıt "Grid Compass 1100", 5 kilo ağırlığındaydı ve ilk olarak NASA ve ABD ordusunun paraşüt birlikleri tarafından benimsenmişti.

Doğum kontrol hapı, 1951: Kadınlara özgürlük kazandıran doğum kontrol hapı, aynı zamanda sağlıklı insanların kullandığı ilk "ilaç" olarak tarihe geçti. Carl Djerassi adında bir kimyagerin bulduğu hapın kullanımı 1960'larda piyasaya çıkınca yaygınlaştı.

Düğme, 1235: Düğmenin kullanımıyla ilgili en eski kanıt 13'üncü yüzyıl Alman heykellerinde rastlanıyor. Bugün dünyadaki düğmelerin yüzde 60'ı Kiaotu adında bir Çin kentinde üretiliyor.

Eyer, İ.S. 200: İ.Ö. 4000 yılı civarlarında insanoğlu tarafından evcilleştirilerek soylarının tükenmesinden kurtulan atlara eyer takma düşüncesi ilk

olarak Çinli göçebelerin aklına gelmiş.

Ekmek kızartma makinesi, 1926: Dayanıklılığını artırmak için ekmeği ateşe tutmak ilk Romalıların düşüncesi idi; ama günlük yaşamı kolaylaştıran bu makineyi geliştirmek girişimci Amerikalılar'a düşmüş.

Elektrikli süpürge, 1901: 20'nci yüzyılın başında piyasaya çıkan ilk elektrikli süpürge, şimdiki modellere göre çok büyüktü ve çok ses çıkaran, beş beygir gücünde bir motorla çalışıyordu.

Faks makinesi, 1843: Bugünlerde üzerinde dijital göstergeler olan ve faksın ulaştığını "OK" yazan raporlar çıkararak belirten aletin 1843'teki ilk modelini, bugünkü ofis çalışanlarının tanıması çok zor.

Fermuar, 1913: Gideon Sundback adlı İsveçli mühendisin tasarladığı fermuarların bugün dünyadaki üretiminin yüzde 80'i Çin'in Kiaotu kentinde yapılıyor. •

Bir çiftçinin eşiği bir hendeğe düşmüştü. Çiftçi onu oradan kurtarabilmek için ne yapması gerektiğini düşünürken, hayvancağız da sürekli acı çekiyor ve inliyordu. Sonunda çiftçi kararını verdi:

“Bu eşek çok acı çekiyor ve üstelik de çok yaşlı” dedi. “Onu kurtarmak için saatlerce ter dökmeye değmez. Nasıl olsa ölecek... Ben şimdi, üstüne kürek kürek toprak atarım, hem eşiğimi gömmüş olurum hem de tehlike oluşturan bu hendeği kapatmış olurum.”

Sonra da komşularından yardım istedi. Tüm mahalle halkı, eşiğin can çekişmekte olduğu hendeğe kürek kürek toprak atmaya başladı.

Eşek, yürek parçalarcasına bir sesle bağırmaya başladı; fakat bir süre sonra sesi duyulmaz oldu.

Çiftçi, hendeğin kenarına gitti, aşağı baktı ve gördükleri karşısında bir anda dondu kaldı. Eşek, kürek dolusu her

toprak atılışından sonra silkiniyor, sırtındaki toprağı aşağı fırlatıyor ve sonra da intikam alırcasına bir hırsyla yerdeki toprağı ayaklarıyla eziyordu.

Hendek dolarken eşiğin yukarı doğru

çıkmakta olduğunu gören mahalleliler, önce şaşkırdılar. Fakat kısa bir süre bu şaşkınlıkları, derin bir utanca dönüştü.

Eşiğin, çukurluğu önemli ölçüde kapatılan hendeğin ağzına değin geldiğini ve şimdi de o kocaman gözleriyle kendilerine baktığının ayırdına vardılar.

Eşek tüm gücünü toparlayarak bir atılım yaptı ve hızla sıçrayarak hendekten çıkmayı başardı.

• Yaşamımızda, pek uzağımızda olmayan kişiler bile üzerimize çamur atabilirler. Bir omuz silkmesiyle bu çamurları üzerimizden atabilir ve onları ayaklarımız altında ezebiliriz.

Bu davranışımız bizi, daha da yükseltecektir.

• Karşılaştığımız her sorun, yukarı çıkabilmemiz için önümüze gelmiş bir basamaktır. En umutsuz anlarımızdan, en derin hendeklerden bile ancak, teslim olmayarak, onlara karşı direnerek kurtulabiliriz. •

ÇOCUK BÜYÜKLER, BÜYÜK ÇOCUKLAR İÇİN

Ali Murat Erkorkmaz

Sürekli Reform Reformu

Tarih kitaplarında bize ezberletilen kimi konular içinde belki de en yararlılarından biri de Batı'daki Rönesans ve reform hareketleridir. Biz uygar ve çağ atlamış bir toplum olarak baktığımızda, engizisyon altında kıvranan, Avrupa'nın ilkel devletlerinin “makul” insanlık düzeyine tırmanabilmek için verdikleri çabayı küçümseyerek okumuş, okutulmuşuzdur. Hatta hatta ezberletilmişizdir. Yine de öylesine bir toplumsal zıplamayı yaratabilmek için neden o kadar resim çizilmiş, müzik çalınmış ve keşifler yapılmıştır, bunu bize anlatan çıkmamıştır. Yalnızca, o dönemde Leonardo'lar, Mikelanji'ler Luther'ler ve bol miktarda düşünür türemiş, üremiş ve her dalda “sanat” ve “bilim” üretmiştir, o bilinir ve bu bilinme yeterli görülür.

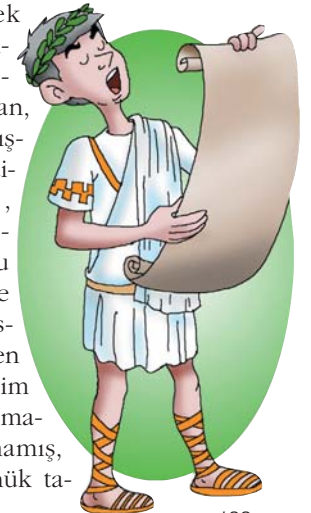
Tavuk mu önce çıkar, yumurta mı öyküsü gibi bu konu da biraz kandırmacı...

Sanat düş gücünü ve farklı

bakış açılarını destekleyerek bilime yol açar. Bilim de uygarlığı geliştirir. Sanatı kısıtığınızda, bilimi ve uygarlığı taa kaynağından söndürürsünüz.

Yaşam kalitesi insan beyninin üretimiyle doğru orantılıdır. Beyin üretimi yerine kas gücü gelişirse ortaya yalnızca savaşlar çıkar. Herkes buğday ekip ekmek üretmek yerine komşusunun elindekini zorla almaya kalkar. Eee, açlık bu, mazeret tanımaz.

Üretmek zordur. Bilgi, deneyim, zaman, azim, çalışma, koordinasyon, hammadde, doğru koşullar ve olanak ister; ama en önce eğitim ister. Sistemize olmamış, ileriye dönük ta-

sarılar yapamayan beyinler kısa vadeli kas gücü gelirlerine uymak zorunda kalırlar.

Temel olan paylaşılan, bu nedenle düşmanlıkların olmadığı zenginliklerdir. Kapınızı açık bırakarak uyuyabilmektir. Ne yazık ki, yurdumuz kapıları, öteki ülkelerin kapıları gibi hâlâ kapalı, hâlâ tedirgindir. Bunun bir numaralı nedeni dünyada yaşayanların “İnsan” olarak adlandırılanların hayvanlardan

devleti simgeler ve sizin suç işlediğinizi, bu suçla kendi yaşamınızı ve de başkalarının yaşamalarını tehlikeye attığınızı düşünerek cezayı yapıştırır. Oysa her yıl milyonlarca kişinin ölümüne neden olduğu bilimsel olarak kanıtlanmış en önemli cinayet aracı olan sigarayı üretir ve neredeyse böylece nüfus denetimi yapar. Hastanelerde ölümüne adım adım yaklaşan, acıyla kıvranan insanları bir avuç para için gözünü kırpmadan harcar. Yok mudur bu işe “Dur” diye-

bile düşüncesiz olmalarıdır. “Düşünemez” diye nitelendirdiğimiz hayvanlar bile ekolojik sisteme uyumlu davranışlar gösterirler.

Evet, insan alet kullanabilen ender canlıların en üst düzeyidir ve uygarlık kurabilmeyi başarmıştır; ama acaba bunun ayırında mıdır?

Araba kullanırken güvenlik kemeri takmazsanız ve polis sizi görürse cezayı yazar. Arabanız isterse beş kilometre hızla gidiyor olsun, fark etmez. Polis,

cek bir babayiğit hükümet? Bir babayiğit bakan?

Gelecek kuşakların nasıl biçimlenmesi gerektiği artık ortada... Ezberin yaşamımıza vurduğu darbenin etkileri gün geçtikçe büyüyor.

Çocuklarımız yaşamlarında hiçbir zaman kullanmayacakları gereksiz bilgiyi ezberleyebilmek için travmalar yaşarken ileride kullanmak zorunda kalacakları bilgiye ulaşma yöntemleri ve bilgiyi kullanım yöntem-

lerini nasıl öğrenebilecekler? Fizik ve kimya gibi tüm temel bilimlere ilişkin bilgimizin kökten değiştiği bu yüzyılda eski formülleri ezberlemenin bizi nereye götüreceğini görmüyor mu kimse? Yok mudur bu işe “Dur” diyecek bir babayiğit hükümet? Bir babayiğit bakan?

Ekonomi, yüzyıllar içinde insan topluluklarını dost ve düşman ikilemelerine itip sınır, bayrak gibi kavrakları

ürettiren birincil nedendir. Ortak çıkarlar, çevrelerine dikenli çitler çeken komünler yol açmıştır. Çit uzaklıkları, insanların ulaşabilme olanaklarına bağlı olarak zaman içinde değişim göstermiştir.

En başta herkes komşusuna saldırırken, deniz yolculukları farklı kıtalara da ulaşabilmeyi sağladığından İngiltere ve Hollanda gibi üzerinde güneş batmayan imparatorluklar doğmuştur. Aslında amaç aynıdır; başkasının malına, üretimine ve insan gücüne el koymak...

Yirmibirinci yüzyıl ekonominin kurallarını değiştirerek fiziksel ve bayraksal sınırları alt üst etmiştir. Yeni devletler “Sony”, “Coca Cola”, “Fiat”, “Microsoft” gibi dünya devleridir. Artık her şey her yerdedir. Sermaye sınır tanı-

mamaktadır. Kazanç neredeyse vatan orasıdır.

Doğal olarak bu geçiş döneminde eski anlayışla yeni anlayış arasında ciddi sürtüşmeler oluşmaktadır. Geleneksel sınırları korumayı bilebilen ve çıkarlarını bu temele oturtan toplumlar, eninde sonunda yaşama global bakabilen milletsiz ve devletsiz oluşumlara boyun eğeceklerdir. Hatta onlara kuluk kölelik edeceklerdir.

Amerika, Japonya gibi endüstri

devleri, üretimlerini büyük ölçüde Hindistan, Çin gibi geleneksel toplumlara yönlendirerek son yirmi yılda büyük rant sağlamışlardır. Ancak, bu ülkeler de durumun ayırına vararak oyunu terse çevirmeye başlamışlardır. Taşaron ülke konumundan üretip pazarlayan ülke konumuna geçmeye başlamışlardır. Burada en önemli öğe, gelişmelere açık yönetimlerdir. Yani dünya koşulları ve gelecek oluşumları görüp sentezleyebilen hükümetler, düşünürler ve uygu-

layıcılar... Bunu yapabilmenin tek yolu da düş gücüdür.

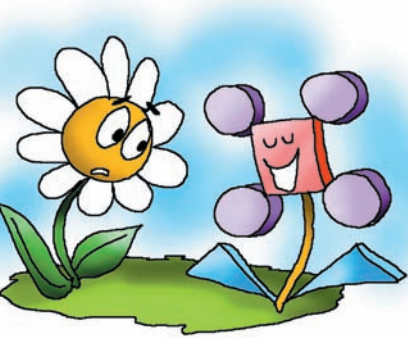
Düş gücü, olmayanı düşünebilmektir. Olanı görmek her-kese açıktır; ama geleceğe hazırlık açısından tam anlamıyla yarar sağlamaz. Akan zaman günü geçmişe çevirir ve geleceğe önlem alamayanlar sürekli geçmişte yaşarlar. Canım Atatürk'ün dehâsı burada par-

çin koşuldur; ama yetersizdir. İnsanların hepsinin bir gelecek bilimcisi olması düşünülemez; ama herkes kendi alanında yarını inceleyebilir.

Bir eğitim bakanı, köy işlerinin geleceğiyle ilgili araştırma yapmak ya da yaratıcı düşüncelere sahip olmak zorunda değildir; ama kendi konusunda zorunludur. Köy işleri bakanı da okullara ve eğitime biçim vermekle yükümlü tutulamaz; ama gıdanın geleceği için dünyaya on yıl ilerden baksa kötü olmaz.

Mimarlık da aynı çirkinliği yaşamaktadır. Bir cami mi yapılacak, beşyüz, altıyüz yıl önce yapılanlar taklit edilmektedir. "Geleneksel" kavramının ardında, yaratıcılıktan uzak, taklitçi, demode binalar görüntü kirliliği yaratmaktadır. Yahü, adam kubbe, minare yapmışsa, o dönem teknik zorunluluklar nedeniyle yapmış. Geniş

açıklıkları geçebilmek başka türlü olanaksız olduğundan basmış kubbeyi, namaz zamanını duyurabilmek için dikmiş minareyi... Aradan geçen yüzlerce yıl, özellikle son yüzyıl hem malzemeler hem teknoloji değişmiş, dünyanın her bir yanında mimarlar döneme uygun yapılar ve anlayışlar üretmişler, biz ve benzeri geleceğe toplum mimarlarıysa o dönemlere çakılmış kalmışlar. Hiç mi yoktur yaratıcı mimarlar, geleceğe bakabilen mühendisler?

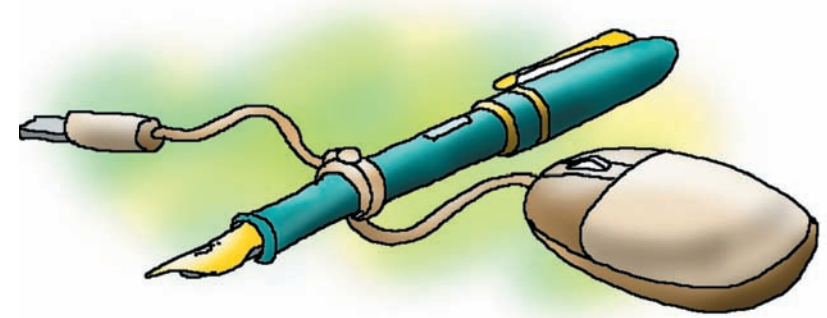
lar. Hep geleceğe bakmış, görmüş ve korkmadan değerlendirmiştir. Korkmamıştır; çünkü korku sonucu değiştiremez. Tarihi ve oluşumları herkesten önce duyumsamış ve başarmıştır. Çünkü ileri bakmıştır. Bugün bizi izliyorsa, bindörtü yüz yıl geriye sığınanlara ne denli üzülürse bindokuzyüzyirmilere sığınanlara da o denli, hatta daha da üzüleceğinden eminim.

Geçmişini görmek ve incelemek, geleceği biçimlendirmek

Yaşamımızın her alanı reform gerektirir. Hem de sürekli... Günbegün değişebilen dinamik reform alt yapısı olmadan artık hiçbir toplum güvende olamayacaktır. Değişimin hızı ve oluşumların rüzgarları gelenekçileri tutundukları geçmişten kopartıp önüne katıp sürükleyecektir. Buna direnebilmek olanaksızdır. Üstelik zaman "lineer", yani ikiboyutlu olmadığından gidiş yönü bile görülemeyecektir. En kötü tarafı da

tır. Köyde yaşayan çocuklar bile bu isteği evlerine taşımaktadırlar. Olanakları olan aileler, ne işe yaradığını bilemeseler bile, oyun için bile olsa evlerine bilgişler almaktadırlar.

Yirminci yüzyılın mucize penceresi olan televizyon, yavaş yavaş tahtını bilgişlere kaptırmaktadır. Gelişmiş ülkelerin birçoğunda insanların bilgişler başında geçirdiği zaman, televizyonun başında geçirdiğinin kat kat üstüne çıkmıştır. Artık iletişim tek yönlü

Çizimler: Ali Murat Erkorkmaz

reform hareketlerini yapabilmek daha da zorlaşacaktır.

Bilgişler kullanmayı bilmeyen insanlar, otuz yıl önce doğal görülürdü. Bugün böyle birşeyi düşünebilir misiniz? Böyle birini işe alır mıydınız? Konu tarla sürmek bile olsa, internete ulaşamayan ve onu değerlendiremeyen insan çağdışı sayılacaktır, hatta sayılmaya başlamış-

olmaktan çıkmış, iki yönlü ve yarar üretebilen boyuta gelmiştir. İşte bu nedenle reformlar kaçınılmaz duruma gelmiştir; çünkü bu tür yaşama ulaşabilmek birbirini üzerine binerek gelen eğitim süreçlerini gerektirmektedir.

Reformların ilk adımı, kuşkuçuluk ve merak üzerine kurulu olması gereken bakış açısidir. İki kere ikinin dört olabilmesini kabullenmemek ve sorgulayabilmek insanı düş gücüne yönlendirir. Burada renkler farklıdır. Çeşit sı-

nırsız, olasılıklar heyecana endekslidir. Gelecek burada biçimlenir. Reformlar da öyle... Yaşamın her ucunun reforma gereksinimi vardır.

En temel reform, doğal olarak eğitimidir. Ezbercilik yerine ilgi alanı ve bilgi kullanımına odaklanmış bir eğitim yeni insan oluşumuna olanak verir. Enerji reformu, yenilenebilen ve sürdürülebilir kaynakları, rüzgar, güneş gibi kaynakları devreye sokacaktır. Gelenekler, gözenek, düzenek gibi kavramlar yerlerini gelecek başlığı altında yenilemek zorunda kalacaktır.

Yakın gelecekte insanlar hükümetlerce değil, bilim insanlarının değerlendirmelerini uygulayan makinelerce yönetilecekler. Hurafe yerini bilime terk edecek, sınırlar tümünden kaldırılacak, bayraklar insan topluluklarını değil, sevgiyi, doğayı, araştırmayı simgeleyecekler.

Giyimde türban, mayo, Batılı, Batısız gibi kavram yerini özgürlüğe terk edecektir. Kim kendini nasıl tanımlamak istiyorsa o geçerli olacaktır.

Demokrasi, geçmişte denenmiş ütopyalar çekmecesine kaldırılarak yaşam ve fırsat eşitliği palavraları tarihe gömülecektir; çünkü olanağı ve doğal koşulları yetersiz kişilere daha fazla fırsatlar verilerek ve da-

ha fazla olanak sağlanarak gerçek eşitlik dengelenecektir. Nışantaşı'nda yaşayan bir zenginin çocuğuyla Anadolu'nun bir köyünde büyü-

yen ya da sağlık sorunu olan iki çocuk için farklı boyutta olanaklar sağlanacaktır. Herkes aynı kefeye konularak tartışılmayacaktır.

Seçim meçim olmayacaktır. Bilimsel düzenlemelerle, eğitilmiş, üreten, yaratıcı beyinler karar verme noktalarında söz sahibi olacaklardır. Merkezi yönetimler ve tanımadık devlet sömürücüleri yerlerini bilime dayalı başarılarla imza atabilen gençlere bırakacaklardır.

Deneyim, en pahalı ve istek durumunda alınması en güç olgulardan biridir; çünkü belli bir zaman sürecinde yaşanması gerekir. Bu nedenle deneyim sahibi, sanatsal, kültürel ve bilimsel güzellikler üretebilmiş insanlar değerlendirilecektir. Geçmiş ve gelecek olgularını harmanlayabilecek düşünce havuzları geliştirilerek yaşama yeni boyutlar kazandırılacaktır.

Ama en önemli olgu değişim zorunluluğu getirilecektir. Hiçbir kuralın, hiçbir başarının olduğu gibi kalmasına izin vermeyen "Sürekli Reform" reformu başlatılacaktır. Temel olan değişim yani yeniden biçimlenebilmektir ve reformun sözcük anlamı da budur. •

AliMuratErkorkmaz@butundunya.com.tr

MEMLEKET ÖZLEMİ
İlyas Halil

Şiir Dizeleri Arasında Aşk

Seni arayınca, kendimi arayınca aynı köyde, rüzgarındayız... Toprağındayız, ikimiz...

Yağan ya sendin ya ben, susayınca birimiz... Güneş ben, ısınmak isteyince sinen...

Babam, 177. Sokak'ta, kolonya imalathanesinde kalfa olalı bir yıl olmuştu. Aylar, mevsimler gelmiş, kokular, renkler getirmişti. Yaz bitmiş, kızıl bir güze boyanmıştı mahalle...

Bir sabah uyandım. Bahçemizin güz renkleri, kokuları burnumda, genzimde... İçimde katırlar tepişiyor. Kokulara varmak istiyorum. Yaşadığım zor bir mevsimdi herhalde... Çiçeklerin arasında, kim olduğunu bilmediğim bir kadın arıyordum.

Onyediyi yaşıyordum. Yörem hep onyedisinde kızlar... Kimin neresine bakacağımı şaşırılmış, aval aval geziniyorum. O yıllar dünya genişlemiş miydi, daralmış mıydı, bilemedim. Aynı değildi. Pabuçlarımdan, mintanımdan taşıyordum.

Olur olmaz yerde fırtına... Güneşli havada bir yağmur, bir

yağmur... Güzün çiçek kokusunda sarhoş ıslak dolaşıyordum.

Sıcak bir Akdeniz ekim günü... Pencereden odaya dolar gibi rüzgar, Irma'yı görünce eteğine doldu. Genç kız Pehlivan Mersinli Ahmed'in fırınından geliyordu. Elinde demet çiçek, birinde taze ekmek...

Sarhoşluğumun nedeni, çiçek değil, ekmek değil, Irma'yı sarımayı unutan etek idi.

Bazen yağmur üstü dalında ıslak bir güldü Irma. Fistan değiştirirken göğsü yüzüne benziyordu. Bir gün "Müsaade et" diyecektim. "Gülün damlalarını elimle sileyim" diyecektim güya...

Annem "Fırtınalar yılı" dedi. "Kendini arayacaksın, kimliğini bulacaksın. Vakit buldukça aşk şiirleri oku: Sevgide çok şey öğreneceksin." İlk şiiri okudum.

Gökyüzünde tüy, sevişen iki kuşun unutkanlığıdır. Domateste çiçek sarısı, batacak güneşin unutkanlığıdır. Susunca avucumun içindeki dünyaya şaşkın bakıyordum.

Odamın duvarları yıkıldı. Ben dev, dünya sınırsız... Kadın, gördüğüm değildi artık, görmeyi becerebildiğim oldu. Kadın, dokunduğum değil, duyabildiğim olacaktı. Sevmek aklımın bir boyutu oldu.

Güneş bana "Güneş ol" dedi. "Çiçeklerini sen boy. Yaşayacağın dünya yüreğine uygun... Gök elinde şemsiye, güneş her sabah alevlediğin mum..."

Denizde başka sevdim. Toprağı ayrı sevdim.

Duymayı sevdiğim yerde kulak buldum. Duyunca var oldum kuşlarla...

Sevgiyi bulduğum yerde, gözlerim, birkaç damla su yüzünde... Havuz başında yüzünü gördüm, yıkadığın...

Yağmur yağar senin için, seninle ıslanmak için... Madem ki ıslanmasını seviyordun.

Yıllar geçti aradan, yöremsin şimdi... Ağacım sen, elması sen... Keçimsin sütümü veren... Ellerimde çıplak bulurum seni, dokundu-

ğum zaman... Yeni penceresin bana sen, kör olduğumu unuttuğum an... "Sabah tulumba suyu ikimiz" dedim. Neden sevgi? İki damla su, bizi birbirimize bağladığından...

"Nasıl?" dedim. Sabah kokusunun akşama benzemediğinden...

"Nerede?" diye düşündüm. Var olduğun yerdeyim, seni bulduğum zaman...

Elli yıl sonra onyediyi yaşında kızsın, karşımda...

Seni arayınca, kendimi arayınca aynı köyde, rüzgarındayız... Toprağındayız, ikimiz... Yağan ya sendin ya ben, susayınca birimiz... Güneş ben, ısınmak isteyince sinen...

Kasabanın yaz deresinde su birikintisiydim, akmayı unutmuş. Varacak bir yerim yoktu sanki, görmeyi öğreninceye kadar...

Altmış yıl olmuş o günden bu yana... Sokağın başında sana benzer biri, yağmurda yürüyor, neden ıslandığını biliyordu. Yüzüme vuran damlalar, yüzüne vuruyordu.

Seni bu son güzde, tomurda bulmak, yan yana okuduğumuz şiirlerden geliyordu. •

halililyas@yahoo.ca

GÖZLE GÖNÜL ARASI

Dr. Mehmet Uhri

HARF TAMİRCİSİ

"Bence hepimiz alfabenin bir harfi gibi yaşıyoruz yaşamı... Hangi harf olarak dünyaya geldiğini anlamak ve hangi harflerle birarada durmak gerektiğine çocukken yön veremezsek, hep yanlış yerde arayacaklar kendilerini ve belki de hiçbir zaman bulamadıklarının ne olduğunu bile anlamayacaklar."

Rahatsızlığı kronikleşmiş, hastanemize sık gelir olmuştu. Kısa süreli yatışlarla tedavisini düzenliyorduk. Konaklamalar giderek sıklaşıyordu. Kendi de durumun ayırdındaydı. Bir keresinde "Benim şasi eskidi artık. Kasa eski olunca ne kadar düzeltirsen düzelt, başka yerinden bozuluyor" demişti.

Hasta yatağında sesini çıkarmadan gün boyu kitap okuması ara sıra notlar alması dikkatimizi çekiyordu. Eşi geceleri eşlik ediyor, gündüzleriyle hastamızın yanında

kimse olmuyordu. Gelen giden ziyaretçilerden hastamızın edebiyat eleştirmeni ve çocuk kitapları yazarı olduğunu öğrendik. Yaptığı çeviriler, eleştiriyazıları ve kitaplarıyla edebiyat çevresinin tanınanlarındandı. Pek çok kitapta emeği ve imzası vardı.

Hastane ortamında çekingen-di. Kendiyle ilgili soruları yanıtlamaktan başka, pek sesi çıkmıyordu. Hastane ortamında yaşayabilen ve kimi zaman hastalarımızın abartılı tepkilerine neden olan küçük aksilikleri olgunlukla karşılıyor, gülüp geçiyordu.

O akşam sakin bir nöbet geçirmeyi umarken hastamızın kendini iyi duyumsamadığı haberi geldi. Odasına gittiğimde hemşire nabız sayıyor, tansiyonunu ölçüyordu. Çarpıntısı tutmuştu. Endişe içinde kendini iyi duyumsamadığını, kötü bir şey olacağından korktuğunu anlatı. O gece eşi de yoktu yanında... Kısa süreli daldığı uykuda anlamlandıramadığı kötü düşler görmüş, heyecanlanmıştı. Gerekli tıbbi girişimi yapıp odadan çıkarken biraz yanında kalmamı rica etti. Hastamızın ricasını kırmayıp odaya döndüm. “En iyi yatıştırıcı, hoşça muhabbettir” diyen emekli doktor ağabeyimi anımsadım.

Okuduğu serüven kitabını gösterip “Sizi bu okuduklarınız heyecandırıp karabasan görmenize yol açıyor olmasın?” diye sordum. Kitapta kaldığı sayfayı işaretleyip başucuna koydu. İşaret parmağı ile kafasını gösterdi.

“Hiç sanmam... Kitapta ne yazarsa yazsın. Herşey burada başlayıp burada bitiyor. Sanırım ne okuduğundan çok, nasıl okuduğun daha fazla etkiliyor insanı... İnaniyorum ki, hastane ortamı yerine tatilde deniz kıyısında okuyor olsaydım bu kitabı hiç öyle sizin söz ettiğiniz gibi olumsuz etkisi olmayacaktı üzerimde... Herşey

kafada bitiyor, doktor bey...”

“Öğrendiğime göre edebiyatçıymışsınız. Hatta daha çok çocuk kitapları yazıyormuşsunuz. Merak ediyorum. Niye yazıyorsunuz? İnsan niye yazar? Özel bir nedeni var mı?”

Amacım hastamızın dikkatini başka yerlere çekip konuşturup rahatlamasını sağlamaktı. Gözlüklerinin üzerinden yüzüme baktı.

“Kimi konuşur, kimi şarkı söyler, kimi de yazar... Yeter ki, anlatacakların olsun. Okumaya

hep meraklıydım. Üniversite yıllarımdan buyana düzenli notlar alırdı, çeviriler yapardım. Önceleri hobi gibi başlamıştım. Yazarlık ne zaman gerçek işim durumuna geldi anımsamıyorum.”

“İyi de bunlar ‘Neden yazıyorsunuz?’ sorumun karşılığı değil.”

“Herkesin kendince bir nedeni vardır elbet... Önceleri okuduğum kitaplar, yazılar ilgimi çekiyordu, sonra ilgilim tümcelere yöneldi. Giderek sözcükler ve harflere değindim. Önceleri ‘Okuduğum kitap ya da yazılar gibi yazabilir miyim?’ düşüncesiyle yazıyordum. O zaman sorsan, öyle yanıtlardım.”

“Peki ya sonra?”

Kenarda duran deri ciltli not defterini eline aldı:

“Sonraları yazılardan çok,

İşte bence
yazarlar, sanatçılar,
ressamlarsa
alfabenin sesli
harfleri oldukları
için üretirler.

tümcelerin önemli olduğunun ayırdına vardım. İlgimi çeken tümceleri not eder, kullanırdım. O tümceler için yazıyordum o yıllarda... Ama yaş ilerledikçe insan daha da derinlere korkmadan bakabiliyor.

“Zaman geçtikçe sözcükler ve anlamları ilgimi çeker oldu. Sözcükleri kullanabilmek, anlamlarını gösterebilmek için fikirlerimi o sözcükler üzerinden anlatmayı seçtim. O yıllarda sorsan beğendiğim sözcükler için yazdığımı söylerdim.”

“Şimdi de öyle değil mi?”

“Yaşlanınca insan yaşamın güzelliğinin bütünden çok ayrıntılarda olduğunu daha iyi anlıyor. Umarım sen de ağız tadıyla yaşlanırsın, bu sözlerimi anımsarsın.”

“Yani?”

“Gençken yaşam güzel yazılmış bir kitap ya da yazı gibi olmalı diye düşünürdüm. Sonraları, kendini iyi ifade eden tümce gibi olmanın güzel bir yaşam için yeterli olduğunu düşünür oldum. Kırkıncıdan sonraysa yaşam anlamlı ve yerinde kullanılan bir sözcükten öte değildi benim için... Hep o sözcüğü kovaladım. Şimdilerde ise yaşamın harf, yalnızca bir harften oluştuğunu düşünüyor, onun için yazıyorum. Bilirsin alfabede sesli ve sessiz harfler olur. Çoğumuz sessiz harfler gibiyiz. Kimimiz sert, kimimiz yumuşak; ama sessiz harfiz... İşte bence yazarlar, sanatçılar, ressamırsalr alfabenin sesli harfleri oldukları için üretirler. Onların göre-

vi sessiz harfler arasında bağlantılar kurup anlam yaratmaktır. Yazarlar bence bunun için yazıyor. Sanatçılar sesli bir harf gibi oldukları için üretiyorlar. Önünde ve ardında duran sessiz harflerle birlikte yaratabildiği anlam denli yaşama anlam katıyorlar. Gerisi ayrıntı...”

Hastamızın çarpıntısı geçmişti. Sohbeta devam etmek istedim; ancak yorulduğunu dinlenmek istediğini söyleyerek teşekkür etti. Odadan çıkmadan dönüp “Herşeyi anladım da neden özellikle çocuk kitapları yazıyorsunuz?” diye sordum. Gülümsedi. “Dedim ya, bence hepimiz alfabenin bir harfi gibi yaşıyoruz yaşamı...”

“D ünyaya hangi harf olarak geldiğini anlamak ve hangi harflerle birarada durmak gerektiğine çocukken yön veremezsek, hep yanlış yerde arayacaklar kendilerini ve belki de hiçbir zaman bulamadıklarının ne olduğunu bile anlamayacaklar. Hoş, ben de çocuğum olduktan sonra ayırdına vardım durumun güçlüğünün... Bu yüzden öncelikle çocuklar için yazıyorum” dedi.

Battaniyesini üzerine çekip “İyi geceler” dileyerek arkasını döndü. Birkaç gün sonra iyileşerek taburcu oldu. Giderken kendi yazdığı kitaplardan birini armağan olarak bırakmış ve “Harf Tamircisine” diye imzalamıştı. •

MehmetUhri@butundunya.com.tr

Anne ve Babalardan **Dede ve Ninelerden**

*Gönderi adresi: Bütün Dünya, Mimoza 4/9, D: 1, Ataşehir,
34750, İstanbul-posta: butundunya@butundunya.com.tr
(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla
olmamasına lütfen özen gösteriniz.)*

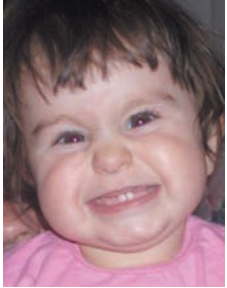
Ada Öztürk, Silifke

İkra Sarı, Ankara

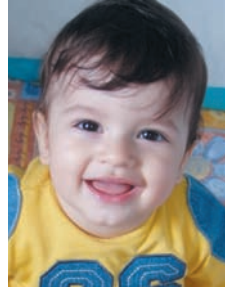
Yiğit Gören, Ankara

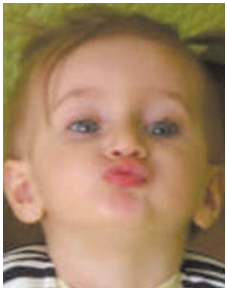
Zeynep Akın, Artvin

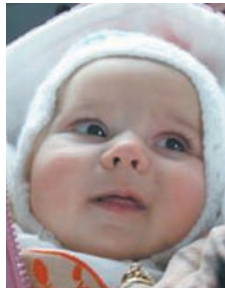
Kaan Özker, İstanbul

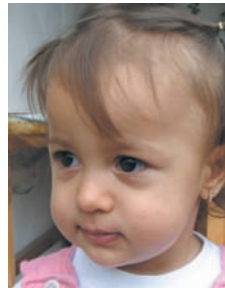
Emir Nazıroğlu, İstanbul

Almira Tan, Konya

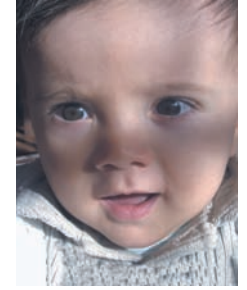
Mısra Ceren Balcı, Ankara

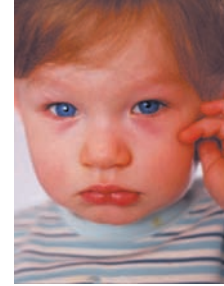
Elif Akboğa, Çorlu

Kerem ve Emre Turgut, Ankara

Ali Kılınç, Adana

Yusuf Onat Tali, Tekirdağ

Kayra Öztürk, İstanbul

Deniz Arda, İstanbul

A. Çağan Alemdar, Samsun

Simay Güven, Bursa

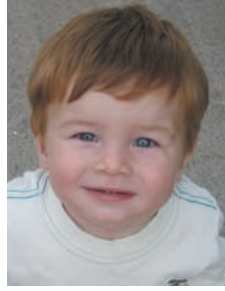
Buğra Ali ve Ensar Erdem, Yalova

Defne Mert, Artvin

İdilnaz Başel ve Batu Alpas, *Ankara*

C. Deniz Şahin, *Antalya*

E. Yağız ve S. İrem Karagülle, *Konya*

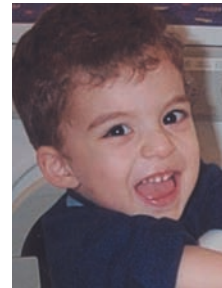
Emir Görgülü, *Ankara*

Ege Turan, *Kırklareli*

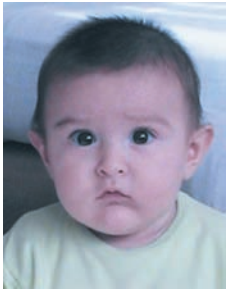
Ömer ve Toprak Kaçıra, *Mersin*

Arda Gökhan, *İstanbul*

Mehtap ve Çağdaş Erenoğlu, *Muğla*

Z. Ceylin Yüksek, *Çanakkale*

Hamdi Yıldırım, *Kırşehir*

F. Efe Yüksel, *Hatay*

Deniz Altın, *Ankara*

İdil Alkusal, *Ankara*

Ömer Taş, *Adana*

Yiğit Uğurlu, *Sivas*

Özüm Naz Karakaş, *Ankara*

Yasemin Şen, *Ankara*

Bora Bedir, *İstanbul*

GÖZLEMLER, İZLENİMLER
Engin Ünsal

OLSUN İSTERDİM...

Olmasını istediklerimin, özlediklerimin yokluğu içimde bir dağ gibi büyürken, o yoklukların hüznü bir ahtapot gibi bedenimi, düşüncelerimi sararken, varlığımı umutsuzca sorgularken birden aklıma **Nazım Usta'nın, "Yaşamak güzel şey be kardeşim"** deyişi geliyor. Kendi kendime, "Bir sen misin aldanan yeryüzünde?" diyorum ve yürüdüğüm yolları yeniden seviyorum.

Deniz kıyısında bir kasabam olsun isterdim. Arnavut kaldırımları, eski evleri, eski insanları olan bir kasaba... Tüm ömrüm boyunca hep deniz kıyısında bir kasabada yaşamak istedim; ama hiç olmadı. Sabah uyandığımda pencereden denizin görüldüğü, kapımda beyaz bir bulutun asılı olduğu, bahçemde hüsnüyusufların, hercaime-nekşelerin boy verdiği ve açık pencereden içeri imbatın dolduğu bir evim olsun isterdim. Hiç öyle bir evim de olmadı.

O deniz kıyısındaki kasabamda balıkçı dostlarım olsun isterdim. Ağlarını onarıırken yanlarına gideyim, bana o uzak maviliklerde yaşadıkları güzellikleri, karanlık gecelerde yaşadıkları umutsuzlukları, lambanın ışığında yüzen mercanları, lüferleri, kırlangıçları, dülger balıklarının anlatsınlar isterdim. Onlarla akşamları loş ışıklı meyhanelerde bir şeyler içerken uzak denizlere yelken açmak isterdim. Benim hiç balıkçı dostum da olmadı.

O deniz kıyısındaki kasabada komşularım olsun isterdim. Sabahları kahve içmeye gelen, akşamları

karanlığı ve o deniz kasabasının yalnızlığını benimle paylaşmak için beni evlerine çağıran komşularım...

O nlar bana yalnızlığın gergefinde işledikleri yaşamları anlat-sınlar, ben onlara birçok yabancı kentte yaşadığım yavan günleri, geceleri ve ora insanların duy-gudan yoksun taş gibi sessiz, donuk yaşamlarını anlatayım... Indianapolis'te kırk yıl yaşamış bir Türk'ün yalnızlıktan bunalarak İzmir'e geldiği gece ilk iş olarak bir kahveye gidip, "Merhaba dostlar" dediğinde kendine "Merhaba" diyen birçok insanın sesinden nasıl etkilendiği, onlara insan sesini, insan kokusu-nu özlemenin ne muhteşem bir şey olduğunu söylesem...

Benim hiç böyle komşularım olmadı. Büyük kentlerde tanıdığım –ya da hiç tanımadan yalnızca varlıklarını bildiğim– nobran, kendini beğenmiş, saygısız insanların beni yaşamdan nasıl soğuttuklarını komşularıma anlatsam, boyunları-na sarılarak onların buram buram dostluk, insanlık kokan havasını kılcal damarlarımda duyabilsem. Benim hiç böyle insan sevgisiyle dolu bir kasabam olmadı.

Evimde birlikte özgürce yaşayabileceğim, kimsenin söz edemeyeceği, kimsenin yakınamayacağı hayvan dostlarım olsun isterdim. Bir kedim, bir köpeğim, bahçemde tavuklarımın olmasını ne denli isterdim. Onlarla oyalanayım, dertle-

rimi, üzüntülerimi onlarla paylaşayım, gece yatağımdaki kedime, yastığıma başını koymuş köpeğime yalnızlığın ne denli çekilmez olduğunu, yaşamın ancak onlarla güzel, gün ışığının sevincini, gecenin karanlığının ürpertisini onlarla paylaşmanın anlamlı olduğunu onlara her gece hiç bıkmadan anlatmayı ne denli çok isterdim. Benim hiç böyle hayvan dostlarım olmadı.

O kıyı kasabasında her akşam gidebileceğim, patronun, garsonların beni tanıdığı, deniz kenarındaki bir masayı yalnızca benim için hazır tuttukları bir lokanta olsun isterdim. Karşı yakanın bir yanıp bir sönen ışıklarına bakarken bugüne değin bunca yılı nasıl boşa geçirdiğimi düşünmek isterdim. Arada bir telleri ısılsı ısılsı yanan gemilerin önündeki denizin aynasından geçmesini çok isterdim. O gemileri uzanıp okşasam, acaba ellerim yanar mıydı?

Y a arada tüm pencereleri ışıklar içinde çok uzaklara giden yolcu gemileri geçse, ben heyecanlanır mıydım acaba? O gemilerin içinde olmak ister miydim? O gemilerin tüm yolcuları ile tanışıp söyledikleri şarkıları paylaşmak, uzak diyarların kokularını getiren genç, güzel, alımlı kızlarla dans etmek ya da onlara geminin küpeşesinde E. E. Cummings'ten bir şiir okumak, Aragon'un "Elsa'nın Gözleri" adlı şiirini neden yazdığını onlara anlata-

bilsem... Ama benim ne öyle gidebileceğim bir kıyı lokantam ne de uzaklardan ışıklar içinde bir kuyruklu yıldız gibi geçip giden, ardından bakakaldığım gemilerim oldu.

O kıyı kasabasında, yalın ayakla kumların üzerine sere serpe oturduğum gecelerde yanıma gelip bana çoktan unutulmuş şarkıları söyleyen çalgıcıların olmasını istedim. Onların onuruna Olimp Dağı'ndaki gibi büyük alevli ateşler yakardım. Onlar bana eski günlerimi, hiç yaşamadığım eski sevdalarını anımsatan, çok sevdiğim; ama hiç olmayan kadınlarımı anlatan şarkılar söyleyin istedim.

O resimlerde kalan eski dostları, sevgisiz ve sevgisiz acılar içinde geçirdiğim olmayan sabahları, doğmayan şafakları şarkılarında söyleyinler istedim. Oysa o kıyı kasabasında, o sabaha yakın alevlerin ışığında dostlarımla yanımda olmasını, o geceyi, o yıldızları, o muhteşem yalnızlığı onlarla paylaşmayı ne denli istedim. Onlara ne denli çok gereksinimim olduğunu, onların boyunlarına sarılmak istediğimi alevlerin yüzlerinde gizemli oyunlar oynadığı o gece onlara anlatmak istedim. Oysa be-

nim ne böyle kumsallarım ne böyle alevlerim ne de böyle yüzyıllık dostlarımla oldu.

Herşeyden öte, o kıyı kasabasında bir sevgilim olsun istedim. Gözlerimin gözlerinde eriyeceği, ellerimin ellerinde ateşler içinde yanacağı, Çobanyıldızı'nın söndüğü ana değin ona şiirler okurken beni sabırla, sevgiyle, özlemle dinleyecek bir sevgili... Benimle acı-

rımı, sevinçlerimi paylaşan, beni tümüyle sahiplenen, ruhu benimle bütünleşen bir sevgili... Benim başarılarımın yollarına güller döken, acılarımı bal edip benimle paylaşan belki hiç olmayacak bir sevgili... Benim hiç böyle bir sevgilim olmadı, zaten düşü bile bana yabancı...

Olmasını istediklerimin, özlediklerimin yokluğu içinde bir dağ gibi

büyürken, o yoklukların hüznü bir ahtapot gibi bedenimi, düşüncelerimi sararken, varlığını umutsuzca sorgularken birden aklıma Nazım Usta'nın, "Yaşamak güzel şey be kardeşim" deyişi geliyor. Kendi kendime, "Bir sen misin aldanan yeryüzünde?" diyorum ve yürüdüğüm yolları yeniden seviyorum. •

enginunsal34@smileads.com

*O kıyı kasabasında
her akşam
gidebileceğim,
patronun,
garsonların
beni tanıdığı,
deniz kenarındaki
bir masayı yalnızca
benim için
hazır tuttukları
bir lokanta
olsun istedim.*

Mantık Bilmecesi, Bulmaca

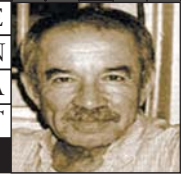
Ocak Ayı Yanıtları, Çözümleri

Mantık Bilmecesi

Başartist	Filmin adı	Süresi	Aldığı ödül
Ceyda	"Köylü Kızı"	96	İkinci
Ahmet	"Sarı Gül"	90	Dördüncü
Beril	"Caj"	134	Birinci
Nükhet	"Yağmur"	104	Beşinci
Mehmet	"Delikanlı"	122	Üçüncü

Bulmaca

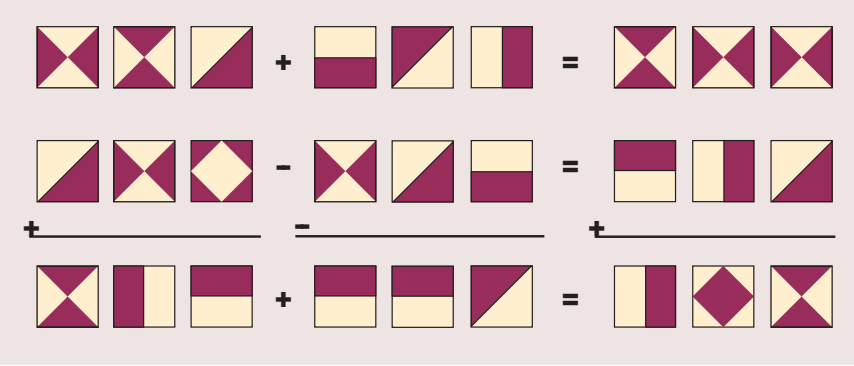
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	E	R	D	A	L	Ö	Z		B	I	T	T	I	M	
2	S	E		K	A	L	A	B	A		A	R		A	L
3	İ	H	A	L	E		M	A	N	A	S		A	S	İ
4	N	İ		İ	D	A		H	A	Y	A	T	İ		T
5	E	N	A		R	A	M	İ	Z		R	Ö	T	A	R
6	N		R	A	İ		İ	S		Ş	I	K		T	E
7	G	E	M	İ		E	L		A	U		E	T	İ	
8	İ	S	A	L	E		A	S	T		E	Z	İ	N	E
9	N	A		E	K	O	S	E		R	T	L		A	F
10		M	İ		O	S		R	A		K	E	S		T
11	C	E	F	A		M	E		E	G	E	M	E	N	
12	A		A	R	D	A		İ	T		N	E	F	E	R
13	N	T		S	A	N	A	L		S		K	E	T	E
14	Y	A	S	A	L		C	E	R	E	N		R		M
15	Ü	Y	E		A	D	A		O	R	A	N		K	İ
16	C		M	A	V	E	R	A		E					
17	E	L	A	L	E	M		K	İ	N					
18	L	İ	V	A	R		S	A	K	A					
19		S	E		E	N		B	İ	T					
20	B	E	R	E		O	B	E	Z						

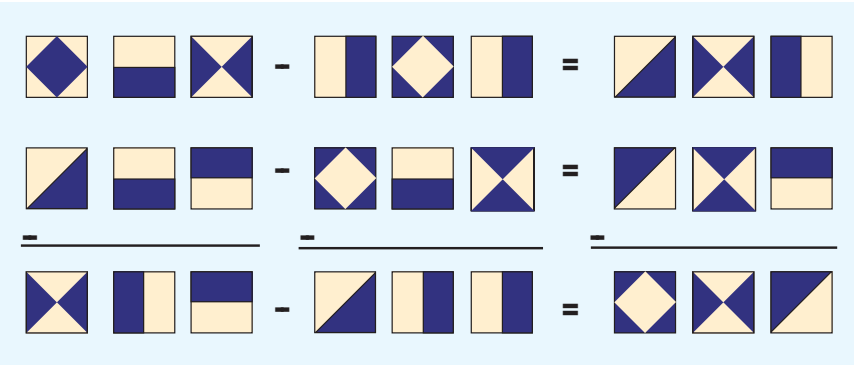

KARELER VE RAKAMLAR

Cahit Batum

Lütfen dikkat edin: 0-9 arasındaki rakamlar, her soru grubunda değişik biçimlerle simgelenmektedir.

Cahit Batum'dan "Kareler ve Rakamlar"ın Ocak Ayı Çözümü:

$$\begin{array}{r} 243 + 435 = 678 \\ 512 - 312 = 200 \\ 755 + 123 = 878 \end{array} \quad \begin{array}{r} 977 - 406 = 571 \\ 364 - 219 = 145 \\ 613 - 187 = 426 \end{array}$$

MANTIK BİLMECESİ

Prof. Dr. Yüksel Bozer

Konya'da oturan beş kişi eski otomobillerini başka marka yeni otomobillerle değiştirmek için değişik kentlere gittiler. Aşağıdaki ipuçlarına bakarak bu kişilerin eski otomobillerini hangi kente, hangi yeni otomobille değiştirdiğini bulunuz.

İPUÇLARI:

- 1- Haluk'un eski otomobilinin markası "Fiat" değildi ki "Fiat" Ankara'dan yeni satın alınan otomobil değildi.
- 2- Yeni "Volkswagen"i Mersin'den alan kişi Buket değildi ve o "Honda" değişimi yapmadı.
- 3- Nevzat "Kia" marka olmayan yeni arabasını Bolu'dan aldı.
- 4- Eski otomobili "Honda" olan kişi İzmir'e gitti.
- 5- Celal yeni bir "Ford" aldı.
- 6- Kemal eski "Kia" marka otomobilini değiştirmek için Eskişehir'e gitmediği gibi "Volkswagen" da almadı.

		Eski oto					Yeni oto				
		Ankara	Bolu	Eskişehir	Mersin	İzmir	"Fiat"	"Ford"	"Honda"	"Kia"	"Volkswagen"
Yeni oto	Buket										
	Celal										
	Haluk										
	Kemal										
	Nevzat										
Eski oto	"Fiat"										
	"Ford"										
	"Honda"										
	"Kia"										
	"Volkswagen"										

Adı	Gittiği kent	Eski oto markası	Yeni oto markası

YukselBozer@butundunya.com.tr

SATRAŇ

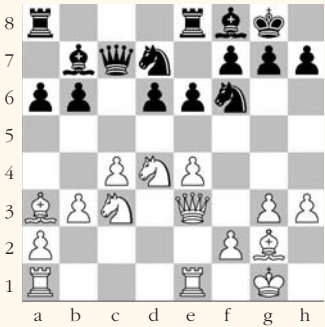
Mustafa Yıldız

KIRPI SİSTEMİ

1970'li yıllarda bir grup genç büyükusta Kirpi Sistemi adıyla yeni bir piyon yapısı ortaya koydular: Piyonlarını, 3. (6.) yatayda sıralayan siyahlar, hafif figürlerini bu piyonların arkasında geliştirir. Bu çok esnek kurgunun ardındaki düşünce, beyazları gereğinden fazla ilerleterek rakip alandaki zayıflıklara b5 ve d5 sürüşleriyle karşı saldırı düzenlemektir. Kirpi Sistemi'nde önemli bir alan avantajına sahip olan beyazların klasik konumsal anlayışa göre açık üstün sayılması gerekir. Ancak, siyah piyonların Kirpi Sistemi dizilişi kendi içinde önemli dinamik öğeler barındırır. Siyah taşların konumu, saldırılara karşı dirençli olma özelliğiyle geriye çekilmiş yayı andırır. Temel olarak Kirpi Sistemi bir karşı saldırı yöntemidir.

Uhlmann-Boensch, Halle, 1976

1. c4 c5 2. Af3 Af6 3. Ac3 e6 4. g3 b6 5. Fg2 Fb7 6. d4 cxd4 7. Vxd4 d6 8. 0-0 Fe7 9. e4 Abd7 10. Ve3 0-0 11. Ad4 Vc7 12. b3 a6 13. Fa3 (Fb2 daha etkili olurdu.) 13... Kfe8 14. h3 Ff8 15. Kfe1(D)

Tam bir Kirpi konumu. 15... Kad8 16. Kad1 Ac5 17. f3 g6 18. g4 Fg7 19. Fb2 Fa8 Filler uzun çaprazlara yerleştirildi. Siyah, kedi-fare taktikleri uyguluyor.

"e" dikeyinin açılması beyaza yarayaçağından d5 sürüşü henüz uygun değil.

20. Ke2 h6 21. Kde1 Vb8!

Kirpi Sisteminde bir başka tipik hamle: Siyah vezir b5 sürüşünü de destekleyecek. 22. Vd2?! e5! d5 sürüşü bekleyen beyazlar için sürpriz, siyahlar alternatif planı devreye sokuyor. 23. Ac2 b5! 24. cxb5?! d5!! Siyahlar merkezi adeta yırtarak açıyor. 25. exd5 Axd5 26. Axd5 Kxd5 27. Ve3 Ad3 28. Kb1 Axb2 29. Kxb2 e4! 30. Kb1 Kd3 31. Vf2 exf3 32. Kxe8+ Vxe8 33. Ff1 Kc3 Siyah taşların tümü etkili oldu. Şimdi tehdit, 34... Kxc2 35. Vxc2 Fd4+ ve hızla mat.

34.Kd1 axb5 35. Ad4 Ve4 36. Fxb5 Kc1! 0-1

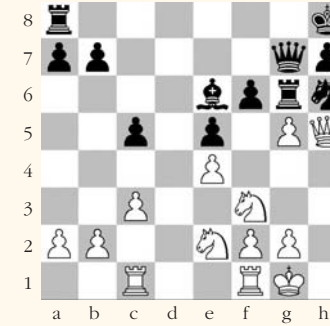
(Kaynak: 50 Öğretici Satranç Dersi, FM Steve Giddins, Çeviren: FM Alper Efe Ataman, Analiz Yayıncılık, 2007)

DÜNYA KUPASINI KAMSKY KAZANDI

22 Kasım-18 Aralık 2007 tarihlerinde Rusya'nın Khanty-Mansiysk kentinde yapılan Dünya Kupası Satranç Turnuvası'nı uzun yıllar satranca ara vermesine karşın halen ABD'nin en güçlü oyuncusu olan Tatar asıllı Gata Kamsky kazandı. Finalde Shirov'u 1 galibiyet ve 3 beraberlik oyunuyla safdışı eden Kamsky aynı zamanda bir sonraki dünya şampiyonluğu finalinde oynamak için eski Dünya Şampiyonu Topalov'la maç yapma hakkını da kazanmış oldu. 128 büyükustanın katıldığı turnuvada Türkiye'yi temsil eden Gureviç ikinci turda İngiliz satranççı Adams'a elendi.

Kamsky-Shirov, Dünya Kupası Finali

1. e4 c5 2. Af3 Ac6 3. Ac3 e5 4. Fc4 Fe7 5. d3 d6 6. Ad2 Fg5 7. Vh5 Ah6 8. h3 Ad4 9. 0-0 0-0 10. Ab3 Fxc1 11. Kaxc1 Ae6 12. Ae2 Vf6 13. Ad2 Şh8 14. c3 g5 15. d4 Kg8 16. dxe5 dxe5 17. Af3 Kg6 18. h4 Vg7 19. Fxe6 Fxe6 20. hxg5 f6 (D)

21. gxf6 (at alınamaz.) Kxg2+ 22. Şh1 Vxf6 23. Vxe5 Vxe5 24. Axe5 Kg5 25. f4 Kh5+ 26. Şg1 Kg8+ 27. Şf2 Kh2+ 28. Şe3 Kgg2 29. Ag1 Kxb2 30. f5 Fxa2 31. Kcd1 Kbc2 32. Kd8+ Ag8 33. Agf3 Kxc3+ 34. Şf4 Kh6 35. Kg1 Kf6 36. Ag5 h6 37. Agf7+ 1-0•

MustafaYildiz@butundunya.com.tr

ATAK

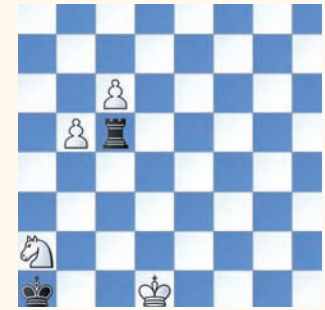
Barnes-Morphy, 1858

Siyah kazanır

OYUN SONU

Liburkin, 1931

Beyaz kazanır

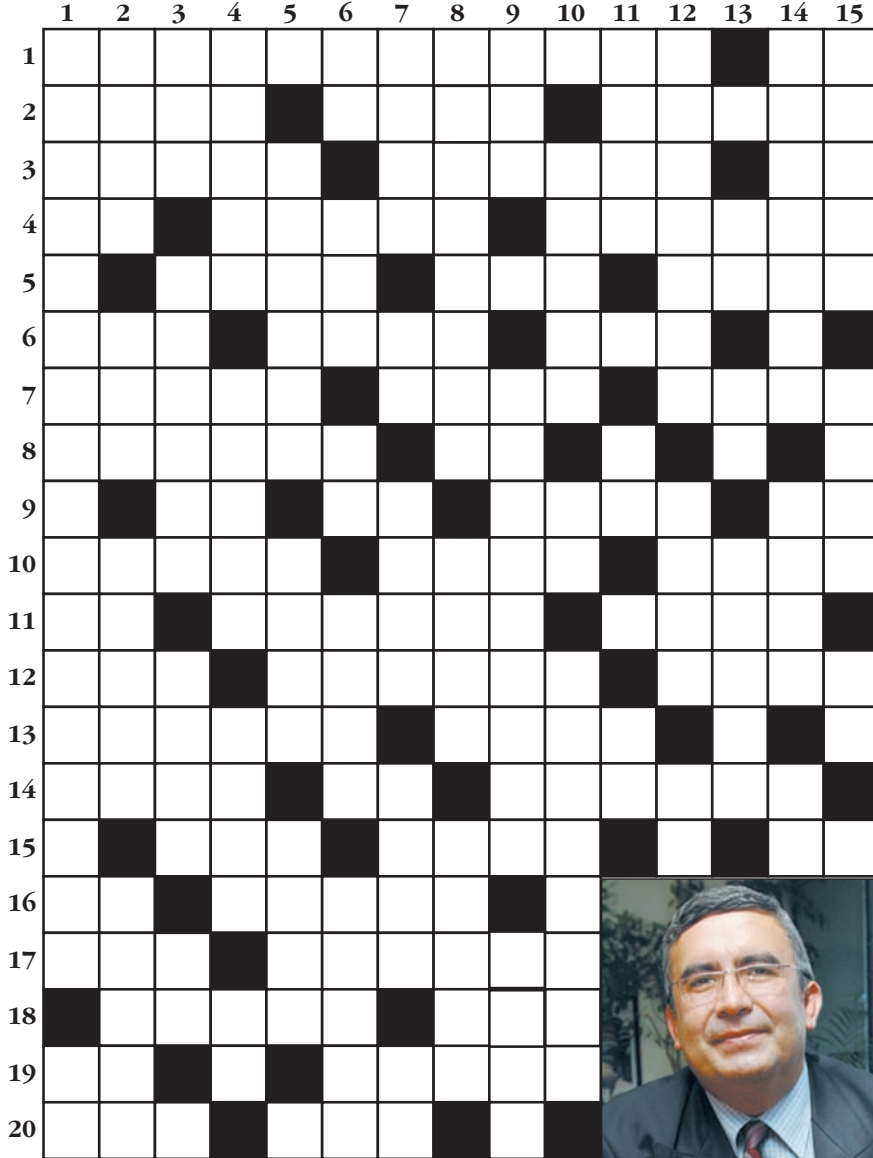
KENDİ GELEN

E. Atalık-Ferhi 2007

41... Vd7??

Çözümler 121'inci sayfamızdadır.

SOLDAN SAĞA: 1) Türk edebiyatında modern anlamda deneme türünde ürün veren, 1898-1957 yılları arasında yaşamış, deneme yazarımız. - Başlıca içeceğimiz. 2) Şayet. - Osmanlılar'da gece bekçisi. - Taraça. 3) Eski evlerde pencere hizasından sokağa doğru çıkıntısı olan kafesli bölüm. - Karşılık beklenmeden yapılan yardım. - Güney Afrika Cumhuriyeti'nin plaka imi. 4) İridyumun simgesi. - Bir pamuk cinsi. - Yer altı suyunu taşıyan, içinde bulunduran yer altı boşluklarına verilen ad. 5) Kendisine inanılan kimse. - Yasaklama. - Güzel kokulu, yaprakları baharat olarak kullanı- lan, çok yıllık bir bitki. 6) "..... Duvarları" (F. N. Çamlıbel'in şiiri). - Bir tür deniz taşı- macılığı. - Yassı demir çelik ürünü. 7) Ge- lenek. - Prensip. - Orta Anadolu'da bir göl. 8) Türk sanat musikisinde bir makam. - Güzel sanat. 9) Rütbesiz asker. - Bir soru sözü. - "Lale" (Türkiye'nin ilk kadın futbol hakemi). - Satrançta bir taş. 10) Ti- caret eşyası. - Övme, methetme. - Zaman, süre. 11) Fas'ın plaka işareti. - ".....'nın Topları" (Başrollerini Gregory Peck ve Ant- hony Quinn'in oynadığı 1961 yapımı bir savaş filmi). - Karadeniz'e özgü küçük ba- lıkçı teknesi. 12) Küçük erkek kardeş. - Küçük kitapçık. - Işık. 13) Sıvı yükler taşı- yan bir taşıma aracı. - Kadınların saçlarını tutturmaya yarayan bir araç. 14) Beyzi. - Bir haber ajansının simgesi. - Sakız. 15) "Anais" ("Venüs Üçgeni" adlı yapı- tın yazarı). - Çayın etkin maddesi. - İlaç. 16) Bir nota. - Hipodromda yarış atlarının yedekte gezdirildikleri yer. 17) Yüce. - Vü- cudun ağırlığını verecek biçimde ayak ta- banını bir yere ya da bir şeyin üzerine koy- mak. 18) İlk çağdaki uygarlıklarla ilgili olan. - Yankı. 19) Müstahkem yer. - Çiçeği baharat gibi kullanılan, odunsu saplı, ko- kulu bir bitki. 20) Telli bir çalgı. - Ensiz.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1) 18 Aralık 2002 tarihinde Ankara'da alnından vurul- an aydın bilim adamımız (fotograf- ta görülen). - Kültürsüz kimse. 2) Meyme- net. - Maksim Gorki'nin bir romanı. - Bosna'da yaşayan bir halk. - Akdeniz Bölgesi'nde bir akarsu. 3) Uykunun bir evresi. - Yardım. - "Afet" (İlk kadın tarihçimiz). - Hububat tozu. 4) Çöl Arap- ları. - İnce yapılı. - Genellikle televiz- yonda gösterilmek üzere hazırlanan, bir müzik parçasını görüntü eşliğinde veren film. - Boru sesi. 5) Gelirler. - İsviçre'de bir akarsu. - "Hayriye" ve "Nasihatname" adlı yapıtları bulunan divan şairi. 6) Lan- tanın simgesi. - Telefon sözü. - Küçük mağara. - Gemicilikte demir almak için verilen komut. - Asya'da bir başkent. 7) Soylu. - Endonezya'nın plaka imi. - Ana, temel. - "Üç Silahşörler'de bir ka- rakter. - Erkek. 8) Gemicilerin birlikte bir şey çekerken "Haydi çek", "Gayret" anlamında bir ağızdan yüksek sesle ve makamla söyledikleri söz. - Onbaşıdan çavuşa dek olan rütbeler. - Tahıl unun- dan yapılmış hamurun fırında pişirilme- siyle yapılan yiyecek. 9) Hatay ilinden geçen bir ırmak. - Zaman bilimi. - De- ğerli bir taş. 10) Önceleme. - Eski Mı- sır'da güneş tanrısı. - Etoburların geli- şmiş dönemlerinde bağırsaklarında yaşa- yan tenya türü. 11) Çevik. - Bir gıda maddesi. - Bir renk. 12) Herhangi bir konuda ileriye düşünerek çekinmeyi ge- rektiren neden. - Ses. - Lityumun simge- si. 13) Bir nota. - Bizmutun simgesi. - Ağızda zor eriyen bir şeker türü. 14) Saz çalan. - Namzet. - Bir cinsel türü. 15) Özsu. - Türlü nedenlerden dolayı başarıya ulaşamamış kimse. - Hile. •

BİZE GÖNDERİLEN KİTAPLARDAN

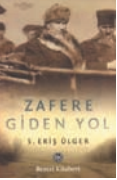
ZAFERE GİDEN YOL, ESPRİLERİ İLE İÇİMİZDEN BİRİ ATATÜRK, FELSEFENİN BEŞİĞİ ANADOLU, OĞUZNAME KÖKLERE GİDEN YOL

Zafere Giden Yol

S. Eriş Ülger

Remzi Kitabevi

Bugün içinde bulunduğumuz durumun kökleri geçmişe dayanıyor. Ne yazık ki yakın geçmişimiz konusunda yeteri kadar bilgi sahibi değiliz. Ulusların, ülkelerin yaşamları otobanda süren bir yolculuğu andırıyor. Zaman zaman aynada geriden gelenlere bakmak gerekiyor. Geri ve ileri dengesini iyi koruyanlar yolculuklarını da rahat yapar. Son zamanlarda Turgut Özakman'ın "Şu Çılgın Türkler" kitabıyla başlayan nereden, nasıl, nereye doğru gittiğimizi aydınlatan yapıtların çoğalması yol kenarlarındaki aydınlatma lambaları ya da kedi gözleri gibi karanlıkta daha rahat yolculuk yapmamızı sağlayacak. 19 Mayıs

1919'da Samsun'a ayak basmasından 10 Kasım 1938 tarihinde sona eren yaşamıyla Mustafa Kemal Atatürk'ün kendisi için kısa ancak ülkesi ve ulusu için uzun adımları... Öykü tadında geçmiş aydınlatan kitabı yazar Falih Rıfkı'nın sözleriyle noktılıyor:

"Mustafa Kemal, Büyük Harbe girmek aleyhinde idi; kafa ve sanat adamı olduğu için! Mustafa Kemal Kurtuluş Harbi'ni bırakmak fikrinde asla bulunmadı; vatan adamı olduğu için. İşte size bütün kitabın özeti; ilim ve vatan adamı olunuz. Hiçbiri yalnız başına ne sizi, ne de milleti kurtarabilir."

Esprileri İle İçimizden Biri Atatürk

İlknur Güntürkün Kalıpçı

Epsilon Yayıncılık

"Bugünler, Atatürk'ün ölümünü değil, ölümsüzlüğünün nedenlerini tartıştığımız gün-

ler olmalıdır. Atatürkçülük'ün Türkiye'nin bugünkü ve yarınki tüm sorunlarına ışık tutacak güncel, geçerli ve çözümsel önerileri içinde barındırdığını, Türkiye'nin kurtuluşunu başka ülkelerin, başka lider ve sistemlerinde arama gafletinde olanlara hatırlatma günleri olmalıdır. Bugünler, Atatürk'ü sarı saçlı, mavi gözlü bir devdi şeklinde ezberletilen şekilciliği bırakıp O'nun ilkelerini, devrimlerini, uygarlık savaşı yolundaki önerilerini, önemini, nedenlerini tartışarak, açıklayarak, benimseyerek, anlayarak, uygulayarak öğreteceğimiz, sevdireceğimiz, uygulatacağımız bir hale nasıl getirebileceğimizi düşünme günleri olmalıdır. Ve bugünler, Atatürk'e kaç çiçek ektiğimizin veya kaç ağaç kestiğimizin; kaç kitap okuduğumuzun veya kaç yolsuzluk yaptığımızın; kaç fabrika açtığımızın veya kaç fabrika kapattığımızın hesabını verdiğimiz günler olmalıdır" düşüncesinde olan yazar içimizden biri Atatürk'ü bize anlatıyor.

Felsefenin Beşiği Anadolu

Derman Bayladı

Say Yayınları

Bugün dünyada yaygın yanlış bir anlayış egemenliğini sürdürüyor. Uygarlığın kökenlerini Yunan-Helen kültürüne dayayan ve

bunu abartanlara karşı Halikarnas Balıkcı, Azra Erhat, Sabahattin Eyuboğlu, İsmet Zeki Eyuboğlu gibi aydınların başlattığı bayrak yarışı ilerliyor. Daha önce yayınlanan Uygarlıklar Kavşağı Anadolu, Tanrıların Öyküsü, Dinler Kavşağı Anadolu adlı çalışmalarıyla Anadolu'nun uygarlığın beşiği olduğunu dünyaya anlatmaya çalışan Derman Bayladı bu kez felsefe açısından konuya eğiliyor. Filozoflar yanında felsefe okullarını da araştıran Bayladı çıkış noktasının doğrudan herhangi bir felsefe okulu ya da filozof olmadığını Anadolu olduğunu vurguluyor.

Oğuzname Köklere Giden Yol

Umar Ömer Oflaz

Verlag Anadolu

İnsanlık ailesinin adından en çok söz edilen uluslarından bir olan Türkler konusunda ilginç bir çalışma. Almanya'da kurulan bir Türk yayınevinde yayınlanan kitap Türk, Oğuz sözcüklerinin kökeninden başlayarak değişik coğrafya ve tarihlerde süren serüveni roman havasında anlatılıyor. Hunlar' dan Türklerin Anadolu'ya göçleri, İstiklal Savaşı ve günümüze kadar döneme yer veriliyor. •

BİR FOTOĞRAF BİN SÖZCÜĞE BEDELDİR

Gönderi: Fatih Akalın

Diyaliz malzemelerinde kalite güvencesi.

Vaksan, ileri tıp merkezlerinin laboratuvar cihaz ve malzeme gereksinimleri için güvenilir çözümler üretiyor.

Vaksan, böbrek sağlık merkezlerinin

- Diyaliz Sarf Malzemeleri,
- Diyaliz Koltukları,
- Mikrovasküler Laser Dopler Perfüzyon Ölçme Cihazları

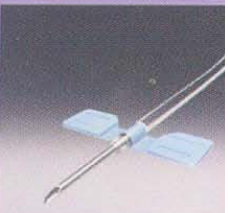
için dünyanın en iyi markalarıyla işbirliği yapmaktadır.

Vaksan, hizmet ve güvence önceliklerini Başkent Holding çatısı altında sunuyor.

Vaksan Sağlık Tesisleri

Laboratuvar ve Sağlık Malzemeleri Tic. ve San. A. Ş.
11. Sokak No: 40 / 6, 06490 Bahçelievler Ankara
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43
Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

TÜRK RESSAMLARI: Z. HAYIRLI SABANCI

ALTIN ÇİÇEK

